

ČASOPIS
ZAMESTNANCOV
š. p. LESY SR
BANSKÁ BYSTRICA
október 2008

10 Lesník

LESY SR ponúkajú čistú,
lacnejšiu a hlavne našu energiu

Na čom je založená
vážnosť lesníctva

Ohrozenia a priority
zlepšovania stavu lesa

Téma mesiaca: ZUBOR

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.,
JUDr. Milan Vančo,
Eva Šipošová (elév žurnalistiky,
študuje na Fakulte mediálnej komunikácie na Trnavskej univerzite)

predseda redakčnej rady

Ing. Jozef Djubek

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Ľuboš Tuľak,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Ján Vavrek,
Dušan Dávid, Ing. Jozef Staško,
Rudolf Halák, Martin Matys

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 3000 výtlačkov

foto obálka

Eduard Genserek
Vedúca chovu Zdenka Marková pri kŕmení zubra v Zubrej zvernici v Topoľčiankach

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

registrácia

MK SR B 13 r. č. 3821/2007
zo dňa 1. 8. 2007

Obsah

2 Obsah

3 Editorial

Spýtali sme sa...

Téma mesiaca: Zubor

4 Takmer tragický osud zubrov v Európe

5 50 rokov Zubrej zvernice v Topoľčiankach

7 Jubileum

8 Chodník, ktorý spája

Vďaka kolegom z OZ Prievidza pribudol do rodiny LNCH už devätnásty člen

10 Na slovíčko

...dnes s organizačným riaditeľom Ing. Jozefom Djubekom

Opäť prekvapenie!

11 Lesníčky spoznávali Rajcecko

Anglickí študenti v Bardejove

12 Lesnícki seniori v strede Európy

Boli sme na Morave a v Čechách, odporúčame aj kolegom

13 Aby ľudia chceli robiť veci lepšie

Riaditeľ Odštepného závodu Biomasa Ing. Ján FARKAŠ

14 Desiaty návrat

do stredoškolských lavíc...

15 Zmeny a úpravy LHP bez zbytočnej byrokracie

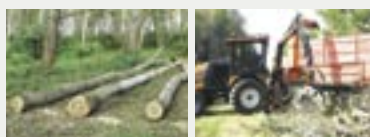
O hospodárskej úprave lesov a smerniciach EÚ v niektorých spolkových krajinách Nemecka

16 Nekvalitu reklamujeme. Kvalitu ošetrujeme!

Niekoľko právnych možností riešenia

17 LESY SR ponúkajú čistou, lacnejšiu a hlavne našu energiu

Na regionálnom seminári o rýchlorastúcich drevinách v Sobrancech zarezovalo

18 Smernice pod lupou

V časopise LESNÍK začneme uverejňovať novú užitočnú rubriku

19 Sokoliarske stretnutie Horné Saliby 2008

Koncert

20 Súvislosti

Na čom je založená vážnosť lesníctva? Kto zavádza v lese? Kde je hranica lesnej etiky?

22 Ustálili sme lesníkov, ustálme aj pracovné skupiny!

24 O ohrozeniach a prioritách zlepšovania stavu lesa

Hodnotenie kvality obhospodarovania lesných zdrojov v š.p. LESY SR v roku 2007

26 Latku náročnosti zdvihnúť vyššie

Dvojrozhovor o výsledkoch interných auditov a externých hodnotení

28 aby boli zákazníci spokojní

29 VIII. Prírode blízke pestovanie v smrečinách

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

30 Právne okienko

31 Hmyz a huby: atlas poškodení lesných drevín

Víkend na lesníckej chate
LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých

32 Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia

33 „Bicie ma očarili“

O rockovom muzikantovi Ing. Ivanovi JURÍKOVI

Platan javorolistý a duglaska tisolistá

34 Inzercia

35 Tak toto by mohlo zabrať!

Spätný chod

Prečo mám rád les

36 Uveríte?

Krížovka

37 Medaile z poľovníckych výstav II.

Poľovnícky receptár

38 Pre deti

39 Spoločenská kronika

Kalendár podujatí

Životné jubileá

40 Lignumexpo & Les 2008

Hypotekárna kríza v USA a následná globálna finančná kríza spojená aj s recesiou stavebného priemyslu v Amerike i v Európe, spôsobila dramatické zhoršenie na trhu s drevom a drevenými výrobkami. Kolaps na trhu s drevom, aký si nepamätáme, je údajne najdramatickejší od skončenia druhej svetovej vojny. Synergické pôsobenie všetkých týchto faktorov má za následok výrazný pokles speňaženia dreva a nepriaznivý stav ekonomiky nášho podniku.

Sme v situácii, kedy musíme čeliť kríze. Kríze, ktorá vznikla súčasným pôsobením viacerých negatívnych faktorov. Kalamitné rozšírenie podkôrneho hmyzu, odumieranie smrečín, následne dramaticky stúpajúci podiel náhodných ťažieb.

Sme v situácii, kedy musíme nájsť riešenie. Rýchle a efektívne. A určite nebude populárne. Budeme musieť nájsť spôsob, ako nájsť rezervy, ako zefektívniť našu prácu. Budeme musieť znížiť režijné aj ostatné náklady. Budeme musieť znížiť počet zamestnancov. To nie je cieľ, to je prostriedok k dosiahnutiu cieľa. A tým je konsolidovaná, stabilná ekonomická situácia v našom podniku. Toto všetko je súčasťou bolestivej terapie. Terapie, ktorú musíme podstúpiť, ak chceme zachovať štátny podnik LESY Slovenskej republiky. Týmto sa obraciam na vás, na všetkých zamestnancov. Je na každom z nás, či sa nám to podarí. Verím v úspech. Musíme však v zápase oň byť jednotní.

Jozef Mindáš
generálny riaditeľ

Anketa

Spýtali sme sa žiakov základných škôl:

Viete, čo robí v práci lesník?

lesy. Dohliada na poriadok v lese. Vďaka lesníkom máme lesy čisté a bez škodcov. A my im za to veľmi ďakujeme.

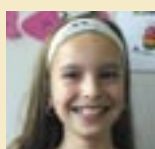
Robin PALŠA,
9 r., 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Lesník sa stará o čistotu lesa, vysádza nové malé stromčeky. Chráni zvieratá, striehne či pytliači nelovia, zachraňuje choré zvieratá, chráni les pred požiarom.

Dianka DŽURIKOVÁ,
9 r. 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Práca lesníka je veľmi zaujímavá a prospešná. Lesník musí vysádzať nové stromčeky, lebo tie staré a veľké drevorubači rúbu a spracovávajú na kúrenie alebo výrobu nábytku. Lesník musí kontrolovať poriadok v lese. Stará sa aj o zvieratá. Upozorňuje ľudí, aby dodržiavali poriadok a predpisy.

Sandra RAFANI-DESOVÁ,
9 r. 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Práca lesníka si myslím, že je náročná činnosť, lebo musí strážiť lesy. A chráni zvieratá. Dáva pozor na medvede, aby neútočili na ľudí a na stromy dávajú vtáčie búdky. Lesníci dávajú jedlo do krmelcov a dávajú pozor, aby sa zvieratá veľmi nepremnožili.

Peťo GOGOLA ml.,
9 r. 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Lesník sa stará o les a zver, ktorá v ňom žije. Vysádza stromy z lesnej škôlky. Usmrcuje lykožrútov a iných škodcov. Kŕmi v zime zver. Lesníci sú super ľudia.

Palko GOGOLA,
9 r. 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Lesník má veľmi dôležitú prácu. Stará sa o lesy. Musí sa starať aj o lesné zvieratká. Dáva srnkám na zimu jedlo do krmelca.

Martin SIKSA 10 r.,
5. ročník, ZŠ
Parchovany

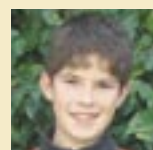
Lesník stará sa o lesy, zvieratá, rastliny a huby. V zime dáva jeleňom slamu.

Pavol KUNCA
10 r.,
5. ročník, ZŠ
Parchovany

Lesníci sa starajú

o poriadok v lese. V lete sa lesníci starajú o rastliny, kosia trávu. V zime sa starajú o živočíchy, napr. o srnky, nosia im seno. Lesníci sú celkom fajn.

Adam DOBRANSKÝ 11 r.,
5. ročník,
ZŠ
Parchovany

Lesník chráni

les. Stará sa o zvieratá v zime. Vysádza nové stromčeky. Dáva pozor, aby ľudia nerozhadzovali odpadky.

Jakub ŠURMANEK,
10 r.,
5. ročník, ZŠ
Parchovany

Ujo lesník ochraňuje

lesy pred pytlíkmi aby nezničili nejaké rastliny a nezabili zvieratá chránené alebo nechránené.

Niekedy so sebou má psa, ktorý vyňučá pytlíakov.

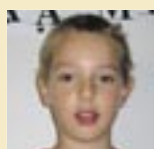
Nikolas NÁTER, 6 r.,
1.B, IV. ZŠ
Mudrochova
ul. Senica

Ujo lesník káľa drevo a pomáha zvieratám.

Karolínka MUCHOVÁ,
6 r., 1.B,
IV. ZŠ
Mudrochova
ul. Senica

Ujo lesník je poľovník, stará sa o zvieratá a dáva im jesť.

Liborko MIKUŠ, 6 r.,
1.B, IV. ZŠ
Mudrochova
ul. Senica

Ujo lesník chráni zvieratká, seká drevo a stráži les.

Sára PERŽELOVÁ,
9 r., 4.B, ZŠ
Spojová
ul. Banská
Bystrica

Lesník je veľmi dôležitá osoba, ktorá sa stará o naše

Takmer tragický osud zubrov v Európe

Július BURKOVSKÝ

Zubor európsky alebo aj lesný, podľa súčasného názvoslovia zubor hrivnatý (*Bison bonasus*) je zástupcom čelade turovítých. Slovenský názov bol odvodený od dlhšej hrivy na výraznom hrbe, hlave a krku. Žije v stádach, živí sa rastlinnou potravou a vzbudzuje rešpekt svojou mohutnosťou (samec - býk dosahuje hmotnosť aj vyše 1.000 kg, dĺžku až 3 m a výšku v kohútiku 2 m). Je najväčším európskym suchozemským cicavcom a blízkym príbuzným bizóna amerického (*Bison bison*), miliónové stáda ktorého kedysi brázdili severoamerické prérie. Postihol ich spoločný nežičlivý osud takmer úplného vyhubenia.

V minulosti dlho zubra stotožňovali s praturom aj napriek tomu, že už Rimanovia presne odlišovali pratura (*urus*) od zubra (*bonasus*). Až v roku 1828 anglický prírodovedec Hamilton Smith dospel k jednoznačnému názoru, že pratura a zubor sú dva úplne rozdielne druhy divých turov. V stredoveku pratury z voľnej prírody rýchlo vymizli a od 13. storočia ich chovali predovšetkým vo zverníkoch na lov pre vysokú šľachtu. V roku 1627 sa osud praturov na Zemi zavril úhynom poslednej samice (kravy) pratura v Jaktorovskom pralesi pri Varšave. Dnes už čistokrvného pratura nikde nenájdeme, len s rôznym úspechom spätne vyšľachteného v niektorých zoologických záhradách.

V Európe a Ázii bol zubor rozšírený na celej severnej pologuli pričom vytváral rôzne geografické rasy, líšiac sa najmä tvarom rohov. Rozlišujú sa tieto poddruhy (formy) zubra:

Zubor nížinný (európsky), ktorý žil v Bielovežskom pralesi a v roku 1919 bol vyhubený. Terajšia populácia bola vyčlenená z jedincov žijúcich v zajatí.

Zubor kaukazský (horský), ktorý je menší ako nížinný, vyhynul v rokoch 1925 – 1927 na následky chorôb prenesených z domáceho dobytká.

Zubor uhorský (karpatský), ktorý žil v južných Karpatoch a Sedmohradsku, vyhubený bol okolo roku 1790.

Zubor stepný, ktorý mal dlhšie rohy ako nížinný a obýval Európu asi 500.000 – 100.000 rokov pred Kr.

Zubor lesný, ktorý bol podobný zubrovi nížinnému, uprednostňoval však lesné prostredie. Objavil sa pred pol miliónmi rokov a vyhynul asi pred 100.000 rokmi.

Naše zubry sú potomkami krížencov zubra nížinného pochádzajúceho z Bieloveži a zubra horského pochádzajúceho z Kaukazu. V Anglicku vyhynuli zubry už v 12. storočí, vo Francúzsku koncom 14. storočia a vo väčšine krajín strednej Európy začiatkom 18. storočia. Hlavným dôvodom rapidného úbytku zubrov bola obľuba ich lovu a v neposlednom rade aj vytlačenie do menej priaznivých teritórií. Posledným prirodzeným útočiskom zubrov v 19. storočí sa stal rozsiahly Bielovežský prales nachádzajúci sa v tom čase

v Grodenskej ruskej gubernii (dnešné Poľsko), kde pod ochranou cárskej stráže ešte v roku 1914 žilo 719 zubrov. Neskoršie vojnové udalosti a zmätky v dôsledku častého striedania štátnej správy umožnili nekontrolovateľný odstrel, ktorým sa natoľko zdecimoval tamojší stav zubrov, že v roku 1919 pytlakova guľka skolila posledného voľne žijúceho zubra.

Na niekdajšie rozšírenie zubrov u nás sa dá usudzovať na základe historických dokumentov a tiež podľa niektorých miestnych názvov (v Čechách napr. Zubří, Zubrnice, Zubříce, na Slovensku Zuberec, Zubrohľava a pod.). Podľa Einhardtových análov Karol Veľký sa roku 803 v rámci výpravy do krajín JV Európy sa so svojou družinou zastavil na lov zubrov v Hirkánskych lesoch (Šumava). Zubor ako symbol sily bol zrejme dôvodom na jeho zakomponovanie do niektorých rodových znakov (erbov), napríklad rod pánov z Perštejna mal v znaku čiernu hlavu zubra so zlatým povrazom pretiahnutým cez nozdry, Auerspergovci zas mali v znaku vzpínajúceho sa zubra. Z písomných dokladov sa dozvedáme aj o chove zubrov. Arciknieža Ferdinand Tyrolský v rokoch 1549 – 1550 sa pokúsil osadiť zubrov do brandýnskych lesov ako aj ďalších zubrov z Ruska do Křivoklátskych lesov. Tieto pokusy zrejme neskončili úspechom. Chov zubrov bol aj na Krumlove a najmä v Prahe.

Traduje sa, že posledného voľne žijúceho zubra na území terajšieho Slovenska ulovil kráľ Matej Korvín. Neúspešný pokus s chovom zubrov uskutočnil v roku 1885 vtedajší majiteľ javorinského panstva knieža Hohenlohe Ochringen vo zvernici

na severnej strane Vysokých Tatier. Z celkového počtu 44 vypustených zvierat boli len dva zubry a ostatné asi bizóny. V dôsledku nepriaznivých okolností (choroby, pytláci, medvede) postupne vyhynuli vrátane ich málopočetného potomstva (18 kusov za 46 rokov). Život posledného zubrobizóna z tohto stáda ukončil pytlak a jeho samicu následne v roku 1932 premiestnil do pražskej zoologickej záhrady v Tróji. Niekoľko amerických bizónov, s ktorými sa európsky zubor môže krížiť, pred druhou svetovou vojnou chovali aj v Remetských Hámroch na panstve šľachtickej rodiny Széchenyi – Vanderbilt.

V čase vyhynutia zubrov v Bieloveži (1919) už chovali zubrov v zajatí niektorí šľachtici v Anglicku, Poľsku a Švédsku, niekoľko ich bolo aj v berlínskej zoologickej záhrade. Vzhľadom na alarmujúcu skutočnosť, že počet zubrov v celosvetovom merítku poklesol na necelých 30 kusov, bola v roku 1923 ustanovená medzinárodná spoločnosť

Dějiny lovu a lovectví

Wojtěch z Pernštejna vede zubra

na záchranu zubra, ktorá začala ihneď cielavedome naplňovať svoje poslanie. Zaviedla sa plemenná kniha zubrov a postupne sa darilo zvyšovať ich stavy (r. 1933 - 67 kusov, r. 1938 - 94 kusov, r. 1953 - 184 kusov, r. 1959 - 361 kusov, r. 1965 - 796 kusov, 1970 - 1.064 kusov, r. 1975 - 1.514 kusov). V Bielovežskom národnom parku sa stali základom obnoveného svetoznámeho chovu zubrov jeden samec a dve samice privezené v roku 1929 zo Švédska. Okrem toho je v Poľsku chov zubrov aj v 4 ďalších chránených územiach. Po druhej svetovej vojne zriadili chovy zubrov aj iné európske krajiny, okrem tradičných chovateľov z Poľska, Ruska, Nemecka a Švédska k nim pribudlo aj bývalé Československo.

V roku 1957 bol párik zubrov dovezený z Poľska najprv provízorne umiestnený v Tatranskej Lomnici, odkiaľ ho potom premiestnili do trvalej chovnej stanice v Topoľčiankach. Tam postupne pribudli ďalšie 3 zubry a vytvoril sa tak základ nášho úspešného chovu zubrov.

V súčasnosti žije v Európe asi 3.400 zubrov, z čoho asi 800 v Poľsku. Zubry žijú prevážne v zajatí (v 200 uzavretých chovateľských centrách - zverniciach) a v 32 voľne žijúcich populáciách (Poľsko, Bielorusko, Ukrajina, Rusko, Litva, východné Slovensko a Rumunské Karpaty). Zubor je u nás chránený (jeho spoločenská hodnota bola stanovená v sume 100.000 Sk), vzhľadom na dosiahnutý početný stav však už nie je kriticky ohrozeným druhom. Jeho ochrana sa preorientováva z chovu vo zverniciach na voľný chov v prírode (na Slovensku v Národnom parku Poloniny).

Udržanie populácie zubra a jeho reintrodukcia do voľnej prírody sa považuje za najväčší úspech v rámci ochrany kriticky ohrozených živočíchov. ■

Ing. Július Burkovský
je emeritný lesník - ochranár

50 rokov Zubrej zvernice v Topoľčiankach

Jozef ŠABO

STRUČNÝ POHĽAD DO HISTÓRIE ZVERNICOVÉHO CHOVU ZUBROV

Po vymiznutí zubrov z voľnej prírody sa mnohí páni pokúšali chovať zubrov vo zverniciach a panských záhradách. Najviac údajov o chove zubrov vo zverniciach sa zachovalo z panstiev v Čechách, ale zachovali sa údaje aj zo Slovenska, o čom svedčí písomný doklad z 23. augusta 1568, podľa ktorého chovali zubrov vo zvernici v Uhrovci. Takýchto zvernic bolo na Slovensku pravdepodobne viac. V novodobej histórii bolo zaznamenaných veľa pokusov o chov zubrov. Najznámejším chovateľom zubrov koncom 19. storočia bol sliezsky knieža von Pless. V roku 1865 začal chovať v 600 ha zvernici bialowiežských zubrov, 3 zubrice a 1 zubra. Zubrom sa darilo, dobre sa rozmnožovali a postupne sa stali základom pre ďalšie chovy v Európe.

Na Slovensku začal chovať zubrov v roku 1888 majiteľ majetkov v Javorine, knieža Hohenlohe. Na Javorinu dal priviezť 2 zubrice a 1 mláďa z chovu už spomenutého sliezskeho kniežaťa Plessa. No počas desiatich rokov v chove nepribudlo ani jedno mláďa, preto knieža zubry predal. V r. 1898 získal dva americké bizóny od známeho obchodníka so zverou, Hagenbecka. V roku 1899 k nim z drážďanskej ZOO prikúpil 1 zubricu. Postupne dal priviezť ďalších 17 dospelých bizónov a 4 mláďatá. Za 25 rokov (1899 až 1924) sa narodilo v Javorine 18 mláďat, pričom najvyšší stav tu bol krátko pred prvou svetovou vojnou, 44 jedincov. Zver žila voľne, v polodivom chove, v Javorovej doline. Majiteľ panstva ju choval viac pre ozdobu ako pre poľovnícke využitie. Za celé obdobie ulovili iba 5 zubrov, veľa zvierat uhynulo na choroby a mnohé oslabené sa stali korisťou medveďov. Chov týchto veľkých zvierat bol mimoriadne nákladný a práve to bol dôvod

Zubria zvernica v Topoľčiankach má nespochybniteľný podiel na záchrane zubra ako živočíšneho druhu. V období jej vzniku v roku 1958, pred 50 rokmi, žilo na svete približne 150 zubrov. Počas existencie zvernice sa narodilo v Topoľčianskej zvernici 170 zubrov.

Zubry v Topoľčiankach sa začali chovať s perspektívou, že postupne budú prinavrátené do voľnej prírody na Slovensku. Tento cieľ sa podarilo splniť. Aj keď do voľnej prírody nebol vypustený žiadny zubor priamo z Topoľčianok, určite v žilách zubrov v Poloninách koluje aj krv ich topoľčianskych predkov.

pre ktorý dedič panstva, August Hohenlohe, začal v r. 1926 chov postupne likvidovať. Posledný tatranský zubor bol krížencom zubra s bizónom. Dlho sa túlal sám, neskôr sa pripojil k číade pasúceho sa domáceho dobytku. V r. 1932 ho chytili a odviezli do pražskej ZOO. Tak sa definitívne uzatvorila kapitola javorinských zubrov.

Za zmienku v histórii chovu zubrov a bizónov na Slovensku stojí aj ich chov v Remetských Hámroch. Grófica Szechényi-Vanderbiltová sem v r. 1924 importovala (priamo z USA) 3 bizóny americké. Žili prevažne vo zvernici, ale v lete sa voľne túlili po horských lúkach, ktoré boli špeciálne kvôli nim obhospodávané. Postupne sa rozmnožili na 7 kusov, ale celý chov o niekoľko rokov zanikol.

CHOV ZUBROV VO ZVERNICIACH NA SLOVENSKU V NOVODOBEJ HISTÓRII

Novodobá história slovenských zubrov sa začala písať dňa 2. marca 1957. V tento deň boli na Slovensko dovezené dva zubry z Poľskej Pštiny, Krakovského vojvodstva. Bol to známy Putifar a jeho družka Pumarka. Dovezený pár zubrov bol bialowiežského pôvodu a na začiatok bol umiestnený v aklimatizačnej zvernici v Tatranskej Lomnici. Podľa

rozhodnutia komisie vymenovanej námestníkom poverenika pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, mali byť tieto zubry premiestnené do oblasti Poľany. Komisia pre umiestnenie zubrov určila podmienky, ktoré malo spĺňať miesto určené pre stavbu zvernice, v oblasti Poľany.

Miesto pre zvernicu bolo vybrané na južných svahoch Poľany, v lokalite Koží Chrbát, v nadmorskej výške 947 m. Pri výmere zvernice 30 ha, bola plánovaná dĺžka hlavného oplotenia 2431 m, a dĺžka ochranného oplotenia 2511 m. Celkové plánované náklady na výstavbu zvernice boli 694 644 korún. Aj keď tento projekt bol precízne pripravený, nepodarilo sa ho uskutočniť. Či boli na príčine vysoké finančné náklady alebo iné dôvody, to sa nepodarilo zistiť. Isté je, že komisia veľmi rýchlo navrhla ďalšie lokality, medzi ktorými už figurovali aj Topoľčianky a to lokalita Drahožica.

HISTÓRIA VZNIKU ZUBREJ ZVERNICE V TOPOĽČIANKACH

Dňa 2. novembra 1957 bola na Správe lesov v Topoľčiankach, v poľesi Vrch Hora, lesníkom úseku Drahožica vykonaná obhliadka navrhovanej lokality pre vybudovanie zubrej

zvernice. Všetci členovia komisie skonštatovali, že navrhovaná lokalita je vhodná pre umiestnenie zubrov. Zároveň komisia určila aj termín, kedy budú prevezené zubry z Tatranskej Lomnice. Malo to byť v apríli 1957. Na tejto porade bolo uložené riaditeľovi Správy lesov v Topoľčiankach a hlavnému inžinierovi, aby uskutočnili cestu do Poľska, za účelom získania podrobnejších poznatkov pre úspešný chov zubrov. V podrobnej správe zo služobnej cesty do Poľska uviedli požiadavky, ktoré musí lokalita pre chov zubrov spĺňať.

Pretože doteraz navrhovaná lokalita Drahožica, podľa pozmeneného názoru komisie nespĺňala všetky tieto požiadavky, uskutočnila sa v dňoch 6. a 7. januára 1958 obhliadka novej lokality – Cerianky, v katastrálnom území obcí Lovce a Zlatno, kde bola zvernica pre zubry aj vybudovaná. Celý objekt pre chov zubrov bol vybudovaný v priebehu roka 1958, nákladom 1,2 mil. korún, vrátane príjazdovej cesty a prevádzkovej budovy. Zvernica bola zložená z dvoch častí: vlastné chovné jadro bolo oplotené drevenou ohradou a malo výmeru 27 ha. Ochranné pásmo malo výmeru 106 ha a bolo oplotené pleťvom. Drevená ohrada chovného areálu bola vyhotovená s dubových kolov, na ktorých boli uchytené drevené hranoly. Drevená ohrada podliehala nepriaznivým vplyvom počasia a bola veľmi poškodzovaná zubrami. V roku 1968 bolo oplotenie už v takom stave, že vyžadovalo urýchlenú a nákladnú rekonštrukciu. Finančné prostriedky boli k dispozícii až v roku 1969. Pri rekonštrukcii bola drevená ohrada chovateľského jadra nahradená kovovými lanami, uchytenými na dubových koloch, ktoré boli pripevnené na betónových pätkách zakopaných v zemi. Rekonštrukcia oplotenia a elektrifikácia objektov sa uskutočnila až v roku 1970. Náklady na oplotenie dosiahli čiastku 776 tis. korún a elektrifikácia objektu 424 tis. korún. V roku 1994 bol nákladom cca 300 tis. Sk vybudovaný nový vodný zdroj. V roku 2007 bola skolaudovaná a daná do prevádzky budova so sociálnym zariadením a bufetom. Oplotenie bolo doplnené elektrickou ohradou, aby sa znížilo, prípadne vylúčilo poškodzovanie oplotenia zubrami.

50 ROKOV VÝVOJA POPULÁCIE TOPOĽČIANSKÝCH ZUBROV

Prvé zubry boli dovezené do Topoľčianskej zvernice vo februári 1958. Zubry boli darom vtedajšej Sovietskej vlády Československu. Zubor Bereg sa narodil 16. júna 1955. Zubrica Beglianka sa narodila 14. júna 1955. Zubry pochádzali z ochranného poľovníckeho hospodárstva Bialowiežská Pusta, ktorá je dnes súčasťou Bieloruska. Zubria zvernica v Topoľčiankach sa začínala iba budovať, preto boli dovezené zubry vypustené do malej ohrady, karantény. Po dobudovaní zvernice koncom roka 1958 boli zubry vypustené do

Wykladanie prvého zubra v Topoľčiankach

chovateľského jadra. V roku 1959 boli do Topoľčianok dovezené Zubry z Tatranskej Lomnice, Putifar a Pumarka. Ale následne, 21.7.1959, bol z Topoľčianok prevezený do tatranskej zvernice zubor Bereg. V roku 1962 bola definitívne zrušená zvernica v Tatranskej Lomnici a zubor Bereg sa vrátil do Topoľčianok. V roku 1963 boli do Topoľčianok prevezené aj ostatné zubry z Tatranskej Lomnice, a z Poľska bol 24.9.1963 dovezený zubor Putamír, na občerstvenie krvi. Prvým zubrom narodeným na Slovensku bola zubrica Silva. Narodila sa v Tatranskej Lomnici 1.7.1957, zubriemu páru Putifar a Pumarka. Druhým slovenským zubrom bola Silvina. Tiež sa narodila v Tatranskej Lomnici 20. júla 1960, zubrici Silve. Otcom novonarodeného zubra bol Bereg privezený z Topoľčianok. V Topoľčianskej zvernici sa prvý zubor narodil 1. júna 1959, zubriemu páru Putifar a Pumarka. Mladý zubor bol pomenovaný menom Silák. Na základe medzinárodnej dohody, všetkým zubrom narodeným v Topoľčianskej zvernici sú pridelené mená so začiatčným písmenom S. Najznámejším zubrom v Topoľčianskej zvernici bol Putifar, praotec slovenských zubrov. Narodil sa 16.5.1951 v Bialowieži. Hoci od jeho skonu uplynulo už skoro 40 rokov, o jeho osud sa zaujímajú aj dnešní návštevníci zubrej zvernice. Patril k najmohutnejším jedincom svojho druhu. Mal hmotnosť 1230 kg, pričom hmotnosť zubricích býkov dosahuje zvyčajne 500 až 800 kg. Stav zubrov sa mal znížiť odpredajom, ale aj poplatkovým lovom. Na poplatkový lov bol navrhnutý Putifar. Dôvodom na tento návrh bolo, že Putifar mal už 17 rokov, bol v slabšej fyzickej kondícii, v tomto období sa už nezúčastňoval rozmnožovania a zanechal už niekoľko potomkov. Zahraničný hosť bol ochotný za Putifara zaplatiť poplatok 80 000 korún (táto suma sa rovnala približne vtedajším ročným

nákladom na chov zubrov). Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva v Prahe aj medzinárodný komitét na ochranu zubrov vo Varšave udelili súhlas k uloveniu Putifara. Po protestoch ochranárov aj verejnosti, ale najmä riaditeľa pražskej ZOO, bolo rozhodnutie dňa 3.1.1968 zmenené, poľovačka bola definitívne zakázaná. Putifar uhynul 28.4.1970.

Najväčší počet zubrov chovaných v priebehu jedného roka, bol 33 zubrov, v roku 1995. Najkritičejším obdobím, z hľadiska počtu chovaných zubrov od vzniku zvernice, boli roky 2004 až 2005. V týchto rokoch žilo vo zvernici iba 6 zubrov, 1 zubor a 5 mladých zubric. Počas týchto rokov sa nenarodilo vo zvernici ani 1 mláďa, čo sa stalo iba v začiatkoch, a to v roku 1959 a 1963. Keď situácia s počtom zubrov začínala byť kritická, vývoj sa radikálne zmenil. V roku 2006 sa narodilo 6 mladých zubrov, z toho 1 mláďa uhynulo. Priemerný počet narodených mláďat za jeden rok existencie Zubrej zvernice je 3,46. V súčasnosti žije vo zvernici 19 zubrov, z toho 4 mláďatá narodené v roku 2008.

ZHODNOTENIE ÚČELNOSTI CHOVU ZUBROV V TOPOĽČIANKACH

Pôvodným zámerom chovu zubrov v Topoľčiankach bola ochrana druhu a záchrana druhu ex-situ. To znamená, že po dosiahnutí určitého počtu jedincov vo zvernici, mali byť mladé zdravé a životaschopné jedince vypúšťané do voľnej prírody, do vhodných lokalítach na Slovenku. Zubria zvernica bola projektovaná pre chov maximálneho počtu 12 zubrov.

Ročné prírastky prevyšovali dopyt po zubroch. 24.4.1975 vymenoval minister kultúry po dohode s ministrom lesného a vodného hospodárstva, 6-člennú poradnú komisiu na záchranu zubra na Slovensku. Už na prvom zasadnutí komisie sa prejavili protichodné názory jednotlivých členov na chov a reintrodukciu zubrov. Ďalšie pracovné stretnutia ukázali, že perspektívy chovu zubrov nebudú závisieť iba od odbornosti a úrovne argumentov jednotlivých členov, ale najmä od ochoty vstupovať do zložitých vzťahov s politickou mocou a aj záujmami zainteresovaných rezortov. Posledné rozšírené zasadanie komisie sa uskutočnilo v dňoch 7. až 9. novembra 1981 v Topoľčiankach. Na rozšírenom zasadnutí sa zúčastnilo 23 našich aj zahraničných profesionálnych pracovníkov z 18 odborných a akademických pracovísk, národných parkov, zoologických záhrad, múzeí a veterinárnej správy. Záver zo zasadania bol jednoznačný. Vypustenie zubra do voľnej prírody je pre jeho záchranu ako druhu vo svete nevyhnutné. Termín vypustenia bol starostlivo naplánovaný.

Graf: Populácia zubra v Európe (Wanda Olech, SGGW Varšava)

V roku 1981 sa očakával v Topoľčiankach prírastok asi 10 jedincov, s ktorým sa uvažovalo pri odštartovaní úspešnej reintrodukcie. Po vypustení a aklimatizácii základného stáda sa uvažovalo s každoročným doplňovaním z kmeňového stavu zo študijnej plochy, v počte 6 až 8 kusov a neskôr aj s väčším počtom mladých zubrov. Prakticky bolo všetko pripravené, ale chýbala posledná rozhodujúca fáza. Celý projekt musel podľa zákona prejsť pripomienkovým konaním. Na pripomienkovom konaní sa zúčastnilo 19 kompetentných organizácií, ktoré doručili k 1.12.1982 svoje písomné stanoviská. Vo vyjadreniach boli súhlasné aj odmietavé stanoviská, optimistické aj skeptické. Obsah vyjadrení vyplýval aj z toho, ktorá organizácia bola ako do akcie zainteresovaná. Zamietavé stanovisko vyjadrili iba 4 organizácie. Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva, Východoslovenské štátne lesy PR Košice, Štátne lesy Ulič a Výskumný ústav lesného a vodného hospodárstva. I keď sa stanovisko týchto organizácií zdá prekvapujúce, bolo zdôvodnené obavami, že zubry budú robiť škody na lesných porastoch aj možnými konfliktnými stretnutiami s ľuďmi. O zamietnutí však rozhodol fakt, že sa nenašla organizácia ochotná poskytnúť potrebné financie na výstavbu aklimatizačnej zverničky a ostatných nevyhnutných zariadení.

BUDÚCNOSŤ ZUBREJ ZVERNICE

Topoľčianska zubria zvernica bola v roku 2000 vyňatá z evidencie rodokmeňovej knihy Zubrov. Prvoradou snahou musí byť znovu zaradenie chovu do rodokmeňovej knihy.

Následne bude nutné obnoviť chovné zloženie stáda, v súlade s odporúčaniami koordinátorov chovu zubrov, pre účely ďalšieho vypúšťania do voľnej prírody. Koordinácia chovu by mala byť zabezpečená pod gesciou ŠOP SR. Na základe záverov jednania Štátnej ochrany prírody SR, š.p. LESY SR a poľských expertov na chov zubrov z 21.9.2006, je za účelom znovuzaradenia zubrov do rodokmeňovej knihy nutné zabezpečiť zachovanie tradičného chovu zubrov horskej formy v Topoľčiankach a tomu prispôsobiť ďalšie smerovanie chovu a zloženie chovného stáda. Dôkladne spracovať evidenciu všetkých chovaných zubrov od založenia zvernice. Samozrejmosťou musí byť dôsledná komunikácia s editormi Rodokmeňovej knihy zubra (EBPB), s koordinátorom reštitúcie zubra na európskej úrovni Dr. Wandou Olech. Pre zabezpečenie riadneho chovu a kontroly bude nutné vytvoriť riadiaci a kontrolný orgán. Mal by to byť orgán zložený zo zástupcov správcu chovu, orgánov štátnej správy lesného hospodárstva, štátnej správy ochrany prírody a životného prostredia a zástupcov štátnej veterinárnej správy. Veľmi dôležité bude vyriešiť problém s prírastkami zubrov. Záujem o zubrov v zoológických záhradách je v súčasnosti minimálny. Pravdepodobne v blízkej budúcnosti topoľčianske zubry nebudú môcť byť využité pri reštitúcii do voľnej prírody. Preto bude potrebné vyriešiť aj komerčné využitie zubrov na poplatkový lov. Pri tomto spôsobe využitia nadbytočných zubrov by bolo možné zároveň vyriešiť aj dlhodobé problémy s financovaním prevádzky zubrej zvernice. Záujem verejnosti o Zubriu zvernicu z roka na rok narastá. Preto by bolo vhodné túto lokalitu využiť ako informačné a výchovné centrum, konkrétne ako ekovýchovné centrum pre otázky biológie zubra hrievnatého. ■

Jozef Šabo, OZ Topoľčianky
Foto: **Jozef Šabo, Edo Genserek**

Jubileum

Peter GOGOLA

Päťdesiate výročie založenia zubrej zvernice v Topoľčiankach bolo príležitosťou na oslavu, odovzdanie vyznamenaní, rozhodnutie doterajšieho vývoja i formulovanie vízie. OZ Topoľčianky pripravil na piatok 10. októbra v areáli zvernice dôstojnú oslavu, spojenú s krstom štyroch zubrich teliatok a publikácie Jozefa Šaba „Zubria zvernica Topoľčianky“. Autor publikácie a chovateľka zubrov Zdenka Marková prevzali z rúk organizačného riaditeľa podnikové vyznamenania ako výraz ocenenia ich práce a úsilia. Čest-

ní hostia slávnostne prestrihli pásku a tým slávnostne otvorili lesnícky náučný chodník, ktorý návštevníkov zoznámí s biológiou zubra a s históriou výskytu zubra na Slovensku. Zubria zvernica bola zároveň vyhlásená za významné lesnícke miesto. Organizátori nezabudli

ani na najmenších návštevníkov – topoľčianski lesní pedagógovia František Zbonka a Rudolf Dávid pripravili pre nich program zážitkových hier. V popoludňajších hodinách sa uskutočnil odborný seminár za účasti profesorky Wandy Olech, koordinátorky projektu záchranného chovu zubra v Európe a ďalších predstaviteľov zoológických záhrad, poľovníkov, lesníkov a predstaviteľov ochranných organizácií, ktorí sa venujú problematike chovu zubrov. ■

Štátny tajomník MP SR V. Turský a organizačný riaditeľ J. Djubek pri slávnostnom odhalení tabule
Foto: Matúš Štreit

Vďaka kolegom z OZ Prievídza pribudol do rodiny LNCH už devätnásty člen

Chodník, ktorý spája

Jozef MARKO

SLÁVNOSTNÉ PRESTRIHNU Tie PÁSKY NA NOVOM LNCH DUCHONKA - KULHÁŇ

„Aj otvorením tohto LNCH naplňame heslo: Lesy pre všetkých! Chceme dostať ľudí do lesa, aby pochopili prácu lesníkov a jej význam pre celú spoločnosť. Stále sa snažíme investovať do práce s verejnosťou a pre verejnosť, aby občania Slovenska chápali, že lesníci sú tu pre nich,“ povedal na úvod veľmi dobre zorganizovaného a pestrého programu slávnostného otvorenia LNCH Duchonka – Kulháň generálny riaditeľ š.p. LESY SR doc. Ing. RNDr. Jozef Mindáš, PhD. Na snímke práve prestriháva pásku generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR Ing. Marián Ondrejčák, vpravo stojí riaditeľ OZ Prievídza Ing. Jozef Spevár. Na slávnostnom otvorení napokon chýbal predseda Vlády SR Róbert Fico, ktorý sa ho veľmi chcel ako rodák z tohto kraja zúčastniť. V priestranom vstupnom areáli chodníka v tesnej blízkosti budovy LS Duchonka boli ale prítomní traja poslanci NR SR, herec Ľubomír Paulovič, kolegovia z iných odštepných závodov, predstavitelia partnerských inštitúcií a organizácií a množstvo detí základných škôl. Tým má slúžiť vstupný areál v prvom rade.

LESNÍCI A DETI. PÔSOBIVÉ A PERSPEKTÍVNE SPOJENIE AJ NA DUCHONKE

Čoraz viac vyškolených lesných pedagógov z radov lesníkov dokáže profesionálne a so srdcom zaujať deti rôznymi hrami, súťažami, rozhovormi. Kolegovia na OZ Prievídza boli toho počas otvorenia LNCH na Duchonke názorným príkladom. Vo vstupnom areáli navyše pripravili tabuľu s lesnou poznávačkou a tajničkou, na ktorej ponúkajú deťom možnosť zahrať sa. Stačí vyplniť anketový lístok pripravený v zásobníku pri tabuľi a v posledný deň každého mesiaca lesníci vyžrebujú troch výhercov pekných cien, ktoré pošlú deťom domov. Dobrý nápad. A nie je posledný. Miestni lesníci chcú doplniť do vykoseného a ohradeného areálu, v ktorom sú zatiaľ dva prístrešky a miniarborétum, aj rôzne atrakcie, ako napríklad drevené vĺčiky. Majú aj ďalšie nápady a stále hľadajú ďalšie inšpirácie. Deti sa im za túto snahu určite odvdčia. Kto vie, možno práve niektoré z tých detí, ktorým venujú takúto pozornosť prievídski lesníci, budú raz sedieť a rozhodovať v slovenskom alebo regionálnom parlamente. Potom im už nebude treba vysvetľovať, čo robia lesníci a pre koho to robia. A to je dobre.

ČASŤ NOVÉHO LNCH VEDIE PO ZEMNOM TELESE BÝVALEJ LESNEJ ŽELEZNIČKY

LNCH Duchonka – Kulháň lemuje na trase dlhej 5 800 metrov s prevýšením 60 metrov, ktorú môže pohodlne zvládnuť prakticky každý, 22 informačných panelov. Približujú prácu lesníkov, hovoria o význame a funkciách lesa, faune, flóre, pôde i vode, informujú o ochrane prírody, ale aj o pôsobivej histórii osady Kulháň. Tá je záverečným stanoviskom chodníka a oplýva bohatou minulosťou, spojenou s ťažbou zlata, drevá, sklárstvom i ovčiarstvom. Ročne ju navštívi približne 50 000 ľudí. Zachované je aj zemné teleso bývalej úzkokolajnej poľnej a lesnej železnice, ktorú tu dal postaviť barón Leopold Eugen Haupt-Stummer. V rámci Prírodnej rezervácie Kulháň sú najpôsobivejšie zachované staré duby, ktorých vek sa odhaduje na 300 až 550 rokov. Toto miesto je aj biotopom vzácnych druhov hmyzu a vtáctva.

Iba pár týždňov po tom, ako desaťtisíce ľudí navštívili v rekreačnej oblasti Duchonka víkendový Orange Fest, lesníci otvorili začiatkom septembra v tejto turisticky stále mimoriadne vyhľadávanej lokalite v poradí už 19. lesnícky náučný chodník (LNCH) a 15. významné lesnícke miesto (VLM) v rámci štátneho podniku LESY SR. Aj tento nový LNCH má niekoľko inšpirujúcich špecifik. Jedno z tých symbolických výstihol spoluautor a vedúci Lesnej správy Duchonka (Odštepny závod Prievidza) Ing. Dušan Mikuš slovami: „Vybudovali sme chodník, ktorý spája. Dva kraje, dva okresy, dva katastre. Prechádza dvoma prírodnými rezerváciami a teda spája aj lesníkov s ochrancami prírody, pretože jedni i druhí tu prezentujú svoju prácu a poznatky.“

CITÁTY, VERŠE, ZAUJÍMAVÉ FAKTY NA TABULIACH. ORIGINALITA NOVÉHO LNCH

„Príroda je proti nám vo výhode, môže existovať bez nás, my bez nej zahynieme.“ Tak znie citát z informačného panela č. 18, venovaného problematike obhospodarovania lesov. Verše Andreja Sládkoviča môžete zasa nájsť na zastávke č. 16, zasvätenej kolobehu vody v prírode: „Beda tomu, kto v mori vidí iba vodu, kto nepočuje nemú prírodu, kto v skalách vidí iba skaly.“ To sú len dva príklady originálneho nápadu kolegov z OZ Prievidza použiť na tabuliach LNCH Duchonka – Kulháň citáty slávnych ľudí a verše veľkých básnikov tak, aby korešpondovali so zameraním stanovíšť a umocnili prezentované odborné informácie. A tak si môžu návštevníci prečítať múdre výroky Hemingwaya, Comteho a Cícera a pokochať sa krásnymi veršami Mihálka, Válka, Smreka, Plávku, či Hviezdoslava. Keď som sa Ing. Mikuša (na fotografii s mikrofónom v ruke) opýtal, prečo si dali tunajší lesníci toľko práce s oživením pamiatky prof. Bezačinského, ktorému venovali poslednú zastávku LNCH, odpovedal mi slovami Ivana Krasku. Tie sa tiež nachádzajú na informačnom paneli LNCH: „Sme – zdá sa – národ, ktorý má geneticky zakódovanú potrebu oprieť sa očami o horu, rozumom o dejiny a srdcom o osobnosť.“ Nielen tento príklad, o ktorom je reč v tejto reportáži, ale aj iné činy súčasných lesníkov v š.p. LESY SR dokazujú, že práve lesníci napĺňajú tieto slová do bodky.

LESNÍCKE AKCIE SÚ MIESTAMI ZAUJÍMAVÝCH STRETNUTÍ

Akcie toho druhu, akým bolo otvorenie LNCH Duchonka – Kulháň a vyhlásenie VLM venovaného prof. Hubertovi Bezačinskému, sú nielen prezentáciami práce a snahy lesníkov, ale aj miestami zaujímavých stretnutí. Na snímke vľavo emeritný lesník Ing. Július Burkovský, diskutujúci s pokračovateľom novodobou históriou slovenského lesníctva sa vinúcej línie rešpektovaných autorít v obore pestovania lesa Sokol – Bezačinský – Korpel – Saniga, práve posledne menovaným prof. Ing. Milanom Sanigom, DrSc. „Veľa výrazných lesníckych osobností bolo neprávom zabudnutých. O niektorých sa čo – to napísalo, ale nikto nespracoval ich komplexné odborné a ľudské profily. Je to veľká chyba. Tú je možné najlepšie napraviť práve na regionálnej úrovni, v rámci štruktúry š.p. LESY SR na úrovni odštepnych závodov a lesných správ. Miestni lesníci majú v prípade záujmu lepší prístup k miestne príslušným historickým informáciám, rodinným väzbám a archívom, ktorým sa doteraz nikto nevenoval. Na takú prácu netreba učených historikov. Navyše získané informácie je potrebné prezentovať nie učným, ale zrozumiteľným štýlom. Tunajší lesníci dokázali, že sa to dá. Patrí im za to veľká vďaka,“ povedal pre Lesník J. Burkovský.

ODHALENIE PAMÄTNÉHO KAMEŇA A TABULE VENOVANEJ PROF. BEZAČINSKÉMU

O živote prof. Huberta Bezačinského medzi letopočtami jeho narodenia a úmrtia 1910 – 1975, hovoril po akte slávnostného odhalenia pamätného kameňa a tabule a vyhlásení významného lesníckeho miesta M. Saniga a hneď na úvod zdôraznil, že „prof. Bezačinský bol jeden zo vzácnych lesníkov, ktorý vyoral hlbokú brázdú aj na tunajšej Lesnej správe Kulháň.“ Prítomní sa dozvedeli, že po absolvovaní reálneho gymnázia v Olomouci a lesníckej fakulty v Brne prešiel prof. Bezačinský postupne viacerými lesníckymi pozíciami – vedúceho lesného úradu, vedúceho LS Krám na LZ Čierny Balog, pracoval tiež na Krajskej správe lesov v Solivare pri Prešove. Po premiestnení lesníckej fakulty z Košíc do Zvolena bol prizvaný, aby pracoval na Katedre pestovania lesa. V rokoch 1955 – 1962 bol prodekanom LF VŠLD vo Zvolene, v rokoch 1962 – 1965 prorektorom VŠLD, od roku 1964 profesorom pestovania lesa. Aktívne pôsobil aj v rámci Vysokoškolského lesníckeho podniku, kde bol otcom myšlienky, aby každá jeho správa bola koncepčne obhospodarovaná výberkovým alebo podrastovým, prírode blízkym spôsobom hospodárenia. Lesnícka súčasnosť dokazuje, že má v lesníckej praxi po celom Slovensku čoraz viac nasledovníkov, ktorí sa s jeho myšlienkou stotožnili.

DCÉRA (VĽAVO) A NETER PROF. BEZAČINSKÉHO DOJATÉ ĎAKOVALI Š.P. LESY SR

Dagmar Martinčeková, dcéra prof. Huberta Bezačinského dojatá poďakovala š.p. LESY SR za to, že „takým veľkolepým spôsobom si uctili prácu môjho otca. Som veľmi rada, že lesníci nezabúdajú na históriu, pretože na nej treba stavať a uctiť si ľudí, ktorý pre les niečo dobré urobili. A boli to celé generácie lesníkov, ktoré si zaslúžia úctu celej našej spoločnosti.“ Generálny riaditeľ š.p. LESY SR Jozef Mindáš potvrdil, že „naš podnik ako najväčší lesnícky subjekt na Slovensku prevzal na seba bremeno zodpovednosti za pripomínanie si lesníckej histórie, aby široká verejnosť spoznala významné lesnícke osobnosti a významné lesnícke miesta. Už dnes vieme, že takých miest je po Slovensku viac ako stovka. Len máloktorá profesia sa môže popýšiť tak bohatou históriou, ako práve tá naša, lesnícka.“

Na slovíčko...

...dnes s organizačným riaditeľom Ing. Jozefom Djubekom

Peter GOGOLA

Ing. Jozef Djubek

Ministerstvo pôdohospodárstva SR vydalo 22. septembra 2008 Smernicu č. 3680/2008-250, ktorou sa upravuje postup pri nakladaní s majetkom štátu v správe štátnych podnikov. V čom je táto smernica odlišná od predchádzajúcej?

Dosiaľ platná Smernica MP SR č. 1534/2008-250 umožňovala prevod majetku štátu v správe LSR š.p. len formou Obchodnej verejnej súťaže, realizovanej v súlade s §281 a násl. Obchodného zákonníka. Obchodná verejná súťaž mala zabezpečiť maximálnu transparentnosť pri prevode majetku štátu na iné osoby. V praxi však priniesla mnohé veľké problémy a v niektorých prípadoch podstatne obmedzila nakladanie s prebytočným majetkom. Najväčšie negatívum však vidím vo výraznom spomalení odpredaja prebytočného majetku, ktorý LSR š.p. zaťažuje.

Ministerstvo pôdohospodárstva v súčasnosti akceptovalo naše pripomienky a vydalo Smernicu MP SR č. 3680/2008-250, ktorá umožňuje LSR š.p. realizovať nielen obchodné verejné súťaže ale i priamy predaj majetku, a to v prípadoch taxatívne uvedených v citovanej smernici, ktorá je prístupná na internetovej stránke Ministerstva pôdohospodárstva.

Je možné v tejto chvíli odhadnúť hodnotu majetku, ktorý je podľa spomínanej smernice reálne odpredať do konca roku 2008?

To je pomerne ťažká otázka, ktorá závisí od mnohých faktorov (výber prebytočného majetku, vyhotovenie znaleckých posudkov, vyhlásenie súťaže či oslovenie klienta pri priamom odpredaji, odstúpenie žiadosti na MP SR, udeľenie súhlasu MP SR, vyhotovenie kúpnej zmluvy a samozrejme úhrada kúpnej ceny). V tejto chvíli je to možné skutočne len odhadnúť, ale minimálne predpokladáme splnenie plánovanej úlohy a to predaj vo výške 200 mil. Sk

V každom prípade zostáva predaj prebytočného majetku jednou z najvyšších priorit LSR š.p..

Ďakujem za rozhovor. ■

Opäť prekvapenie!

Ján MIČOVSKÝ

LNCH. Táto značka začína byť pojmom. Je dobre, že sme si ju vytvorili. A je ešte lepšie, že jej obsah čoraz častejšie a nápaditejšie naplňajú kolegovia z väčšiny závodov. Nasvedčuje tomu aj tohtoročný chodníkový boom. V nedeľu 15. septembra pribudol do rodiny lesníckych náučných chodníkov v tomto roku už piaty súrodenec. Po Gazarkach – Tomkach (OZ Šaštín), Udave (Vranov n/T.), Tajchu (Prešov) bol otvorený Lesný náučný chodník Sigord. Opäť na OZ Prešov. Tentokrát aj s prívlastkom cyklistický. Na jeho slávnostnom otvorení sa okrem iných čestných hostí zúčastnili štátny tajomník MP SR Vladimír Paľša a generálny riaditeľ LSR Jozef Mindáš.

Smer Solivar - Sigord – Zlatá Baňa je zóna so silným rekreačným a poznávacím potenciálom. Tento fakt prešovčania nápadito využili. Do premysleného celku tu spojili peší náučný chodník, cyklistickú trasu a lesnú škôlku. Tú škôlku však neberte doslova. Alebo, vlastne – aj môžete! Na území bývalej lesnej škôlky teraz vznikla škôlka lesných pedagógov. Poskytuje skvelú možnosť práce s deťmi, ktorú prítomná učiteľka materskej školy Ľubica Damankošová zo Solivaru oceniла celkom jednoznačne: „**Sem teda budem s deťmi chodiť!**“. Bodaj by nie: Poznávacia živých stromov, tabule s kvetenou a živočíchmi, detský posed, ohnisko... Obdobne hodnotil za prítomných cykloturistov „svoju“ časť ponuky Peter Galko: „**Chodievam sem často a myslím som si, že všetko zaujímavé poznám. Dnes som zistil, že to tak nie je. Odporúčim aj ostatným**“.

Chodník názorným spôsobom rieši klasické lesnícke témy, no zahŕňa aj skutočné rarity. Medzi ne nepochybne patrí jubilejný les, ktorý bol vysadený na počesť 10. výročia vzniku ČSR a ktorý prešovskí kolegovia vyslobodili z krovia i zabudnutia. Obdobné možno povedať o obnovenom pomníčku pri prameni cisárovnej Sisi, ktorá toto miesto navštívila v roku 1895. Treba len veriť, že krásna drevorezba cisárovnej, ako aj nemenej pôsobivé a zároveň vtipné drevorezby tematicky dopĺňajúce

všetky informačné tabule chodníka sa nestanú premetom „zberateľskej záľuby“. Osobitnú pozornosť si zaslúži aj vstupná brána cyklistickej časti chodníka s hlbokou symbolikou: Duch lesa, veľký postavou i významom, chráni človeka.... Jej autorom, rovnako ako všetkých tabulí a drevorezií je Vladimír Tomko. Chodník pokračuje do Zlatej Bani, kde končí pri hrádzi lesníckeho tajchu, ktorý by si veru zaslúžil osobitnú ochranu. Tvorcovia sem zaradili aj vtipne riešenú pripomienku známej lesnej železnice, ktorá tadiaľto kedysi prechádzala. Súčasťou otváracieho ceremoniálu bola aj pietna pripomienka vypálenia obce Zlatá Baňa fašistami v roku 1944.

Prešovčania dokázali, že každý chodník môže byť impozantným originálom. Ak sme pred časom konštatovali, že LNCH Tajch na LS Hanušovce sa mimoriadne vydaril, to isté môžeme spokojne zopakovať o chodníku na Sigorde. Menovateľom úspechu je nadšenie početného kolektívu, ktorý chodníku obetoval aj čas svojich dovolení. Jedno konkrétne meno tu však zaznieť musí: Miro Kováč, pestovateľ závodu, ktorý bol aj tentokrát hybnou silou projektu. On a vedenie závodu, ktoré zjavne chce a vie.

A tak už ostáva len doplniť značku: Treba vidieť! ■

Foto: Ing. P. Fedor

Lesníčky spoznávali Rajecko

Elena KUBIČKOVÁ

Rok 2008 sa nesie v znamení stretnutí žien pracujúcich v lesníctve. V máji bolo Slovensko organizátorskou krajinou medzinárodného stretnutia žien pracujúcich v lesníctve. V auguste sa zase stretli slovenské ženy – lesníčky, ktoré si zorganizovali svoje „tradičné“, už 10. stretnutie žien lesníčok. Konalo sa pod záštitou Klubu žien pri Slovenskej lesníckej komore vo Zvolene. Organizácie sa ujala Oblastná lesnícka komora Žilina. Tentokrát sa stretnutie konalo v malebnej Rajeckej doline a obohatené bolo o návštevu na susednom Prievidzsku.

Vo štvrtok 28. augusta nás privítala dolina Rajecká Lesná. Odborná exkurzia začala 29. augusta návštevou Kuneradu. V dopoludňajších hodinách sme videli spôsoby likvidácie vetrovej kalamity a formy obhospodarovania lesa v rôznych vekových stupňoch na Lesníckom obvode Stranianka. Neobišli sme Zámok Kunerad, ktorý v minulosti slúžil ako lovecké sídlo a letovisko rodiny Ballestrémovcov. Pobyt v zámku sa spájal s prehliadkou lesov, s oboznámením sa s prácou lesníkov, ako aj poľovačkami.

Exkurzia pokračovala návštevou Cenzuálneho spolumajiteľstva Rajec. Predstavitelia tejto lesnej spoločnosti nám predstavili svoju firmu – drevosklad, pílu a navštívili sme aj ojedinelú lesnú škôlku El-hotná. V popoludňajších hodinách sme sa kochali pohľadom zo Súľovských skál. Hlavnou horninou v území je súľovský zlepenec, ktorý bol vyformovaný do súčasných fantastických tvarov – rôzne veže, steny, okná, ihly, ktoré vytvorili skalné mesto.

Nasledujúci deň v dopoludňajších hodinách bol v réžii Odštepného závodu Prievidza. Začínal na prameni Národnej rieky Nitry, pokračoval návštevou záznamovacieho zverníka Grenica, kde nám riaditeľ Odštepného závodu Prievidza podrobne vysvetlil zmysel a cieľ tohto poľovníckeho zariadenia. Cestou do rázovitej obce Čičmany, cez Gápel, sme neobišli novo zrekonštruovaný barokový kostol v Tužine. Odpoľudnie sa znova nieslo v čisto lesníckom duchu – prechodom z doliny Rybná po lesnej ceste do doliny Vajdnár, za doprovodu a odborného výkladu k jednotlivým lesníckym prvkom, vedúcim Lesníckeho obvodu Rybná.

Stretnutia slovenských žien majú veľ-

ký ohlas nielen doma, ale aj v zahraničí. Aj naše „slovenské“ stretnutie malo zahraničnú účasť. Prišli nás navštíviť české kolegyně z Lesov ČR – Správy lesov Křivoklát, Českej lesníckej spoločnosti Praha a z Frauen im Forstbereich in Göttingene (Nemecko).

Slovenské lesníčky – aj v budúcom roku sa chceme stretnúť a vymeniť si svoje poznatky a skúsenosti z lesníckej praxe v rôznych formách vlastníctva. Už teraz chceme dať na vedomie, že stretnutie v roku 2009 by sa malo konať v obvyklom termíne – tentoraz v Topoľčiankach. ■

Ing. Elena Kubičková,
ekonomicko-obchodný námestník
riaditeľa OZ Žilina

Anglickí študenti v Bardejove

Alena HANKOVÁ

Koncom augusta prišli k nám, na OZ Bardejov, štyria anglickí študenti lesníctva z univerzity v Cumbrii. Išlo o návštevu doslova pracovnú – dvaja chlapci a dve dievčatá si chceli vlastnými rukami odskúšať ako na Slovensku chutí práca v lese. A tak sme sa rozhodli im to pohostinne umožniť. Ubytovali sme ich na chate Vlčie v Livove. Prvá vec bola dohoda s miestnou kuchárkou o strave – hostia nechceli žiadne špeciality, ale len to čo sa u nás bežne jedáva. A potom sa im už ochotne venoval vedúci LS Lukov, Ing. Slavomír Hanko, spolu s vedúcim LO Hradská, Rudolfom Švec – Babovom. Počas desiatich dní pracovali na uhadzovaní haluziny, odskúšali si prerezávky i prebierky, zoznámili sa s ťažbovými postupmi. Jeden deň odpracovali na úprave okolia známej Komárkovej chaty, kde ich mimoriadne zaujala poľovnícka história slávneho obyvateľa. Počas rozlúčky sa priznali, že s takými krásnymi lesmi, plnými zveri a lesných plodov sa ešte nestretli. Radi by sa preto na lesnícke Slovensko ešte vrátili. ■

Ing. Alena Hanková, referent ekológie OZ Bardejov

Lesnícki seniori v strede Európy

Július BURKOVSKÝ

Tohtoročný zájazd Klubu dôchodcov pri š. p. Lesy SR, GR Banská Bystrica sa uskutočnil dňa 9.9.2008 na zaujímavej trase z Banskej Bystrice cez Kremnicu, Kremnické Bane, Turček do Turčianskych Teplíc a späť. Pre 30 účastníkov zájazdu priniesol mnoho pekných zážitkov i poznatkov najmä z histórie, ale aj zo súčasnosti.

Dopoludnie bolo zamerané na spoznávanie histórie a pamiatok starobylého mesta Kremnica, ktoré kedysi malo vedúce postavenie vo zväze siedmich stredoslovenských banských miest. Pozornosť seniorov upútal opevnený vstup do mesta (barbakan), komplex gotických a renesančných meštianskych domov na námestí, mestská radnica, obnovený trojičný (morový) stĺp so sochami D. Stanettiho, i fontána. Zaujímavá bola aj expozícia „slávnych nosov“ iniciovaná tradičnou akciou „Kremnické gagy“. Nasledovala prehliadka hradného areálu s kostolom Svätej Kataríny (patrónka Kremnice) z 15. stor., výstavami zvonolejstva a razby mincí v baštách, karneru a depozitu reštaurovaných sôch z interiéru niekdajšieho kostola na námestí, ktorý bol odstránený v dôsledku poddolovaním spôsobených statických porúch. Zdatnejším seniorom, ktorí zvládli výstup po 140 schodoch na vyhlídkový balkón kostolnej veže sa naskytl prekrásny pohľad nielen na mesto a jeho okolie z vtáčej perspektívy, ale aj na vzdialenejšie Štiavnické vrchy s legendárnym Sitnom. Z časových dôvodov sa nemohla uskutočniť návšteva chýrnej kremnickej mincovne, ktorá od svojho založenia v roku 1328 funguje doteraz, ale namiesto známých kremnických dukátov v nej momentálne razia slovenské euromince.

Po presune do Kremnických Baní bol cieľom starobylý kostol Svätého Jána Krstiteľa na planine nad obcou. So zaujímavou históriou tohoto kostola seniorov ohotne oboznámil brat rádu Malých kapucínov z priľahlého kláštora, ktorí sa o kostol starajú. Hneď vedľa kostola sa seniori dostali do „stredú Európy“ v podobe takto označeného kamenného bloku, ktorý je súčasne pamätníkom vyhlásenia zvrchovanosti SR (17.7.1992), prijatia Ústavy SR (1.9.1992) a vzniku SR (1.1.1993). Samozrejme jedná sa len o symbolický a nie geografický stred Európy, veď podľa jednej z tradovaných legiend kremnickým astronómom našepťal anjel z nebies, že Piargy (Kremnické Bane) sú

stredom Európy a tak tam postavili kostol, keďže sa to nedarilo inde, pričom vlastný stred Európy by mal byť v kostolnej veži. O uznanie stredú Európy sa uchádza asi 40 lokalít v rôznych štátoch, vzdialených od seba na stovky kilometrov. Renomovaní francúzski vedci určili najpriateľnejší stred Európy v roku 1989, na vrchu Bernotai pri obci Purnuškes, 26 km severne od litovskej metropoly Vilnius. Ten je zapísaný v Guinnessovej knihe rekordov a nachádza sa tam aj Múzeum stredú Európy.

Ďalšou zastávkou bola Vodárenská nádrž Turček, ktorá bola postavená v rokoch 1992 – 1996. Ako seniorov informoval Ing. Kmeť zo SVP š. p., povodia Váhu z Ružomberku je to najvyššie položená vodárenská nádrž (779 m n. m.) na ploche 52 ha s objemom vody 10,30 mil. m³ a max. hĺbkou 60,30 m. Jej účelom je akumulácia surovej vody na pitie, protipovodňová ochrana, nadlepšovanie prietoku v prípade havárie na rieke Turiec a výroba elektrického prúdu v 3 malých vodných elektrárňach. Kvalitu vody v nádrži kontrolujú aj na vzorkách odlovených rýb (sivoň, pstruh). V lesoch hygienického ochranného pásma (29 km²) sa hospodári podľa osobitného režimu. Je zaujímavé, že v čase dostatku vody táto vodárenská nádrž dotuje vodou aj unikátny „turčeský vodovod“, ktorý privádzal vodu z 15 zdrojov jarkami vy-

stuženými guľatinou, neskôr aj s vymurovanými úsekmi, k banským, úpravnickým, hutným a iným závodom v Kremnici. Postavený bol už v 15. stor. pôvodne na pohon čerpacích zariadení, neskôr trasu upravovali a predĺžili až do vzdialenosti 22 km. Od roku 1921 zásobuje vodou aj prvú podzemnú elektrárňu na Slovensku i v Európe. Turčeský vodovod je historické a dodnes funkčné vodné dielo. Nakoniec si seniori so záujmom prezreli aj riadiaci veľin vodárenskej nádrže Turček.

Po príchode do liečebno – rehabilitačného zariadenia š. p. Lesy SR - LESNÍK v Turčianskych Tepliciach privítal seniorov Mgr. Peter Gogola z GR. Seniori vyjadrili vďaka za starostlivosť o dôchodcov a ocenili zasielanie časopisu „Lesník“. Po spoločnom obede sa konala členská schôdza Klubu dôchodcov, v rámci ktorej predseda Ing. Pavel Výboštok s radosťou konštatoval, že za uplynulý rok z členskej základne neubudlo, a privítal nových členov. Tohtoročné podujatie sa v plnom rozsahu vydarilo. Prispeľo k tomu aj krásne počasie, dobrá organizácia a zaujímavá trasa. Budúcoročný zájazd bolo doporučené nasmerovať do oblasti Banskej Štiavnice – niekdajšej kolísky lesníckej vzdelanosti. ■

Boli sme na Morave a v Čechách, odporúčame aj kolegom

Martina VELKÁ

Jaskyne Moravského krasu a Propast Macocha v lesoch Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny, pamiatky a záhrady centra Prahy – Královská zahrada s letohrádkom Belveder, chrám Svätého Víta, Malá Strana, Kampa a Staroměstské náměstí, zámok Dobříš ... atď. – to boli ciele zájazdu pracovníkov Lesov Slovenskej republiky, š. p., Odštepného závodu Biomasa Levice v dňoch 21. - 24. augusta 2008. Krásne výhľady na Prahu a široké okolie poskytla rozhľadňa na Petříně, chvíle ticha a pohody

zas petřínske stráne pri letohrádku Nebozízek.

Aj keď išlo o zájazd poznávací, nie odborný, jeho účastníci sa radi stretli s ekonomickým námestníkom riaditeľa Lesného závodu Dobříš LČR, s. p., Ing. Václavom Hrochom. Najprv ich zoznámil s organizáciou a fungovaním ich závodu, jeho ekonomikou, a potom sa rozprúdila debata o spracovaní a využití biomasy. U Lesov Českej republiky čo sa týka biomasy ešte nie je vytvorený taký systém ako u LSR. Lesný závod Dobříš pripravuje výberové konanie na kúpu stredného štiepkovača a pána námestníka zaujímali skúsenosti zo Slovenska.

Na ceste z Prahy do Levic autobus zastal pri pivovare Dalešice, kde sa lesníci zoznámili aj s históriou pivovarského remesla.

Zájazdom sprevádzal moravský lesník a lesický publicista a novinár Jiří Junek. Dosiaľ viedol nespočet zájazdov českých lesníkov na Slovensko, zájazd OZ Biomasa Levice bol tohoto typu prvý, ktorý viedol v smere zo Slovenska na Moravu a do Čiech. Na základe skúsenosti odporúčame podobný zájazd aj kolegom z ostatných odštepných zájazdov. ■

Ing. Martina Velká, OZ Biomasa

Riaditeľ Odštepného závodu Biomasa Ing. Ján FARKAŠ

Aby ľudia chceli robiť veci lepšie

Jozef MARKO

je možné pracovať na znížení nákladovosti. Ak napríklad budeme v ťažbách robiť cielene presvetľovacie ruby a významne znížime podiel umelej obnovy, peniaze ktoré do nej investujeme, budeme môcť využiť inde - na kalamitných plochách. Máme predsa fundovaných, niekoľkokrát preškolených lesníkov, ktorí dokážu takto citlivo pracovať s lesom. Sú samozrejme aj ďalšie možnosti

zníženia nákladovosti. Všetci vieme, že réžia je príliš vysoká. Nemôžu predsa traja - štyria ľudia robiť to isté! Musíme pochopiť, že korekcie rozhodnutí, udržiavajúce smerovanie firmy do stanoveného cieľa, sú úplne štandardné a prebiehajú prakticky nepretržite. Prehodnotenie efektívnosti každého pracovníka firmy, jeho prínosu pre ňu a produktivity jeho práce je žiaduce a nemôžeme sa tomu vyhnúť ani v našom podniku. Nemôžeme sa uspokojiť a ostať stáť na mieste. Rozhodujeme ale je udržať si to najcennejšie, čo každá firma má - ľudský kapitál. Pre zamestnancov, ktorí chcú pracovať, majú veľký záujem a vytvárajú reálne hodnoty, je nutné vytvoriť také podmienky, aby sa vo svojej práci videli, aby chceli a mohli robiť veci lepšie."

Ing. Farkaš sa snaží presadzovať takúto filozofiu efektívneho fungovania firmy na OZ Biomasa, ktorý pôsobí prostredníctvom regionálnych stredísk po celom Slovensku. Vedenie závodu denne komunikuje s každou regionálnou správou a má prehľad o aktuálnom pohybe produkcie, ale snaží sa predovšetkým o to, aby každý pracovník závodu mal stanovené ciele, výsledky, ktoré má dosiahnuť, aby na teritóriu regionálnej správy spoluvytváral trh, hľadal nových partnerov, zodpovedal za bezpečnosť dodávok štiepkov. Ing. Farkaš hovorí, že ak toto pracovníci OZ Biomasa dokážu, majú šancu pracovať pre závod ďalej. Vie, že len takto má aj samotný odštepný závod perspektívu a opodstatnenie. No a k tomu už rozhodne netreba nič dodávať. Len sa zamyslieť. Pretože ako dodáva Ing. Farkaš radosť, šťastie a smiech sú nákazlivé. „**Pýtajte sa teda každý deň samých seba: žiť šťastne a pracovať s radosťou, aké veľké je „nebezpečenstvo“ tejto novej nátky na našom pracovisku...?**“ ■

Rodák z Veľkých Ludiniec v okrese Levice chcel byť od detstva lesníkom. Nič iné ho nezaujímalo napriek tomu, že bol z výlučne roľníckej rodiny. Mal ale šťastie na miestnych poľovníkov a lesníkov, ktorí ho touto profesiou doslova nainfikovali. Ďalšie šťastie mal ako sám hovorí vtedy, keď ho prijali na lesnícku fakultu. Po jej absolvovaní začínal na LZ Šahy, na poľesí Cerovo. Po vytvorení LZ Pukanec v ňom pracoval na pozícii poľovného referenta. Päť rokov bol ťažbárom na LS Bohunice a dvanásť rokov vedúcim LS Čifáre. V rokoch 1991 až 2005 pôsobil ako hlavný inžinier alebo po novom vedúci lesníckej výroby na OZ Levice. Medzitým bol v roku 1992 poradcom generálneho riaditeľa Sekcie lesníckej na MP SR docenta Konôpku a podieľal sa ako praktík na tvorbe lesného a poľovného zákona. No a potom... potom sa stal šéfom nového a perspektívneho projektu Biomasa v rámci štátneho podniku LESY SR. Od roku 2008 funguje bývalé stredisko pod hlavičkou odštepného závodu s rovnakým názvom a Ing. Ján Farkaš je jeho riaditeľom.

Suchý výpočet zastávok jeho profesionálnej kariéry ale nevystihuje to, čo je pre tohto človeka charakteristické. Zoberme si na pomoc ďalšie fakty, ktoré o ňom prezradia viac. V rokoch 1995 až 1996 videl s kolegami v Nemecku školiace strediská vybudované lesníkmi, ktorí sa v nich venovali učiteľom, deťom a mladým ľuďom. Inšpirovaní týmto projektom založili viacerí lesníci na Počúvadle tradíciu Dňa detí. Pretrváva a rozvíja sa dodnes. Ing. Farkaš bol ďalej jedným z nadšencov - prvých organizátorov Levických poľovníckych dní. Akcie, vďaka ktorej sa mesto Levice každoročne stáva na niekoľko zaujímavých dní navštevovaným centrom poľovníctva v strednej Európe a ukazuje odborníkovi i laikovi, akým smerom sa uberať vývoj v kvalite poľovníckych trofejí. Pro Silva. Dnes už aj na Slovensku dobre známy pojem. Pred niekoľkými rokmi stál pri jeho zrode Ing. Farkaš s prof. Korpelom a neskôr aj s prof. Sanigom realizáciou a podporou prirodzeného zmladenia v miestnych cerinách, dubinách a bučinách. A aby bol výpočet úplný, spomeňme ešte konferenciu organizovanú v Leviciach. Lesníci z Levíc, medzi ktorými Ing. Farkaš nemohol chýbať, predstavili na nej projekt spracovania dendromasy a rozbehli spoluprácu so SES Tlmače. Tie na podnet lesníkov prestavali kotolňu na spaľovanie drevej štiepky.

Ing. Farkaš hovorí, že minulosť nie je dôležitá. Zaujímá ho prítomnosť a budúcnosť. Faktom ale je, že spomenutými počinmi a prístupom sa stal jedným z novátorov slovenského lesníctva. Lesníkom s povestou nadšenca, tvrdohlavého, ale vždy korektného, ktorý sa nebojí presadzovať nové veci, dokáže presviedčať pochybovačov a zabojovať za niečo, čomu verí. Takých ľudí nie je veľa. „**Ja si myslím, že ich je aj medzi kolegami v našom podniku dost. Chcú a dostávajú nové myšlienky do praxe. Dôležité je ale vytvoriť im také podmienky, aby prichádzali s novými riešeniami a presadzovali ich v pravý čas. Aby boli schopní a ochotní ich prezentovať ako svoje nápady a návrhy. Tak ako sa to udialo a stále deje v hnutí Pro Silva, do ktorého sa postupne zapojili stovky lesníkov a správocov. Vybudovali nielen veľké množstvo nových krásnych objektov v lesných porastoch, ale ich aj na samostatných akciách prezentovali ako svoje diela! Do-**

kázali vysvetliť a argumentačne obhájiť svoje lesnícke postupy a to je na tom to úžasné,“ hovorí Ing. Farkaš, ktorý je zároveň presvedčený o tom, že lesníci sa naučili obhájiť si svoje miesto v spoločnosti aj pred širokou verejnosťou. Že sme všetci na dobrej ceste, keď dokážeme napríklad počas Lesníckych dní zajať masy ľudí, keď na našich akciách vidieť množstvo rodičov s deťmi. Lesy podľa jeho názoru budú mať v budúcnosti ešte väčší význam pre celú spoločnosť z pohľadu pobytu ľudí v prírode a zabezpečenia energetickej bezpečnosti a sebestačnosti. Pred lesníkmi tak stojí jasná úloha: pestovať také lesy, ktoré si budú plniť všetky funkcie, ktoré si plniť majú.

Mimoriadne diskutovanou témou uplynulých týždňov aj medzi samotnými lesníkmi bolo použitie chémie v boji s podkôrným hmyzom. A aký je názor Ing. Farkaša na tento problém? „**V mojej lesníckej praxi sme intenzívne využívali chemické prípravky v boji s premnožením mnišky veľkohlavej. Maximálne sme sa vtedy s prof. Novotným a Ing. Leontovičom snažili o to, aby to boli biologické preparáty s minimálnym škodlivým účinkom, ktoré používame s dôrazom na selekciu zásahov s jediným cieľom - pomôcť prírode. A problém sa nám spoločne podarilo takto vyriešiť. Masívne hynutie smrečín nadobudlo preto také rozmery, lebo ochrancovia prírody lesníkom včas neumožnili spracovať kalamitu, takže nesú svoj diel zodpovednosti aj za to, čo najviac kritizujú - za použitie chémie, bez ktorej lykožrúťov účinne nezastavíme. Musíme tie naše lesy skrátka preliečiť a napomáhať pri ich regenerácii!**“

Ukazuje sa, že ďalším pacientom (ak ostane v lekárskej terminológii), ktorý potrebuje liečbu, je samotný štátny podnik. Časť „choroby“ spôsobil objektívne trh s drevom, časť si spôsobil možno aj sám tím, že obrazne povedané nemá dobre vyvinutý imunitný systém. Čo potrebuje tento „pacient“ podľa Ing. Farkaša najviac? „**V čase krízy je najdôležitejšie mať super vystavané ciele. Musia ich naformulovať múdri a realizovať zodpovední ľudia. Riešenia existujú vždy a aj v našej situácii**

Riešenia existujú vždy

Novátorov je medzi nami dost

Často nepochádza k situáciám, aby študent strednej odbornej školy putoval za získaním maturitného vysvedčenia cez tri sídla...

Ničivý požiar hlavného objektu bývalej Strednej lesníckej školy v Remetských Hámroch z 31.1. na 1.2.1956 spôsobil, že študenti 1. a 2. ročníka ukončili školský rok 1955/56 v sesterskej škole v Liptovskom Hrádku. Po poldruha roka pokračovali už ako študenti 3. a 4. ročníka SLŠ v Lipovciach, okres Prešov. Novozriadené sídlo školy bolo náhradou za SLŠ v Remetských Hámroch. Prvým abiturientom (bolo ich 23) odovzdal vysvedčenie o úspešnej skúške dospelosti 18. júna 1958 triedny učiteľ Ing. Andrej Šaranič.

Okrem troch abiturientov prijatých na LF VŠLD Zvolen na denné štúdium a jedného na Banickú fakultu VŠT v Košiciach, všetci nastúpili do služieb ŠL. Pri rozlúčke po ukončení štúdia bolo úplne prijaté predsavzatie pravidelne sa stretávať v poldecenálnych intervaloch. Niektorí ho označili za príliš odvážne, ale zásadne proti neboli... Predsavzatie sa podarilo bez väčších problémov realizovať, o čom svedčia stretnutia, doteraz usporiadané už deväťkrát! Konkrétne: 1963 - Lipovce, 1968, 1978 - Prešov, 1988 - Zemplínska Šírava, 1973, 1983, 1993, 1996, 2003 - Morské oko... Dejiská stretnutí boli určené z týchto dôvodov: Lipovce - prvé po maturite, Prešov - od roku 1964 sídlo školy premiestnené z Lipoviec, Zemplínska Šírava z dôvodu opravy zariadenia ŠL nad Morským okom v roku 1988. Najčastejším miestom stretávok bolo práve toto zariadenie. Vybudované po zániku školy, ale najviac pripomínajúce začiatok stredoškolského štúdia v pohorí Vihorlat, pod Sninským kameňom... Morské oko už viac desaťročí najviac láka návštevníkov regiónu Zemplína. Je najväčším slovenským jazerom, ktoré vzniklo zahradením vodného toku zosuvom. Napriek mnohým problémom, ktoré trápia lesníkov, profesionálnych i dobrovoľných ochrancov prírody je Morské oko aj v súčasnosti stále príťažlivou oázou pre oddych. Tiež pre prinavrátenie spomienok na študentský život počas existencie školy v Remetských Hámroch.

Čas od stretnutia v roku 2003 plynul akosi rýchlejšie ako predtým a bolo žiaducim pokračovať v realizácii predsavzatí ďalej. Takže, aké bolo jubilejné desiate a po polstoročí od maturity?

Desiaty návrat do stredoškolských lavíc...

Ladislav MAXIM

Pozvanie bolo adresované všetkým osemnástim žijúcim abiturientom s podrobným programom priebehu stretnutia. Na stanovené miesto zrazu v Sobranciach zareagovalo 13 bývalých spolužiakov. Jeden sa z vážnych dôvodov zdravotného stavu ospravedlnil, štyria sa neozvali... Stretnutia sa 21. júna 2008 zúčastnilo aj osem manželiek súdržného kolektívu, spolu 21 účastníkov.

Na mestskom cintoríne v Sobranciach si spomenuli na triedneho učiteľa pri maturite Ing. Šaraniča a kyticou kvetov vzdali na hrobe poctu. V Remetských Hámroch položili na hrob kyticu vďaka nezabudnuteľnému učiteľovi slovenského jazyka a literatúry Jánovi Mižákov. Zastavili sa aj v areáli bývalej školy, v ktorom začínali stredoškolské štúdium lesníctva 1.5.1954. Od 8. novembra 2007 ho estetizuje informačná tabuľa. Patrí do siete „Významných lesníckych miest“ vďaka LESOM SR, š.p. Banská Bystrica. Bola slávnostne odhalená v dvojazyčnom vyhotovení (text je slovenský a anglický) vo veľmi pôsobivej kombinácii dreva a plastov. V tom istom dni boli odhalené tabule vedľa rodného domu Prof. Stolínu, nestora slovenskej ochrany lesa v Sobranciach a tiež na brehu Morského oka pri Poľovníckom kaštieliku.

Prechádzka po zvyšku kultivovaného parkového objektu, v ktorom sú vzácne drevíny označené slovenským a latinským názvom ešte výraznejšie pripomenula začiatky štúdia lesníckej profesie. Spoločný obed v miestnej Poľovníckej reštaurácii znamenal ukončenie programu v sídle okresu i školy.

Presunom do zariadenia ŠL OZ Sobrance na severnom brehu Morského oka začalo samotné stretnutie. Otvoril ho Ing. L. Maxim krátkym príhovorom i informáciou o príprave stretnutia. Prítomných prekvapil oznamom,

že bol pozvaný aj Ing. Zlatoň Lieskovský s manželkou, vtedajší riaditeľ novozriadenej školy v okrese Prešov. Žiaľ, zdravotný stav mu nedovolil pricestovať ako jedinému žijúcemu učiteľovi z pôvodných učiteľských kolektívov z R. Hámrov a v Lipovciach.

Tradičnú „abiturentsku spoved“ nahradili informácie i odpovede na otázky o všetkom, čo mohlo zaujať celú spoločnosť. Najmä manželské páry sa vzájomne dopĺňali. Najviac informácii odznelo o deťoch, vnukoch a vnučkách a tiež o zdravotnom stave. Dôchodcami na „plný úväzok“ je 7 abiturientov spred polstoročia, štyria sa venujú živnostenským a podnikateľským aktivitám, jeden je ešte aktívnym profesorom LF TU Zvolen a jeden vykonáva advokátsku prax.

Zazneli aj mnohé piesne spred piatich desaťročí a vyvolali nostalgické spomienky na roky mladosti.

Nedeľné ráno 22. júna skrášľovali snečné lúče pravej letnej zemplínskej intenzity. Na terase zariadenia ŠL sa postupne objavovali spokojné tváre všetkých prítomných na jubilejnom stretnutí. Bolo vydaté ako všetky predošlé! Bez toho, aby sa jednotlivé konkrétne porovnávali navzájom.

Pred rozlúčkou v Remetských Hámroch boli vyjadrené návrhy, kedy pripraviť jednaste? Väčšina z prítomných odobrila návrh pokračovať v tradícii, teda po piatich rokoch - v roku 2013. Iný návrh bol, že v roku 2010, kedy sa môžu dožiť sedemdesiatin všetci členovia tohto nešťedne súdržného kolektívu.

Pravidelnosť pomaturitných stretnutí môže vysloviť myšlienku s otázkou, či majú podobné stretnutia význam a dokonca zmysel. V tomto prípade je odpoveď jednoznačná: celkom určite majú! Z viacerých dôvodov, ale predovšetkým preto, že nie sú udalosťou len pre nostalgické spomienky, ale predovšetkým významným spoločenským podujatím aj po mnohých rokoch od opustenia stredoškolských lavíc.

Po raňajkách v Poľovníckej reštaurácii ešte posledné rozhovory. Do skromnej publikácie „50. výročie maturity, alebo putovanie za vysvedčením o skúške dospelosti...“ niekoľko podpisov autora (prekvapenie pre spolužiakov pripravil autor príspevku).

Mohutne zaznela pieseň „Hojže Bože jak to bolí, keď sa junač roztratí“, po nej už iba objatia, podanie rúk a želanie šťastného návratu domov. ■

Ing. Ladislav Maxim je lesník vo výslužbe
foto: JUDr. Alexander Szucs

Stretnutia po 50. rokoch od maturity sa zúčastnili: dolný rad (sediaci): Ing. Ján Jakubčo, František Petruška, Ing. Jaroslav Štraus, Michal Soták, Ing. Ladislav Danko stojací zľava: Ing. Ladislav Maxim, Ing. Juraj Marčíšin, prof. Ing. Ivan Kolenka, Dr.Sc., Juraj Soták, Alexander Kušnirik, Eduard Hospodár, JUDr. Alexander Szucs, Karol Ilko

O hospodárskej úprave lesov a smerniciach EÚ
v niektorých spolkových krajinách Nemecka

Zmeny a úpravy LHP bez zbytočnej byrokracie

Peter ZIMA

V polovici roka absolvovali pracovníci Odboru lesníckej politiky a certifikácie lesov spolu so zamestnancami Ústavu lesných zdrojov a informatiky NLC vo Zvolene pracovnú cestu v spolkových krajinách Sasko-Anhaltsko, Dolné Sasko a Sasko. Bola zameraná na oboznámenie sa s metódami vyhotovovania LHP a technológiami používanými pri vyhotovení LHP. Súčasťou programu bolo aj oboznámenie sa s uplatňovaním smerníc Európskej únie (NATURA 2000) pri obhospodarovaní lesov a ich implementáciou do programov starostlivosti o chránené územia a lesných hospodárskych plánov, ako aj oboznámenie sa s metódami mapovania biotopov NATURA 2000.

Ing. Peter Zima

Usporiadanie a úlohy organizácií štátnych lesov sú v každej spolkovej krajine SRN riešené individuálne samostatným krajinským zákonom. Väčšinou sú podniky priamo napojené na krajinský rozpočet, majú dvojstupňovú organizačnú štruktúru a správy lesov sa členia na revíry, ktorých veľkosť závisí od výšky plánovanej ťažby. V spolkových krajinách Sasko a Dolné Sasko Štátne lesy okrem obhospodarovania štátnych lesov týchto jednotlivých spolkových krajín sú súčasne aj úradom štátnej správy lesného hospodárstva. V spolkovej krajine Sasko-Anhaltsko došlo v roku 2005 k reštrukturalizácii štátnych lesov. Podnik sa rozdelil na tri samostatné právnické osoby. Jedna vykonáva funkciu štátnej správy, ďalšia spravuje neštátne, neodovzdané lesy a zároveň vykonáva poradenstvo a sprostredkovanie lesníckych činností pre ostatných vlastníkov, no a tretia spravuje kmeňové lesy spolkovej krajiny. Činnosť prvých dvoch je financovaná z krajinského rozpočtu, kým vlastné štátne lesy určený zisk do rozpočtu odvádzajú.

Vyhotovenie lesných hospodárskych plánov v navštívených krajinách zabezpečujú odbory HÚL, ktoré pôsobia pri štátnych lesoch. Tieto zadávajú súkromným taxačným firmám požiadavky na zistenie stavu lesa, ale samotné vyhotovenie lesných hospodárskych plánov si robia vo vlastnej réžii. Pri záverečnom spracovaní lesného hospodárskeho plánu tak sami presadzujú požiadavky celospoločenské, požiadavky štátu aj podniku do výstupných diel lesných hospodárskych plánov. Pri stanovení celkovej výšky ťažby používajú kombinovanú indukčnú - dedukčnú metódu.

HOSPODÁRENIE PODĽA LHP? NÁROK NA DOTÁCIE A ZVÝHODNENIA

Odbor HÚL pri štátnych lesoch vyhotovuje aj základné rámce hospodárenia, kde pri určovaní cieľového drevinového zloženia vychádzajú z typologického prieskumu, ktorý nie je - na rozdiel od nášho - založený na prevažne fytoecologickom prieskume, ale na prieskume pedologických a klimatických podmienok. Pri pedologickom prieskume ide najmä o určenie produkčnosti stanovišťa a výšky

hladiny spodnej vody. Na základe takéhoto prieskumu sú rekonštruované pôvodné porastové typy. Dôvodom takéhoto prístupu je dlhodobé silne pozmenený charakter porastov a nedostatok pôvodných porastov, na základe ktorých fytoocenózy by bola možná rekonštrukcia pôvodných porastových typov.

Lesné hospodárske plány schvaľuje ministerstvo príslušnej krajiny, pod ktoré patrí lesné hospodárstvo. Pre štátne lesy platí povinnosť hospodáriť podľa lesných hospodárskych plánov, u neštátnych subjektov táto povinnosť platí od výmery 150 ha obhospodarovaného lesa. Tieto plány majú viac menej odporúčajúci charakter. Ten, kto hospodári podľa lesných hospodárskych plánov, má nárok na štátne dotácie alebo daňové zvýhodnenia. Zmeny v lesných hospodárskych plánov sú riešené na odbore HÚL štátnych lesov. Obmedzená je len celková výška ťažby, ktorú možno prekročiť maximálne o 10 %. Jej zvýšenie môže povoliť odbor HÚL štátnych lesov na základe vykonaného vnútorného controllingu.

Lesné hospodárske plány sú plne digitalizované. GIS obsahuje vrstvy ako základná lesnícka mapa, ku ktorej je pripojená databáza LHP, typologickú mapu, katastrálnu mapu, mapu vodohospodárskych oblastí a mapu chránených území. Okrem toho sú k dispozícii rastrové vrstvy, ako ortofotomapa, topografická mapa a pod. GIS rieši aj optimalizáciu lesnej dopravnej siete a technologickú typizáciu. Porastové mapy sú vyhotovované podľa porastových typov a nie podľa vekových tried ako je to u nás.

NOVINKA: LASERSCANNING

Okrem klasickej taxácie sa pri vyhotovení lesných hospodárskych plánov využívajú aj výsledky podnikovej inventarizácie, ktorá sa vykonáva v ročnom predstihu pred obnovou lesných hospodárskych plánov. Je podkladom pre dlhodobé plánovanie a stanovenie dlhodobých cieľov hospodárenia, ktoré zohľadňujú ekonomické ciele, celospoločenské ciele a produkčné podmienky. Z dlhodobého plánovania a dlhodobých cieľov sa potom vychádza pri podrobnom plánovaní. Pod-

niková inventarizácia slúži aj pre štátnu štatistiku, keďže údaje z lesných hospodárskych plánov nie sú zhromažďované a vyhodnocované v žiadnej centrálnej databanke.

V rámci inovatívnych postupov HÚL nám bola na odbore HÚL Saských štátnych lesov v Pirne predstavená nová metóda využívaná pre potreby vypracovania lesných hospodárskych plánov - laserscanning. Táto technológia alternatívnym spôsobom zisťuje údaje o lese, na základe laserového snímkovania. Výstupom je 3D model terénu, ktorý je podkladom pre vyhotovenie základnej lesníckej mapy. Ďalším výstupom je zistenie strednej výšky porastu, pričom stredná výška je zisťovaná pre štvorec o rozmere 25x25m. Z týchto údajov je možné zistiť strednú výšku celého porastu, alebo jeho časti, ak nejde o porast tvorený jednou drevinou. Na základe strednej výšky sa potom odvodí zásoba dreviny a porastu na hektár. Ďalšie potrebné veličiny (drevina, zakmenenie a pod.) sú zisťované terestricky alebo z leteckých snímkov. Táto nová metóda je v štádiu overovania, hľadajú sa ďalšie možnosti jej využitia a po jej zavedení do praxe bude určite veľkou pomocou pre podrobné zistenie stavu lesa, najmä čo sa týka racionalizácie prác a presnosti zisťovaných údajov.

OBMEDZENIA LEN VO ZVLÁŠŤ CITLIVÝCH BIOTOPOCH

Uplatňovanie smerníc Európskej Únie (NATURA 2000) nám bolo predstavené pri návšteve Úradu na ochranu životného prostredia v Halle, ktorého pôsobnosť je pre spolkovú krajinu Sasko - Anhaltsko. V tejto krajine majú ukončené mapovanie biotopov NATURA 2000. Mapovanie bolo vykonané za pomoci leteckých snímkov a následného terestrického overenia. Pri mapovaní biotopov sa hodnotila druhová a štruktúrna diverzita a ohrozujúce faktory. Okrem mapovania biotopov majú rozpracované aj menežmentové plány pre jednotlivé biotopy, ktoré ešte nie sú spracované do definitívnej podoby. Tieto plány definujú činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na biotopy a stanovia obmedzujúce požiadavky pre obhospodarovanie biotopov. Obmedzujúce po-

žiadavky sa prevažne presadzujú len vo zvlášť citlivých biotopoch ako mokrade, suťoviská a pod.

V ostatných biotopoch sa presadzuje zásada, že hospodárske opatrenia, ktoré doteraz udržiavali biotop v priaznivom stave, nemôžu byť považované za nevhodné opatrenia. Pri obhospodarovaní biotopov nie sú z dôvodu uplatňovania programu NATURA 2000 presadzované bezzásahové režimy. Práve naopak, v niektorých biotopoch sú podporované historicky tradičné spôsoby hospodárenia, ako napríklad pasienenie dobytka.

Lesné hospodárske plány sú posudzované z hľadiska programu NATURA 2000 orgánmi ochrany prírody. Tieto však nemôžu zakázať hospodárske opatrenia, ale len upozorniť na negatívne dôsledky týchto opatrení. Vždy sa hľadá kompromisné riešenie a dohoda, len v prípade vážnych rozporov nasleduje posúdenie EIA. Prípadné obmedzenia, ktoré potom vyplývajú z posúdenia, sú hradené štátom.

ŠTÁTNE LESY OBJEDNÁVATEĽMI, TVORCAMI, VYKONÁVATEĽMI AJ KONTROLNÝMI ORGÁNMI LHP

Pre obdobie, kým nie sú vypracované menezmentové plány pre biotopy NATURA 2000 je medzi Štátnymi lesmi a Úradom životného prostredia vypracovaná dohoda o obhospodarovaní biotopov, ktorá tieto plány nahrádza. Táto dohoda je premietnutá do lesných hospodárskych plánov, ktoré sú potom všeobecne akceptované a ich vykonanie nie je žiadnym spôsobom obmedzované. Základom dohody je podpora bohato štruktúrovaných lesov a prirodzenej obnovy. S touto dohodou a jej premietnutím do lesných hospodárskych plánov sú lesníci, ktorí sú zodpovední za vykonanie hospodárskych opatrení, oboznamovaní na školeniach, ktoré vykonáva odbor HÚL Štátnych lesov.

Návšteva Štátnych lesov v spolkových krajinách SRN bola poučná a inšpiratívna, hlavne čo sa týka hospodárskej úpravy lesov. Zaujala nás najmä skutočnosť, že Štátne lesy sú sami objednávateľmi, tvorcami, vykonávateľmi a aj kontrolnými orgánmi lesných hospodárskych plánov. Dá sa jednoznačne povedať, že sú správcami lesného majetku vo vlastníctve štátu v plnej miere, pretože spravujú nielen hmotný majetok, ale aj informácie, či už priestorové, alebo nepriestorové. Sú správcami databáz týchto údajov a môžu ich sami vyhodnocovať a spracúvať a na základe analýz vyvodzovať závery a rozhodnutia pre krátkodobé a dlhodobé plánovanie, podľa potrieb celospoločenských, ako aj strategických zámerov podniku. Lesný hospodársky plán nie je po jeho schválení zakonzervovaný, ale odbory HÚL Štátnych lesov môžu na základe zmenených podmienok robiť v lesných hospodárskych plánoch „zmeny a úpravy“ bez zbytočnej byrokracie. Na tieto činnosti majú vytvorené dobre fungujúce mechanizmy a úzke kolektívy špecialistov, ktorí tieto činnosti vykonávajú. ■

Ing. Peter Zima je pracovníkom Odboru lesníckej politiky a certifikácie lesov GR š.p. LESY SR

Vedúceho Odboru obstarávania tovarov a služieb
Ing. Františka SUCHANOVSKÉHO

Nekvalitu reklamujte. Kvalitu ošetrujte!

Na jednej z lesných správ sme zaznamenali spolu s uznanlivými slovami o širokom sortimente kvalitných súčastí lesníckych rovňošiť a pracovného oblečenia aj výhrady k letnej pracovnej obuvi. Čierne celé topánky sa podľa slov niektorých lesníkov už po dvoch mesiacoch v dôsledku použitia nekvalitného materiálu opotrebovávajú. Vedúceho Odboru obstarávania tovarov a služieb na generálnom riaditeľstve š.p. LESY SR Ing. Františka Suchanovského sme sa preto opýtali, či podnik neuvažuje o zmene dodávateľa tejto obuvi:

„Teší ma, že kolegovia v lesníckej prevádzke oceňujú bohatú ponuku kvalitných výrobkov, ktoré pre nich nakupujeme. Môžem zodpovedne povedať, že zatiaľ sme zaznamenali iba dve reklamácie zo strany odštepných závodov. Ak takéto reklamácie prostredníctvom referentov MTZ na OZ dostaneme, sme pripravení sa nimi vážne zaoberať a v prípade ich opodstatnenosti prikrôčiť aj k zmene dodávateľa. Chceme však upozorniť kolegov, že obuv treba denne ošetrovať. Potom sa zachová jej kvalita omnoho dlhšie, ako v prípade, že sa o ňu predovšetkým terénni pracovníci nestarajú.“ ■

Vedúcej Právneho odboru JUDr. Soni SPIŠÁKOVEJ

Niekoľko právnych možností riešenia

Niektorí starostovia obcí na Slovensku bránia lesníkom v odvoze dreva cez obce napriek tomu, že LESY SR š.p. v súlade so zákonom platí nimi stanovenú daň z nehnuteľnosti a takisto odvádza do štátneho rozpočtu nemalé prostriedky formou dane z motorových vozidiel. Starostovia zastávajú autá naložené drevom, ohňajú sa rozhodnutiami obecných zastupiteľstiev, komplikujú a predražujú tak lesníkom zabezpečenie odvozu dreva. Vedúcej Právneho odboru na generálnom riaditeľstve š.p. LESY SR JUDr. Soni Spišákovéj sme sa opýtali, či majú starostovia zo zákona právo takto postupovať a ak nie, ako majú postupovať odštepné závody a lesníci priamo v teréne:

„Odpoveď je potrebné hľadať v zákone č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách, vykonávacej vyhláške č. 35/1984 Zb. k cestnému zákonu, v zákone č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách, v kompetenciách orgánov obce podľa zákona č. 369/1990 Zb. Konanie podľa cestného zákona upravuje zákon č. 71/1967, Zb. správny poriadok a v tejto súvislosti je potrebné sa tiež zaoberať otázkou žalôb proti rozhodnutiam správnych orgánov podľa Občianskeho súdneho poriadku a Trestným zákonom. Pri preštudovaní príslušných ustanovení vyššie uvedených právnych predpisov, ktoré by sa mohli uvedenej situácie týkať a bez uvedenia bližších skutkových okolností je možné skonštatovať, že:

1.) Je nutné špecifikovať, o aký druh cesty ide podľa cestného zákona, pretože podľa toho je možné určiť kto (obec, štátny orgán) má kompetencie v oblasti správy konkrétnej cesty a plní úlohu cestného správneho orgánu, ktorý môže rozhodovať vo vzťahu k užívateľom ciest a teda, či vôbec je v konkrétnej situácii starosta obce akokoľvek oprávnený vystupovať voči LESOM SR a obmedzovať užívanie cesty.

2.) Pokiaľ bolo vydané rozhodnutie, na základe ktorého starosta bráni LESOM SR užívať cestu, je potrebné špecifikovať, o aký druh rozhodnutia ide, pretože pokiaľ ide o rozhodnutie v rámci správneho konania, keď obec vykonáva prenesený výkon štátnej správy, je možné - pokiaľ sme účastník konania - podať odvolanie a následne sa prípadne obrátiť na súd so žalobou. Pokiaľ by išlo o všeobecno-zväzbné nariadenie obce, ktoré by obmedzovalo užívanie cesty, je možné podať podnet na protest prokurátora, pre rozpor takého nariadenia obecného zastupiteľstva s platnými právnymi predpismi.

3.) Pokiaľ bráni starosta užívaniu cesty bezdôvodne, je možné domáhať sa ochrany svojich práv buď súdnou cestou, kde by súd nariadil obci zdržať sa takéhoto konania. Prípadne môžeme žiadať náhradu vzniknutej škody alebo je možné podať trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona.

Všetko, čo je uvedené vyššie, sú právne možnosti riešenia. Žiadne z nich ale nerieši situáciu na mieste samom, čo je však už otázka systémová.“ ■

Spracoval Jozef Marko

Na regionálnom seminári o rýchlorastúcich drevinách v Sobranciach zarezonovalo:

LESY SR ponúkajú čistú, lacnejšiu a hlavne našu energiu

Jozef MARKO

Rýchlorastúce dreviny – jeden z obnoviteľných zdrojov drevnej suroviny a energie. Takto nazvali organizátori z generálneho riaditeľstva š.p. LESY SR a odštepných závodov Sobrance a Biomasa seminár, ktorý sa uskutočnil práve v Sobranciach a okolí koncom septembra. Voľbou vhodných tém, prezentovaných argumentov a fundovaných prednášateľov sa podarilo poukázať na mimoriadny význam rýchlorastúcich drevín v stanovištných vhodných podmienkach. Východoslovenskej nížiny. Škodala len, že pozvanie na zaujímavé podujatie neprijalo viac poľnohospodárov a zástupcov samospráv, pretože informácie, ktoré odzneli najskôr v Mestskom kultúrnom stredisku a neskôr v teréne, boli mimoriadne inšpirujúce.

Hneď v úvodnom vystúpení generálneho riaditeľa š.p. LESY SR doc. Ing. RNDr. Jozefa Mindáša, PhD. zaznelo napríklad, že náš podnik vyrobil v roku 2004 20 000 ton lesnej štiepky a v tomto roku vyprodukuje až 130 000 ton tejto komodity. LESY SR sú podľa slov ich „generála“ schopné pružne zvyšovať produkciu štiepky v prípade, že bude vybudovaný trh so štiepkou ako novým perspektívnym produktom pre regionálne teplárne. Biomasa je aj podľa Ministerstva hospodárstva SR obnoviteľným zdrojom energie s najväčším technickým potenciálom, ktorým prekonáva využitie slnečnej, vodnej, geotermálnej i veternej energie. **„Poďakovanie**

Topolina na LS Pavlovce nad Uhom

nás všetkých za rozbehnutie projektu Biomasa patrí hlavne Ing. Jánovi Štefánikovi a Ing. Jánovi Farkašovi. Počítame s tým, že k štátnemu podniku LESY SR sa postupne pridá v produkcii štiepky aj privátny lesnícky sektor a obsadí časť tohto segmentu na trhu, pretože dopyt po hmote na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov sa bude podľa analýz doterajšieho vývoja určite zvyšovať. Aj keď náš OZ Biomasa doteraz veľmi pružne reagoval vo svojej organizačnej štruktúre na rozmiestnenie odberateľov štiepky treba povedať, že regionálny priestor sa v tomto smere ešte len otvára a je skutočne veľký,” zdôraznil J. Mindáš.

PRIORITNÝM NIE JE MOMENTÁLNY ZISK, ALE NAJVVŠÍ PODIEL NA TRHU

V jeho prezentácii akcentovalo niekoľko ďalších dôležitých informácií. Ak má byť projekt výroby biomasy efektívny, je nevyhnutné zvýšiť doterajší podiel nehrubia v energetickom dreve určenom na štiepkovanie na 40 až 60% a lepšie využívať technológie umožňujúce uplatňovať stromovú metódu v ťažbe a približovaní dreva. Čo sa týka modernizácie technológií, tak generálny riaditeľ š.p. LESY SR J. Mindáš deklaroval na fóre v Sobranciach, že v priebehu roka 2009 podnik kúpi univerzálny štiepkovač na spracovanie manipulačných zvyškov na expedičných skladoch a tenčiny na OZ, no a hovoril aj o inováčnej prestavbe šiestich štiepkovačov Grizzly DT 32 a ich vybavení špeciálnym podávacím stolom na štiepkovanie tenčiny, ktoré má byť ukončené takisto v budúcom roku.

„Strategickým zámerom OZ Biomasa je vytvárať trhy a ziskávať nových zákazníkov v blízkosti zdrojov biomasy. Z dlhodobého hľadiska teda nie je prioritným momentálny zisk, ale dosiahnutie najvyššieho podielu na trhu, garantujúceho ďalší rast príjmov na slovenskom trhu s biomasou. Počet teplární, s ktorými sa OZ Biomasa podarilo uzavrieť zmluvy o dodávkach drevnej štiepky vzrástol na 25 a viaceré pribudli aj tu na Východe republiky. Vytvorením Strediska Biomasa vytvorili LESY SR 52 nových priamych a 60 nepriamych pracovných príležitostí. Prispeli nielen k rozvoju regiónov, ale aj k ochrane životného prostredia, pretože ponúkajú čistú, lacnejšiu a hlavne našu energiu pre mestá, sídliská a ich občianov,” dodal J. Mindáš.

Takto vyzerajú topole po piatich mesiacoch...

RÝCHLORASTÚCE DREVINY MÁLO PESTUJEME NA PODMÁČANÝCH A NEVYUŽITÝCH PÔDACH

Uznávaný odborník na rýchlorastúce dreviny Ing. Ladislav Varga, CSc. zo š.p. LESY SR vo svojom vystúpení nazvanom Bioenergetické systémy krajiny a možnosti ich využitia hovoril o tom, že práve pestovaním energetických porastov je možné zoptimalizovať z kvantitatívnej i kvalitatívnej stránky produkčnú hodnotu lesného a poľnohospodárskeho pôdneho fondu. V tejto súvislosti podčiarkol nielen význam disponibilných zdrojov, ale aj dôležitosť vytvárania nových zdrojov dendromasy na energetické účely kvôli efektívnosti prepravných vzdialeností do teplární a elektrární. **„Je vo všeobecnosti pomerne známe, že poľnohospodári venujú šľachteniu pestovaných plodín obrovskú pozornosť s cieľom dosahovať maximálne výnosy na konkrétnych stanovištiach. Málo sa už vie o tom, že my lesníci tiež disponujeme množstvom vyšľachtených klonov topoľov a vrb. Naše rezervy ale spočívajú v ich malom využívaní na podmáčaných pôdach a nevyužitých stanovištiach. Napríklad v prípade topoľa LESY SR v súčasnosti majú biologický materiál vhodný do rôznych oblastí Slovenska. Dokážeme pracovať so všetkými piliermi systému pestovania rýchlorastúcich drevín – teda s poznatkami z ich šľachtenia, s intenzitou ich rastu, odolnosťou voči chorobám a v neposlednom rade s vlastnosťami dreva. Vieme, aký dôraz treba klást na prepracovanie pôdy v procese prípravy výsadby rýchlorastúcich drevín. A poznáme ich veľký ekonomický potenciál. Ročný zisk z pestovania topoľov sa v závislosti od stanovišťa pohybuje v rozmedzí 5 000 – 16 000 Sk/ha a z pestovania agáty v rozmedzí od 2 000 do 12 000 Sk/ha. Keď na začiatku 90-tych rokov analyzovali experti Svetovej banky ekonomickú opodstatenosť pestovania jednotlivých drevín, nie náhodou dominoval v ich hodnoteniach práve topoľ,”** argumentoval zasvätené pred auditóriom L. Varga.

V sále Mestského kultúrneho strediska

v Sobranciach odznelo ešte niekoľko zaujímavých vystúpení. Napríklad zástupcu Elektrárni Vojany, ktoré už od júla 2009 plánujú spaľovať spolu s uhlím aj biomasu a ročne nakupovať na tento účel až 50 000 ton drevnej štiepky. Predstaviteľ slovenskej dcéry spoločnosti Dalkia, ktorá je európskym lídrom v poskytovaní služieb v oblasti energetiky, vrátane regulovania spotreby energie a optimalizovania nákladov súvisiacich s jej spotrebou, hovoril o aktivitách spoločnosti, smerujúcich k tomu, že len pre svojich zákazníkov plánuje táto spoločnosť na Slovensku nakupovať alebo produkovať v roku 2020 až 400 000 ton biomasy! No a do tretice osobitne zaujali skúsenosti Ing. Štefana Kohána, CSc., ktoré nadobudol za 45 rokov v pestovaní topoľov na Východoslovenskej nížine. Jednoznačne potvrdili, že klony topoľov do tohto regiónu patria a predstavujú obrovský produkčný potenciál.

OBDIVUHODNÉ VÝŠKOVÉ A NEUVERITELNÉ HRŮBKOVÉ PRÍRASTKY

Program podujatia potom pokračoval nemej inšpiratívnymi terénnymi obhliadkami. Prvou zastávkou účastníkov seminára bolo Škôlkárske stredisko OZ Semenoles v Sobranec-kých kúpeľoch. Tamojší lesníci majú v súčasnosti rozpestovaných takmer 3 milióny sadenic hospodárskych drevín a 32 000 okrasných drevín. Okrem odštepných závodov na Zemline pestujú buk aj pre OZ Košice a OZ Čadca a zaujímavosťou je, že v tejto lesnej škôlke sa výborne darí jelši, takže ju odtiaľto dodávajú takmer pre celé Slovensko. Najväčšou zaujímavosťou ale pre účastníkov seminára boli modelové výsadby topoľov a vrb na ploche 0,5 ha. „Overujeme tu šesť klonov topoľov a štrnásť klonov vrb pôvodom zo Švédska, Talianska, Maďarska a Slovenska. Porasty boli vysadené na jar 2008 po zoraní plochy, hnojení NPK hnojivom, zdiskovaní a zrotavátorovaní osovými odrezkami v sponě 70x50 cm, pričom každý klon je reprezentovaný dvoma radmi. Po výsadbe bolo vykonané na ploche mechanické prepracovanie pôdy a jej zavlažovanie. Na konci vegetačného obdobia zrealizujeme biometrické meranie a v druhej etape bude overovanie klonov pokračovať na rôznych typoch stanovišť. Predpokladáme, že doba overovania bude dva roky. Už dnes ale máme možnosť vidieť, že z 20-centimetrových odrezkov sú po piatich mesiacoch jedince vysoké až 360 centimetrov! Aj hrúbkové dimenzie topoľových sadenic sú vzhľadom na ich vek až neuveriteľné. Určite je to zásluha aj miestnych škôlkárov, ktorí venovali veľkú pozornosť dôslednej celoplošnej príprave pôdy. Našou úlohou teraz bude po analyzovaní rozdielov medzi overovanými klonmi a po porovnaní našich poznatkov s poznatkami maďarských kolegov určiť, s ktorými klonmi budeme pokračovať tak, aby sme vedeli, na ktorých stanovištiach optimálne prirastajú,“ vysvetľoval milo prevkapaným účastníkom seminára L. Varga.

ZAUJÍMAVÁ EKONOMIKA PESTOVANIA TOPOLÍN

Druhou zastávkou vonkajšej časti seminára boli topoľiny na teritóriu Lesnej správy Pavlovce nad Uhom. Ťažbár a logistik OZ Sobrance Ing. Igor Nemeč predstavil na konkrétnych príkladoch v rubne zreých porastoch ekonomickú stránku pestovania topoľov. Lesníci a ostatní hostia mali možnosť porovnať z jednej lesnej cesty dosiahnuté výsledky z dvoch porastov rôznych klonov – topoľa Robusta a topoľa I 214. „Z 29-ročnej topoľovej kultúry topoľa Robusta sme klasickou technológiou na báze ťažby stromovou metódou s priemernou hmotnosťou približených kmeňov získali po manipulácii 1,16 m³ sortimentu 220 II. akostnej triedy, 0,19 m³ sortimentu 230 akostnej triedy III.A, ďalej 0,67 m³ sortimentu 231 akostnej triedy III.B, 0,86 m³ sortimentu 232 akostnej triedy III.C a 0,25 m³ sortimentu 250 – vlákniny. Navyše sme pripravili energetické drevo v množstve 1,25 m³. Po prepočítaní cien za jednotlivé sortimenty podľa cenníka OZ Sobrance tržby dosiahli 1 673 Sk/m³. K tomu ešte treba pripočítať tržby za štiepku po zoštiepkovaní pripraveného energetického dreva vo výške 265 Sk. Myslíme si, že sú to krásne čísla,“ povedal I. Nemeč.

Len o málo horšie „vypáčila“ ekonomika na 26-ročnom poraste topoľa I 214 umiestneného hneď vedľa. Priemerná hmotnosť približených kmeňov bola 2,12 m³ a po manipulácii a sortimentácii sa podarilo lesníkom získať 0,57 m³ sortimentu 230 III.A-čky, 0,77 m³ sortimentu 231 III.B-čky, 0,53 m³ sortimentu 232 III. C-čky a 0,25 m³ sortimentu 250 – vlákniny. Navyše pripravili 0,98 m³ energetického dreva. Tržby predstavovali 1 345 Sk/ m³ a za štiepku lesníci utržili 207 Sk. Akcia končila na neďalekom stanovišti, na ktorom pracovníci Regionálneho strediska OZ Biomasa vo Vranove nad Topľou predviedli ukážku práce štiepkovača. Jeho denný výkon sa podľa slov vedúceho strediska Ing. Fialu pohybuje na úrovni desiatich nákladných áut, pričom jedno auto naloží 10 ton štiepky. Štiepkovač zvládne štiepkovanie korunových častí tvrdých listnáčov až do hrúbky 30 cm, ostatné dreviny do hrúbky maximálne 50 cm.

Posledná ukážka ale nebola definitívnym záverom zaujímavého a výborne zorganizovaného podujatia. Jeho účastníci sa dohodli na štyroch záveroch, ktoré chcú adresovať kompetentným štátnym orgánom. Aby sa mohol projekt pestovania rýchlorastúcich drevín a produkcie biomasy rozbehnúť do rozmerov, ktoré ponúka dosiaľ nevyužitý prírodný potenciál nielen samotnej Východoslovenskej nížiny, ale aj iných častí Slovenska je potrebné: riešiť zkladanie energetických porastov samostatnou právnou normou, nezaťažovať producentov štiepky spotrebnou daňou, podporiť vznik ďalších modelových objektov a zabezpečiť systém dotácií pre výrobcov energetickej štiepky. Nie je to málo, ale ani veľa. Veď termín splnenia záväzku SR voči EÚ v podiele výroby energie z obnoviteľných zdrojov sa nezadržateľne blíži. ■

OZ Biomasa zabezpečil ukážku štiepkovania

V časopise LESNÍK začneme uverejňovať novú užitočnú rubriku

Smernice pod lupou

Jozef MARKO

Časopis LESNÍK vďaka pochopeniu vedenia š.p. LESY SR a po schválení návrhu redakčnej rady na jeho zasadnutí začne uverejňovať pravidelnú rubriku nazvanú SMERNICE POD LUPOU, v ktorej budú tvorcovia každej smernice a každého metodického – odborného pokynu (známych MOP-iek, o ktorých niektorí pracovníci lesníckej prevádzky zvyknú hovoriť „mopky, to sú naše hrobky) povinní vysvetliť na stránkach nášho a vášho mesačníka PREČO bol daný dokument vypracovaný a AKO s ním majú zamestnanci podniku, odštepných závodov a lesných správ pracovať.

Nová rubrika a povinnosti s ňou spojené majú vytvoriť prirodzený tlak na tvorcov organizačných noriem v smere ich reálnej opodstatnenosti a užitočnosti pre riadenie podniku a pre lesnícku prevádzku, väčšej zrozumiteľnosti a pochopiteľnosti pre tých kolegov, ktorým sú určené. Odborný garant a autor článku o schválenej norme využije priestor v podnikovom časopise na to, aby zrozumiteľným, neúradníckym štýlom zodpovedal tieto otázky v povinnej stanovenej štruktúre rubriky:

a.) prečo bolo potrebné pripraviť danú organizačnú normu a komu je určená (kto v organizačnej štruktúre podniku, závodov a správ si ju musí povinne naštudovať a riadiť sa ňou)?

b.) ktoré časti schválenej organizačnej normy sú z hľadiska jej aplikovateľnosti a praktického využitia najdôležitejšie a prečo?

c.) odkedy daná organizačná norma po schválení vo vedení š.p. LESY SR platí?

A ako to bude fungovať v reálnej praxi? Ak má byť nová rubrika prínosom, tak je dôležité dodržiavať tento postup:

a.) povinnosťou odborného garanta, ktorý odborne spracoval návrh normy, je spracovať k nej aj článok v stanovenej štruktúre

b.) po schválení predloženej normy vo vedení š.p. LESY SR vydavateľ normy postúpi článok ako nevyhnutnú súčasť predloženej normy šéfredaktorovi podnikového mesačníka LESNÍK, ktorý ho posúdi z obsahového, štylistického a gramatického hľadiska. Zrediguje ho, v prípade nezrozumiteľnosti, resp. nepochopiteľnosti celého článku, alebo jeho časti, má právo požiadať odborného garanta o prepracovanie článku v zmysle jeho pripomienok. odkonzultuje s príslušným riaditeľom úseku na generálnom riaditeľstve

c.) odborný garant je povinný prepracovať článok do termínu uzávierky najbližšieho vydania podnikového mesačníka LESNÍK, s ktorým ho oboznámi šéfredaktor časopisu. Finálnu verziu článku pred uverejnením šéfredaktor ešte odkonzultuje s príslušným riaditeľom úseku na generálnom riaditeľstve.

Pravidlá uverejňovania novej rubriky sú teda pevne dané a majú jediný cieľ: aby sa smernice a mopky stali pomocníkmi a účinnými nástrojmi riadenia a nie dokumentami, ktoré končia bez účitku v zásuvkách. Aby sa v nich lesníci nestrácali ako v pomyselných hrobkách. ■

Sokoliarske stretnutie Horné Saliby 2008

Alojz KAŠŠÁK

Sokoliarske stretnutie poriadané už tradične viac ako 30 rokov Slovenským klubom sokoliarov pri SPZ sa v tomto roku uskutočnilo v dňoch 1. – 6. 10. v areáli Termálneho kúpaliska Horné Saliby.

Lovy prebiehali v piatich poľovníckych združeniach.

V okrese Galanta - PZ Dudvák Abrahám, v okrese Šaľa - PZ Dolný Váh Žiharec, v okrese Dunajská Streda - PZ Pri urbáriatoch Orechová Potôň, Dolná Potôň a Michal na Ostrove a v okrese Komárno PZ Bažant Dedina Mládeže, PZ Drop Kolárovo.

Zazverenost revírov bola vynikajúca, a tak počas 3 dní lovov ulovilo 16 orlov skalných, 1 orol jastrabovitý, 18 sokolov rárohov, sokolov stahovavých a križencov, 10 jastrabov lesných, 6 kaňúrov okrúhlochvostých a 1 myšiak červeno-chvostý celkovo 44 zajacov a 20 bažantov. Sokoliari dosiahli tento vynikajúci výsledok i napriek nie celkom priaznivému počasiu.

Stretnutia sa zúčastnili sokoliari zo Slovenska, Česka, Poľska, Rakúska, Belgicka, Srbska a Anglicka. Nemalý podiel na úspešnom priebehu stretnutia mala i vysoká profesionalita členov hosťielskych PZ, ktorí dokonale poznali svoje revíry a organizovali jednotlivé pohony k maximálnej spokojnosti sokoliarov. Počas lovov sa nevykytli žiadne výrazné porušenia disciplíny, takže i zo strany našich hosťiteľov bola prejavená spokojnosť s priebehom stretnutia. Vo viacerých PZ dokonca poľovníci pripravili pre sokoliarov občerstvenie a všemožne im vychádzali v ústrety. Taktiež sokoliari boli ústretoví a vo viacerých

Lesník - sokoliar Peter Novák z OZ Prievidza

obciach predvedli ukážky dravcov v materských a základných školách.

Vďaka ústretovosti pracovníkov Ministerstva pôdohospodárstva SR, pracovníkov obvodných lesných úradov i štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR boli operatívne a včas vybavené legislatívne náležitosti, bez ktorých by podobné stretnutie nebolo možné uskutočniť.

Záverečné združenie zahraničných účastníkov vyzneli v duchu zachovania tradícií, priateľstva, i kultúrneho dedičstva ľudstva, do ktorého sokoliarstvo jednoznačne patrí. ■

Ing. Alojz Kaššák, vedúci lovov

Koncert

Boris PEKAROVIČ

V pondelok 6. októbra sa v kinosále Kultúrneho domu v Liptovskom Hrádku uskutočnil po prvý raz na Slovensku Koncert loveckej hudby. Zorganizovala ho Stredná lesnícka škola J. D. Matejovie v Liptovskom Hrádku a Základná umelecká škola Potštát z ČR, v spolupráci so Slovenským poľovníckym zväzom, s podporou Žilinského samosprávneho kraja a sponzorov.

Po úvítacom slove riaditeľa SLS v Liptovskom Hrádku Ing. Viliama Pruknera odzneli poľovnícke signály a lovecká hudba od klasických českých autorov Antonína Dyka, Josefa Selementa, Ondřeja Antona, ale aj od slovenského skladateľa Tibora Andrašovana. Na záver zazneli ukážky súčasnej slovenskej, českej i svetovej loveckej hudby.

Prítomní poslucháči potleskom ocenili obe účinné hudobné telesá – sedemčlenný zbor Základnej umeleckej

školy Potštát (ČR), aj päťčlenný zbor SLS v Liptovskom Hrádku, vedený Ing. Edmundom Hatiarom. Zlatým klincom viac ako polhodinového programu bolo pôsobivé spoločné vystúpenie oboch telies, po ktorom účinkujúcim poďakoval predseda osvetovej komisie SPZ Ing. Alojz Riško.

Škoda len, že na včas poskytnutú ponuku na účasť na koncerte zo strany

organizátorov, zareagovalo málo lesníkov. V dobe, kedy je častokrát ohrozené dodržiavanie etiky, zachovávanie tradícií a kultúry pri výkone práva poľovníctva, má lovecká hudba svoje významné miesto. Takže azda na budúci rok v hojnom počte dovidenia na ďalšom koncerte loveckej hudby. ■

Ing. Boris Pekarovič, vedúci Lesníckeho skanzenu, OZ Čierny Balog

Na čom je založená vážnosť lesníctva? Kto zavadzia v lese? Kde je hranica lesnej etiky?

Súvislosti

Ján MIČOVSKÝ

„Čo vám už len ja poviem...?! Viete, nemám rád, keď sa dôchodcovia púšťajú do rozdávania múdrostí. Zlostí má to najmä preto, lebo vtedy, keď ešte mohli niečo zmeniť, obyčajne mlčali. A tak radšej hovorím, že my dôchodcovia máme už len jedno právo – právo čudovať sa...“. Takáto úvodná poznámka nedávala veľkú nádej na otvorený rozhovor. Ako sa však čoskoro ukázalo, išlo len o jeden z mnohých bonmotov, ktorými tento rozhladený kolega spetroval svoje úvahy. Úvahy praktika, ktorý mal k hore vždy blízko - myslením, životom a napokon aj bývaním. Rodák od Topoľčian sa hneď po škole vybral na Spiš a zakrátko do Slovenského Raja, netušiac, že krása a tvrdosť tunajšieho kraja sa mu stane osudovou. Dnes už ako dôchodca žije s rodinou v drevenici pod lesom v Dobšinskej ľadovej jaskyni. Doslova len pár metrov od Lesnej správy, kde strávil takmer tridsať rokov vo funkcii správcu. Gustáv MITSCHKE.

....viete, moji „pozostalí“ - tak nazývam bývalých kolegov - teraz akosi častejšie vzdychajú, čo ich to čaká, že tých reorganizácií je priveľa. Ale mne sa zdá, že to len máme krátku pamäť, vždy bolo veľa zmien, s ktorými sa bolo treba vyrovnávať. A všetky boli na niečo dobré a na niečo zlé, tak to bolo i bude. Dôležité je, aby ľudia, ktorí majú tie zmeny realizovať, boli zbehlí. Treba vždy vsadiť na mladých. To bola moja personálna zásada, ľuďom treba čo najskôr zveriť zodpovednosť a nešetriť ich. Len tak sa dá zistiť, čo v kom je. Je nedôstojné, aby šikovný lesník stál celý deň na OM a vypisoval lístky. To otupí po čase aj najšikovnejšieho. Lesník má byť v lese. A to aj vtedy, keď nemá konkrétnu prácu, nech pozoruje les, zmeny. Ak to nedokáže, nevie, alebo nechce, tak až potom nech ide za manipulanta a vypisuje lístky.

Znie to krásne, pán inžinier, ale dnes treba v podniku riešiť niečo celkom iné - ako prežiť a nie ako oslobodiť lesníka od povinností na OM a poslať ho pozorovať les.

Vidíte a v tom sa nezhodneme! Ak vyberiete lesníka z lesa, zoberiete lesu dušu! Tu niet výnimky, to by mala každá reorganizácia považovať za axiómu. Môžete skúšať kadečo, ale experimentovať s lesníkom, to je to najhoršie, čo môžete pre les urobiť. Viete niekedy „pozostalým“ aj závidím, aké technické vymoženosti majú dnes k dispozícii – GPS, 3D lesnícke mapy... Ale inokedy si zas myslím, že im to trochu aj škodí, lebo to vytvára falošný pocit, že v lese sa dá hospodáriť len cez počítač. Nedá a nikdy sa dať nebude! Viete ja som stará škola.

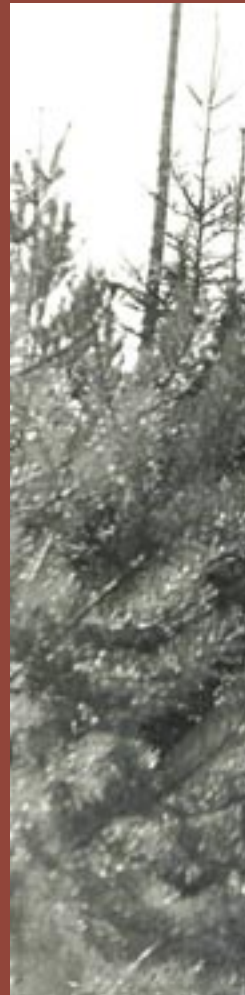
Kde ste študovali?

Po skončení gymnázia ma nezobrali na lesnícku fakultu, lebo som nemal dobrý pôvod. A tak som sa išiel zblížovať s robotníckou triedou k poľnému Fridrichovi

Konrádovi na samotu Horňany. Bol som jeho posledným praktikantom a bola to tá najlepšia škola, akú som kedy dostal. Niektoré pravidlá, pochádzajúce hoci aj z čias Márie Terézie, by sme nemali meniť ani dnes. Lebo, ako hovorí profesor Sloboda v Krajinnárstve: Za to, že sme zdedili takéto krásne lesy vďačíme len jednému – že naši lesníci predkovia boli konzervatívni. U Fritzbáčiho som sa naučil predovšetkým to, že vážnosť lesníctva je založená na vážnosti každého z nás. Jedine ak nás ľudia rešpektujú ako osobnosti, budú sa na našu každodennú prácu a jej ciele pozerat s naozajstnou úctou. Spomínam si, že ak mal k Fritzbáčimu vstúpiť lesník, tak najprv si zložil čiapku, zaklopal, vstúpil a potom podal hlásenie. A keď sa Fritzbáči rozlúčil v lese s hlavným inžinierom, tak si klobúk založil až potom, keď koč zmizol za zákrutou. Alebo zvyk, že sa má poľovnímu psovi nad jeho hrobčekom vystreliť toľko rán, koľko rokov odsľúžil, bol zásadou, ktorú rešpektoval každý chovateľ poľovních psov. Keď niekto nesprávne pomenoval niektorú časť tela poľovnej zveri, to bol priestupok za ktorý sa prevínilec úprimne hanbil. Môže sa vám to zdať nepodstatné, ale ak chceme niečo znamenať, musíme dbať tradícií. Tak som sa vtedy, v začiatkoch naučil, tak vznikalo moje lesnícke náboženstvo a tak chcem aj dožiť. Hovorím to s plným porozumením pre to, že doba sa zmenila a nedá sa nostalgicky spomínať.

Ako sa vám darilo toto náboženstvo uplatňovať v neskoršom živote?

Poviem vám, ale ešte sa vrátim k Fritzbáčimu. Mal jeden úžasný zvyk – z každého náboja, ktorý vystrelil na zver, či už úspešne alebo nie, si odložil hilzňu a do nej vložil papierik s presným popisom udalosti – kde to bolo, ako sa zver správala pred ranou, ako po nej, všetko. Keď mal dobrú náladu, dovolil mi jednu hilzňu vytiahnuť, pozrel na papierik a rozhodol sa. To bola vysoká škola poľovníctva! No, dobre, poďme ďalej. Viete, do môjho náboženstva vždy patril aj lesný detail, a preto mi vyhovovala práca na lesnej správe, lebo tam je detail dôležitý. Vzťah k detailu som sa získal ešte ako botanik na CHKO Slovenský Raj. Tam som mal možnosť päť rokov

Bývanie v DĽ

spolupracovať s profesorom Zlatníkom, ktorý si ma – ako oponent mojej diplomovky – vyžiadal za spolupracovníka pre terénny výskum. Mimochodom, ten minulý rozhovor v LESNÍKU, kde bola reč aj o profesorovi Zlatníkovi, mal zaujať. Bol to neuveriteľne pracovitý človek, do lesa odchádzal pred svitaním, do noci zase lisoval rastliny, ktoré cez deň nezabieral. Raz nevedel na jednom stanovišti nájsť dôležitý diferenciálny druh, mulgédium alpinum. Naveľa, naveľa, objavil dve rastlinky. Do zápisníka však zapísal početnosť: 25%. „Veď ich tu toľko nie je“, hovorím mu. „Len sa neponáhľaj“, odpovedal, „ak niekto málo vie, rýchlo sa rozhoduje“. Vtedy som mu veľmi neveril, no keď som na tú istú plochu prišiel po 20 rokoch, toho mulgédia tam bolo naozaj toľko...! Viete, vedieť čítať v lese detaily je veľmi dôležité.

Budme ešte konkrétnejší.

Už som vám hovoril, lesník musí vedieť pozorovať. Mali sme porasty so zastúpením smreka 80 a buka 20. Dával som prednosť obnove buka a kritizovali ma, že to tam „zabučujem“. Ale veď sa len pozrite – hovorím kolegom - všimli ste si, aké dobré pôdne podmienky vytvára bukový opad pre prirodzené zmladenie smreka? Ak by nám smrek chýbal, ľahko ho bude v budúcnosti do tejto pôdy vnášať. A život to aj potvrdil. Inokedy som nechal dorúbať materský porast nad bučkami tak, že pravidelné júnové mrazy ich zdanelivo všetky spálili. Lesník bol z toho nešťastný, že sme to nemali odkryť tak odrazu. Ale ja som si dávno všimol, že viac ako polovica bučkov bola na neskoré mrazy citlivá, zvyšok však nie. A tak aj bolo. Dosiahli sme to, že citlivé nevhodné bučky vymrzli, no ostalo dosť, ktoré stihli do zimy po včasnom presvetlení silne odrásť. Vôbec, pestovanie bukov ma bavilo. Ale muselo to byť z prirodzeného zmladenia! Keď som prišiel na správu mali sme 56 ha umelej obnovy, keď som končil, ani hektár. Každému som hovorieval, že ak chce vidieť ako nádherne môžu vyzeráť prirodzené bučiny, nech sa ide pozrieť do rezervácie Rožok na východe. Tam chodia diviaky po lese aj cez deň, lebo si myslia, že je tma! Inokedy ma ochranári presviedčali, že smrečiny preto trpia lykožrútom, lebo rastú nevhodne nízko, že tam stanovištné nepatria. „Ale veď sú to inverzné smrečiny!“ To ste za tie roky nezbadali!?, spytujem sa ich. „Na tých lokalitách nebude nič iné rásť, a preto tam s lykožrútom bojovať musíme!“. Žiaľ, ochranári sú ľudia, ktorí veľa hovoria a málo počúvajú. A ak aj počúvajú, tak radšej tých, ktorí nerozumejú detailom. Nevieť pochopiť, ako môže štátna moc dať pri svojich rozhodnutiach na občianske združenia. Treba ich vypočuť, no rozhodovať podľa laických názorov tých, ktorí nenesú zodpovednosť za les, je cesta k zániku. Zanedbanie ochrany lesa nemá nikdy a nikde opodstatnenie. Je to trestný lesnícky čin. Môžete to rozoberať ako chcete, na tejto pravde nič nezmeníte. Aj prírodná rezervácia plní konkrétne funkcie a ak nebude môcť, stratí svoje opodstatnenie. Ochránári mi však povedia, že to nič, ak tam ostane holá skala bez lesa, že tam predsa bude malinčie a potom brezy. No taká veta mi stačí na to, aby som odišiel do dôchodku!

Prečo sa tak ťažko dohovárame aj o veciach, ktoré by mali byť celkom jasné?

Má to širšie spoločenské príčiny. Predovšetkým sa vytratila úcta k vedomostiam. Ľudia netúžia veľa vedieť, ale zato veľa mať. Baví ich skôr pozeráť na kreatúry v smotánke, ako si prečítať odbornú úvahu. Zahľadeli sa do vlastných úspechov a zabudli na uznanie tomu druhému. Nie uznanie formálne, pri nejakej slávnostnej príležitosti, ale také skutočné, každodenné. Ak som sa ráno stretol s lesníkom, tak sme museli cítiť, že sa navzájom rešpektujeme a uznávame svoju robotu. Aby sa z lesníka stál naozaj poriadny odborník, na to som potreboval sedem rokov. Počas tej doby som sa ho snažil poctivo naučiť všetko, čo o lese viem. Teda, všetko nie, najmä nie vábenie zveri, lebo to som sa od Fritzi báčiho naučil tak, že zver nemala šancu. No a ďalej - chýba etika. Pozrite, ak niekto zver zakrmuje v lete, len aby ju prilákal na dostrel, potom je to nevzdelanec, s ktorým ja nemám o čom. Rovnako, ak mi niekto na krásny 200-ročný brest na kraji zväznice povie, že zavadzia. Vtedy moja odpoveď znie – ty zavadzíš! Takýto postup si obhájim vždy a pred každým. Nuž, ale aby ste to takto cítili a podľa toho aj konali, na toto treba istý životný rozhľad, filozofiu, cit. To nie je záležitosť okamihu, ale výsledok životnej cesty. Človek na nej prechádza množstvom križovatiek, na každej sa rozhoduje a každou prechádza iba raz. Ak sa raz zle rozhodnete, ťažko sa to už napráva. Človek si v živote nemôže všetko dopodrobna napláňovať, ale hlavný smer a hranice, ktoré nechce prekročiť, by poznať mal. No, a okrem toho všetkého treba aj trocha šťastia. Lebo postúpiť dopredu sa dá iba vtedy, ak je predchádzajúci krok úspešný. Ak vám to viac krát nevyjde, stratíte záujem, a to býva začiatok konca.

Zase by som poprosil trochu konkrétnejšie. Kde ležia lesnícke etické hranice?

Napríklad, ak začneme lesníkom hovoriť, aby nerúbali sucháre, lebo ich niet komu predáť a naopak, aby narúbali to, či ono, lebo také sú zmluvy, tak to je koniec lesníckej etiky. Úloha lesníka je starať sa o les, vyťažič to,

čo mu diktuje rozum a povinnosť. O to, aby sa to aj predalo nech sa postará obchodník, hoc zníži cenu aj na úroveň nákladov, les na seba vždy zarobí. Ale vidíte, čo som vám vpravil, starý človek už nie je vhodný na riadenie, len medituje a kritizuje. Nech mladší zápasia o svoju lesnícku pravdu, nič nie je zadarmo. Aj ja som musel o tú svoju neraz prieť. Ale časom sa potom zaužívalo: s Gustom sa radšej nevaď, to je tvrdá nátura! Musíte sa však oprieť o poznanie detailov: kto pozná lesné rastliny, ako keby poznal aj ďalší lesnícky jazyk. Kto pozná navyše typológiu, ako keby vedel v tom jazyku aj básne písať. A kto to vie potom aj aplikovať v praxi, ten buduje skutočné lesné umelecké dielo. Poznanie detailov vedie k premýšľaniu a hľadaniu súvislostí. Viete, prečo som vždy posielal lesníkov, aby pochodili v lese po snehu čo najviac ešte pred tým, ako sa z neho správi tvrdý jarný firm? Lebo, keď potom vypadlo semeno smreka, neskízlo po ľade do Čierneho mora, ale sa zachytilo v tej stoppe. A ešte mu ubitý sneh pomalým topením zabezpečil aj potrebnú vlhku pri klíčení. Tak veru, treba poznať súvislosti! A neplatí to len o lese, ale aj o ľuďoch. Ak som vedel, že horár je dobrý, ale zábudlivý, tak som mu na svorkovací manuál napísal pracovný odkaz po latinsky, alebo francúzsky. Vedel som, že to síce asi neprečíta, ale mal som istotu, že keď príde čas, sám sa ma príde spýtať, čo v tom poraste treba urobiť...

„Prof. Stolina skúmal u nás vyvetvovanie borovic...“

S prof. Zlatníkom pri teréne výskume v Slovenskom Raji.

„Viete, žijeme príliš krátko na to, aby sme v lesníctve dačo znamenali. Keď som prišiel na správu, povedal som - tak toto dám do poriadku. Bola to moja neskromnosť. Človek si dá ciele, pracuje na nich celý život a potom zistí, že mu ešte chýba 25 rokov na ich naplnenie. A tak si nám treba pokorne navzájom odovzdať lesnícke vedomosti, z generácie na generáciu. Práve preto som založil na správe na každý porast osobitnú kartu, kde som vyznačil všetko, čo sa v ňom kedy urobilo. A poprosil som „pozostalých“, aby v tom pokračovali. Možno sa raz do toho niekto aj pozrie. Ako ja do tých hĺzní Fritzi báčiho...“

Necítil som potrebu čokoľvek dodávať. ■

Ustálili sme lesníkov, ustáľme aj pracovné skupiny!

Jozef MARKO

Iba pár kilometrov za Bardejovom a Bardejovskými Kúpeľmi, miestami navštevovanými turistami doslova z celého sveta, na ceste do Poľska (hranica s našimi severnými susedmi je vzdialená len 10 kilometrov), sa nachádza obec Zborov s približne 3 000 obyvateľmi. Dominantou jej centra s obchodmi, úradmi, reštauráciou a penziónom je pomerne veľká, na zeleno čerstvo natretá budova lesnej správy. Od minulého roka má zrekonštruovanú strechu a podlahy, v tomto roku na poschodí pribudli nové plastové okná. Skrátka, lesníci sa za tento objekt hanbiť rozhodne nemusia. Stretávam sa s v ňom s vedúcim LS Zborov Ing. Vladimírom Maďarom a technikmi LS – Ing. Pavlom Petejom, zodpovedným za pestovnú činnosť a Ing. Jozefom Ropjakom, ktorý má na starosti ťažbovú činnosť. Naša debata sa ale na začiatku neodvíja od výsostne lesníckych tém. Nie náhodou. Veď práve technici LS Zborov

spoločne v trojici s referentom vnútornej správy, BTS, PO a OaO na ústredí OZ Bardejov Vincentom Hviščom urobili najväčší kus roboty na novom lesníckom náučnom chodníku, otvorenom len v júni tohto roka v spomenutých Bardejovských kúpeľoch. V nich sa dnes už neliečia len pacienti z európskych krajín, ale aj Japonci, Američania a Arabi.

Ing. Vladimír Maďar

Ako sme už v našom časopise LESNÍK písali, LNCH v Bardejovských Kúpeľoch je plný dobrých nápadov a originálnych riešení. Pre úplnosť treba uviesť, že na príprave textov na informačné tabule sa podieľala aj Ing. Alena Hanková, ekologička OZ Bardejov a práce v teréne vo finiši brigádnicky zabezpečovali aj pracovníci ostatných lesných správ bardejovského závodu. Rozhodujúcu robotu ale urobila spomenutá trojica chlapov. Nepustili sa do tohto projektu pod tlakom „zvrchu“ kvôli tomu, že aj lesníci z OZ Bardejov chceli mať svoj LNCH? „**V okolí Bardejovských kúpeľov štátni lesníci roky udržiavali celú sieť chodníkov a zariadení. Posledných pätnásť rokov ale ostali zanedbané a tak sme si my traja ešte minulý rok povedali, že niečo poopravujeme, niečo nové vytvoríme. Vyrobili a osadili sme prvé lavičky, opravili studničky, ohniská a postavili sme vstupnú bránu do lesoparku. Následne v nás skrsla myšlienka na vybudovanie LNCH v lokalite Čierna Mláka. Našu iniciatívu podchytil Ing. Mičovský z generálneho riaditeľstva, podnik prisľúbil financie, vedenie závodu súhlasilo a tak**

sme sa pustili do práce. Sústredili sme sa na prezentáciu mimoprodukčných funkcií lesa. Chceli sme využiť vysokú návštevnosť kúpeľov a zrozumiteľnou, názornou formou s výstižnými textami sprostredkovať klientele kúpeľov také informácie, aby pochopila, aký význam má les pre ľudí a spoločnosť. Z prvých ohlasov vieme, že sa nám to podarilo a že ľudia privítali túto aktivitu. Teší nás, že až na nejaké maličkosti chodník zatiaľ nie je poškodzovaný. Možno je to aj tým, že je skutočne dobre navštevovaný,“ vysvetľuje mi Ing. Peteja. U neho doma boli vyrobené tabule, lavičky a ďalšie objekty, ktoré sa dnes nachádzajú na LNCH. Práca mu s kolegom Hviščom zaberala toľko času, že manželka sa na neho veru aj hnevá, lebo na rozostavanom rodinnom dome už pol roka nezatíkol ani jeden kliniec. Prácu si s Ing. Ropjakom podelili. On mal na starosti s kolegynou Hankovou fotografie a texty. Ale ak bolo treba, chytil sa aj krompáča a lopaty. Oboch lesníkov dnes mrzí, že okrem slov uznania boli za mesiace poctivej roboty ocenení takmer rovnako ako tí, ktorí odrobili na stavbe chodníka len pár hodín...

PRI BARDEJOVSKÝCH KÚPEĽOCH PLÁNUJÚ ĎALŠIE CHODNÍKY A OBJEKT PRO SILVA

V hlave ale majú už ďalšie plány troch trás

cykloturistického chodníka rôznej náročnosti, ktoré budú spájať Bardejovské kúpele s mestom Bardejov a povedú krásnym prostredím miestnych lesov a lúk. Zároveň ale upozorňujú, že chodník nestačí len postaviť, ale aj udržiavať a opravovať. V tejto súvislosti si Ing. Maďar spomína na časy, keď pôvodnú sieť chodníkov v blízkosti kúpeľov udržiavalo šesť starých pánov, ktorí sa postarali aj o prečistenie odrážok na lesných cestách a o odvedenie vody po dažďoch, ktoré je zvlášť na flyši mimoriadne dôležité. „**Dva ja takíto ľudia by sa u nás aj dnes bez problémov užívali. Roboty by mali dostať, tak na chodníkoch, ale hlavne na údržbe lesnej dopravnej siete. Myslím, že by sme nemali žiadať od lesníkov, aby nosili do lesa okrem toho, čo potrebujú na svoju robotu ešte aj krompáče a prepúšťali vodu z ciest. Za súčasného stavu to vyzerá tak, že následná údržba hlavne zariadení na LNCH zostáva na pleciach hlavných tvorcov.**“ Ak už bola reč o krásnom prostredí v bezprostrednej blízkosti Bardejovských kúpeľov, v porastoch na ploche takmer 93 hektárov chcú lesníci na objekte Pro Silva v lokalite Terekuvka názorne demonštrovať prírode blízke prístupy k obhospodarovaniu lesa. V 80-ročných porastoch, založených po kalamite z roku 1926 a obnovených kombináciou umelej i prirodzenej obnovy, sa v súčasnosti nachádza pestré drevinové zloženie so zastúpením všetkých vekových, hrúbkových a výškových stupňov. „**Do konca mesiaca vypracujeme návrh zmeny predpisu LHP tak, aby sme mohli citlivo v týchto porastoch hospodáriť. Doteraz boli tieto porasty zaradené do kategórie účelových lesov bez zásahu, ale my dnes máme už dostatok argumentov, ktorými chceme presvedčiť štátnu správu,**“ hovorí Ing. Maďar a tvorca projektu Ing. Peteja dodáva, že „**v náprotivnom svahu v lokalite Biele piesky boli ponechané 140 až**

Technici LS - zľava Ing. Peteja a Ing. Ropjak

Porasty nad Bardejovskými kúpešmi 80 rokov po kalamite

160-ročné jedliny, ktoré na podmáčaných stanovištiach ľahko padli pod náporom vetra. Tomu chceme predísť a citlivou výchovou porastov v objekte Pro Silva pestovať stabilné a odolné lesy.

LS Zborov v súčasnosti hospodári na 6 230-tich hektároch, z tejto výmery ale pripadá na štátne kmeňové lesy len 2 700 hektárov. Vzdialenosti hraníc obhospodarovaneho územia sú priveľké. Jeho tvar dokumentujú rozmery 60 x 25 kilometrov. To hovorí za všetko a komplikuje prácu tunajším lesníkom. Navyše stále tu žije dosť gazdov, ktorým vyhovuje, že sa im o neusporiadaný lesný majetok stará prostredníctvom LESOV SR štát. Celú situáciu využívajú niektorí z nich na krádeže, ktorým na tak rozsiahlom území skrátka nie je možné zabrániť. „Ročne rúbeme len 13 000 kubíkov a teraz sa asi pousmejú tí naši kolegovia z lesných správ, ktorých etát je niekoľkonásobne vyšší. Iste, ale v takto rozdrobenom majetku ako u nás, keď sme nútení ísť rúbať do niektorých porastov po 100 – 200 kubíkoch a ročne tak vstupujeme niekedy aj do 50 až 60-tich porastov, je náročnosť na vyťaženie a celkovú organizáciu práce iná, ako v prípade ucelených porastov s vysokou zásobou na inom podloží ako je flyš, kde je vlastníctvo štátne. Máme tu ešte jeden veľký problém, ktorý nám poriadne strpčuje život. A tým je prejazd cez obce. Aj včera sa nám stalo, že starosta Komárova nám po rokovaní na obecnom úrade nedal súhlas na prejazd po miestnej komunikácii. To je ten najčerstvejší prípad, ale mali sme už v tomto roku prípady, že naložené auto obyvatelia so starostom nechceli pustiť cez obec. Vraj im ničíme cesty a máme im tieto škody kompenzovať poplatkami za každý odvezený kubik. Ale náš štátny podnik im predsa platí daň z nehnuteľností a platí aj daň z motorových vozidiel! Týmto problémom by sa mali podľa nášho názoru na generálnom riaditeľstve vážne zaoberať, aby sme vedeli, ako v takýchto situáciách reagovať, na čo majú právo starostovia a na čo my v lesníckej prevádzke. Takto sme odkázali sami na seba. Stojí nás to veľa nervov a znechucuje nás to robotu,“ ťažká si Ing. Maďar. Súhlasím, nie je možné ponechať na správcov a lesníkov, aby sa dohadovali so starostami a gazdami ako tetky na trhu. Verím, že kompetentní nájdu riešenie, ktoré ich v tomto probléme nenechá tapať...

VYBRANÍ DO CERTIFIKAČNÉHO AUDITU, AKO SI PORADIŠ S NIEKTORÝMI ODPORÚČANIAMÍ AUDÍTOROV?

O pomýlenom vzťahu k vlastníctvu lesných pozemkov niektorých tunajších občanov

rozpráva Ing. Ropjak: „Nám tu krádeže robia veľké starosti. Viete, anonym zavola: **Kradnú vám drevo! A my vieme, že je to v neštátnych porastoch, ktoré nemáme šancu ustrážiť. Ale prečo im my máme strážiť ich majetok, ktorí si sami nechránia? Nechcú byť medzi sebou zlí a tak všetky povinnosti hádžu na nás. Ale keď ideme do „ich“ porastov legálne ťažiť, tak nám v tom bránia. Aj preto v neštátnych porastoch rúbeme minimálne.**“ Problém neusporiadaných vlastníckych vzťahov a jeho zneužívanie domnelými vlastníkmi na úkor štátu a lesa politici aj kompetentní úradníci síce veľmi dobre poznajú, ale na jeho účinné, legislatívne podložené riešenie lesníci márne čakajú už roky. Dokedy to ešte potrvá? Vie to vôbec niekto?

Lesníci už dokázali a stále dokazujú, že oni si vedia zastať svoju robotu. A zborovskí lesníci to majú potvrdené aj na papieri, veď ich lesná správa bola vybraná, aby sa tu v rámci regionálnej certifikácie podľa schémy PEFC v regióne Východ uskutočnil certifikačný audit. Uskutočnil sa a úspešne. Od februára 2008 visí v kancelárii správcu osvedčenie o certifikácii, ktoré sa nedostáva na základe hodnotení nezávislých auditorov zadarmo. Aj lesníkov zo Zborova počas týždňa trvajúceho auditu poriadne vyobracali, papierovo i priamo v teréne. „Zistili aj formálne nedostatky, ktoré sme vzápätí odstránili. Chýbali nám napríklad v oblasti požiarnej ochrany mapy lesných celkov so zakreslenými zjazdovými cestami a vodnými zdrojmi. Audítori nám vytkli nájdené plastové fľaše v porastoch, ktoré ostávajú po nedisciplinovaných turistoch či lesných robotníkoch. Ale ako tomu máme zabrániť? Ako dosiahnuť, aby zvlášť na flyši boli na zväzniciah hneď zarovnané ryhy po lesných mechanizmoch? Nemôžeme predsa žiadať dodávateľov ťažbových prác, aby pri týchto cenách zabezpečovali ešte aj buldozéri úpravu zväznic. A to už nehovorím o za-

hustení siete približovacích ciest, ktoré nám takisto odporučili audítori,“ hodnotí skúsenosti z auditu Ing. Maďar.

POĎAKOVANIE ZA ZJEDNODUŠENÝ „KRPÁK“

So všetkými tromi kolegami na LS Zborov diskutujeme ešte o mnohých ďalších problémoch ich každodenného lesníckeho života. Ak už je reč o dodávateľoch, lesníci by uvítali možnosť uzatvárať s nimi dlhodobejšie zmluvy, aby ich vzájomný obchodný vzťah mal dlhšiu perspektívu. Dodávateľia by tak mali záujem na zastabilizovaní svojich pracovníkov, zvýšila by sa kvalita dodávaných prác. Lesníci zo Zborova hovoria: Ustálili sme lesníka na úseku, ustáľme aj pracovné skupiny! Ďalšia téma – premnožená zver, rastúce kmeňové stavy, neochota štátnej správy povoliť zvýšený odstrel a nerešpektovanie výsledkov sčítania zveri. V dôsledku týchto faktorov sú škody zverou v tejto oblasti mimoriadne vysoké. Tunajší lesníci sú rozhodnutí dôslednejšou

Kolegovia Hvišč a Ropjak pri inštalácii tabule

Aj vodnú príšeru Marlenu na LNCH vyrábali na dvore Ing. Peteju

ochranou kultúr tvrdšie pristupovať k škodám zverou a dosiahnuť minimalizovanie tohto problému. A ešte niečo. Svrone ďakujú tým, ktorí rozhodli o zjednodušení programu KRPK zrušením vzorníkov. „Veľmi nám to v porovnaní s uplynulými rokmi uľahčuje prácu. Škoda, že KRPK ešte nefunguje tak ako WebLES. Ak by tak fungoval, tak za týždeň máme hotové ťažbové plány. Verím, že po technickej stránke sa „krpák“ podarí vylepšiť čo najskôr,“ dodáva Ing. Ropjak. Bolo by to výborné, pretože týmto chlapom by mal informačný systém prácu uľahčovať. Toho, čo im ju komplikuje, je predsa viac ako dost. ■

Hodnotenie kvality
obhospodarovania lesných
zdrojov v š.p. LESY SR
v roku 2007

Riadenie kvality lesných zdrojov

O ohrozeniach a prioritách zlepšovania stavu lesa

František ŠTULAJTER

Hodnotenie stavu a kvality lesných zdrojov slúži ako spätná väzba výsledkov procesov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov (TUOL). Výsledky TUOL sú hodnotené podľa desiatich kvalitatívnych ukazovateľov. Tieto sú koncipované tak, že z ich obsahu je možné odvodiť požadovanú úroveň plnenia cieľov pri TUOL pre akúkoľvek organizačnú jednotku podniku. Spĺňajú aj dôležitú podmienku merateľnosti, čím je minimalizovaný vplyv subjektivismu pri hodnotení dosiahnutých výsledkov.

FAZA VYTŤVÁRANIA ZABEZPEČENÝCH MLADÝCH PORASTOV

Dobré výsledky a postupný trend zlepšovania kvality sa dosahuje v obnove porastov. Potreba opakovaného zalesňovania postupne klesá. V rámci OZ sa pohybuje v rozmedzí od 3% (Čierny Balog) po 43% (Prievidza). Viac ako 30-percentný podiel opakovaného zalesňovania v každom z dvoch rokov hodnotenia vykonali odštepne závody Šaštín, Levice, Topoľčianky, Prievidza a Kriváň.

Naopak **stúpa podiel prirodzeného zmladenia na prvom zalesňovaní**, ktorý v jednotlivých rokoch a podľa OZ kolíše. V každom z hodnotených dvoch rokov dosiahli:

- viac ako 30% podiel prirodzenej obnovy OZ Topoľčianky, OZ Čierny Balog, OZ Prešov,
- viac ako 40% OZ Prievidza, OZ Bardejov,
- viac ako 50% OZ Trenčín, OZ Slovenská Ľupča, OZ Kriváň, OZ Rimavská Sobota, OZ Vranov, OZ Sobrance,
- viac ako 60% OZ Smolenice, OZ Krupina,
- viac ako 70% OZ Levice,
- viac ako 80% OZ Revúca,
- viac ako 90% OZ Košice.

Na prirodzenom zmladení sa podieľa celé spektrum lesných drevín. Podľa údajov NIML s výrazným podielom javora, jaseňa, bresta, hraba, brezy a ostatných listnáčov.

Pre hodnotenie ukončenia prvej fázy rastu lesa, zabezpečených mladých lesných porastov (MLP) ako cieľového výrobku procesu obnovy lesa, nie sú zatiaľ k dispozícii ani kvantitatívne ani kvalitatívne súhrnné informácie. Hodnotenie sa zúžilo na analýzovanie príčin žiadostí o predĺženie lehoty na ich zabezpečenie. O predĺženie lehoty tak, ako v minulom roku požiadali odštepne závody Smolenice, Palárikovo, Topoľčianky, Prievidza, Trenčín, Považská Bystrica a Liptovský Hrádok spolu v 233 porastoch na výmere 88,04 ha. Dôvodom boli hlavne nepriaznivé stanovištné a klimatické podmienky.

Kvalita zabezpečených MLP z pohľadu

dodržania rámcov cieľového drevinového zloženia nie je predmetom hodnotenia. Jej úroveň môžeme odvodiť z uverejnených údajov NIML. Výsledky inventarizácie dokumentujú, že v drevinovom zložení zabezpečených MLP výrazne dominujú listnáče z prirodzeného zmladenia, s výrazným podielom javora, jaseňa, bresta, hrabu, brezy a ostatných listnáčov, aj na úkor hlavných lesných drevín.

Zabezpečovanie MLP bez ohľadu na dodržanie proporcionálneho zastúpenia hlavných lesných drevín, aj keď to legislatíva dovoľuje, poruší integrované plnenie funkcií lesa v budúcnosti a to nemôže byť našim cieľom. Vo fáze tvorby MLP je potrebné upravovať drevinové zloženie tak, aby 50% plochy obnovného prvku tvorili dreviny cieľového drevinového zloženia, ktorých zastúpenie v príslušnom modeli hospodárenia je minimálne 30%. Tieto dreviny sa musia stať kostrou budúcich lesných porastov.

FAZA KVALITATÍVNEJ ŠTRUKTURALIZÁCIE PORASTOV A ICH OBNOVY

Prerezávky sa bez ohľadu na vlastníctvo vykonávajú rýchlejšim tempom, časové prekročenie je 2282 ha. O viac ako 10% z 1/10 predpisu časove prekračujú prerezávky OZ Trenčín, OZ Žilina, OZ Čadca, OZ R. Sobota a OZ Revúca, zaostáva OZ Kriváň a OZ Vranov.

Prebierky do 50 rokov v štátnom vlastníctve sú časovo plnené proporcionálne s úlohami LHP, v neštátnych lesoch, najmä v OZ s vysokým podielom užívania neštátneho vlastníctva, sa vo výchove zaostáva z dôvodov nesúhlasov vlastníkov s vykonávaním ťažby dreva. Pokračuje trend prekračovania hmotového predpisu v prebierkach do 50 rokov nad rámec plánovaných úloh, čím sa automaticky znižuje priestor na ťažbu dreva v obnovovaných porastoch. Plánovaný hmotový predpis v porovnaní s plnením plošného predpisu prekračujú v štátnych

lesoch všetky OZ. Výrazne OZ Smolenice, OZ Palárikovo, OZ Prievidza, OZ Považská Bystrica, OZ Čadca, OZ Beňuš, OZ Čierny Balog, OZ Kriváň, OZ Revúca, OZ Bardejov, OZ Vranov a OZ Sobrance. V roku 2007 to bolo viac ako 44 tis. m³.

Podobná situácia je aj v porastoch nad 50 rokov, vo väčšine ktorých sú výchovné zásahy na hranici povoleného zákonného limitu 15% nad predpis. Takto bola prekročená ťažba dreva v prebierkach oproti odporúčenej v LHP o viac ako 300 tis. m³. Z dlhodobého hľadiska je akékoľvek prekročenie úmyselnej ťažby neúnosné, pretože každé prekročenie plánovaného etátu znamená oddialenie obnovy rubných porastov.

Výšku ťažby dreva ovplyvnilo spracovanie kalamity v objeme 2 275 tis. m³, z toho ihličnatej 1 932 tis. m³. Jej výška prekročila hodnotu bilancovaného etátu o 584 015 m³ (22,5%). **V lesoch štátnych sa časove únosná ťažba prekračuje o 1 085 114 m³ (41,9% bilancovaných úloh), v neštátnych sa nedoťažuje 501 099 m³ (46% bilancie).** Okrem OZ Palárikovo a OZ Žarnovica v neštátnych lesoch nedoťažujú všetky ostatné OZ. Ani 50% únosných ťažieb v neodovzdaných lesoch nevykonali OZ Považská Bystrica, OZ Slovenská Ľupča, OZ Rimavská Sobota, OZ Rožňava, OZ Bardejov, OZ Vranov a OZ Sobrance.

OCHRANA LESA

Spracovanie kalamity prekročilo hranicu 50% z celkového objemu vyťaženeného dreva u týchto OZ: Považská Bystrica, Žilina, Čadca, Námestovo, Liptovský Hrádok, Beňuš, Čierny Balog, Rimavská Sobota, Revúca, Rožňava, Košice. Oproti roku 2006 pribudli OZ Žilina a OZ Čierny Balog. O harmonogram na spracovanie kalamity požiadali OZ Považská Bystrica, OZ Námestovo, OZ Beňuš, OZ Slovenská Ľupča, OZ Revúca a OZ Prešov. Harmonogramy boli plnené a prekračované. **V hodnotenom roku prirástla kalamita v objeme 2 925 153 m³, čo je 11,6-násobok jej počiatočného stavu. Do roku 2008 zostalo na spracovanie 902 050 m³.**

Potvrdil sa očakávaný extrémny nárast populácie podkôrneho hmyzu v smrekoch

vých porastoch. V prvom polroku 2008 bolo spracovaných 1 473 550 m³ kalamitného dreva, čo sa rovná prírastku kalamity za toto obdobie. Zreteľne vyššia dynamika prírastku kalamity ako vykonanej náhodnej ťažby je u OZ Liptovský Hrádok a OZ Rožňava, mierne vyššia u OZ Čierny Balog, OZ Slovenská Ľupča a OZ Revúca. Dá sa predpokladať, že aj ku koncu roka ostane nespracovaných niekoľko stotisíc kubíkov mŕtvych stromov. Tieto pre zdravotný stav a prežitie smrečín prestali byť hrozbou. **Dôležité je odteraz až do jarných mesiacov budúceho roka sa prednostne zamerať na odstraňovanie živých chrobačiarov v porastových plášťoch ohnísk poškodenia alebo okrajoch skupín lykožrútom opustených stromov po plochách porastov.**

TECHNOLÓGICKÉ ZABEZPEČENIE

V ťažbovej činnosti sa výrazne prejavuje deficit lanovkových technológií. Z globálnych čísel sa dá povedať, že chýbajúce lanovky sú alternatívne nahradzované zameniteľnými a prijateľnými technológiami približovania: kone a UKT. Podobne sú rezervy vo využití harvesterových technológií. Z ekonomického hľadiska je treba minimalizovať používanie UKT pri približovacích vzdialenostiach väčších ako 1 000 metrov. Technologický park OZLT je dobre nastavený: 24% harvester + vyvážacie súpravy, 37% lanovky, 39% LKT, ale z hľadiska objemu vykonaných prác (4,7%) nemôže výrazne ovplyvniť používanie produktívnych, environmentálne vhodných technológií.

Na dopravu dreva sa používa 26 127 km lesných ciest rôznych kategórií. Hustota odvozných ciest spolu sa pohybuje od 3,6 m/ha OZ Levice a 4,7m/ha na OZ Revúca po 21,7 m/ha na OZ Slovenská Ľupča a 22,6 m/ha na OZ Žilina. Z 12 545 km odvozných ciest je v zlom technickom stave 25% a 176 km je dokonca v nefunkčnom stave. Z 13 582 km približovacích ciest je v zlom technickom stave 27% a 383 km v nefunkčnom technickom stave. Príčinou tohto stavu je nedostatočné vykonávanie údržby LCS v minulosti, predovšetkým odvodňovacích zariadení a neprimerané preťažovanie prostriedkov v odvoze dreva. U sezónne odvozných ciest sa pridružuje taktiež nevhodné načasovanie odvozu s ohľadom na vlhkosť a tým aj únosnosť LC. Pri približovacích cestách je najväčším problémom erózna deštrukcia ciest vodou a ich poškodzovanie v nevhodných klimatických podmienkach (vysoká pôdna vlhkosť a znížená únosnosť).

Náklady na opravy a udržiavanie LDS boli v roku 2007 vyššie ako priemer v posledných 5 rokoch, ale nižšie ako v roku 2006. V absolútnych číslach sa v roku 2007 náklady na opravy a udržiavanie LDS na 1 km pohybujú v rozmedzí od 4,8 tis. Sk (OZ Žilina) po 117 tis. Sk (OZ Sobrance). Priemer za posledných 5 rokov je v rozmedzí 4,8 tis. Sk (OZ Palárikovo) po 47,7 tis. Sk (OZ Námestovo). Medzi OZ je

veľký rozptyl v spotrebe prostriedkov aj v rovnakých pôdnych a terénnych podmienkach. Dokumentovať je to možné výškou použitých prostriedkov OZ vo flyšových oblastiach: OZ Považská Bystrica (10,5/8,3), OZ Čadca (44,7/36,2), OZ Námestovo (77,5/47,7), OZ Bardejov (44,4/44,3), OZ Vranov (18,2/14,6), (vysvetlivka: r.2007/ priemer za 5 rokov) Podľa vyjadrení OZ nie všetky majú v pláne vytvorený dostatočný priestor na vykonávanie potrebnej starostlivosti o LDS, pričom jej technický stav sa neustále zhoršuje.

Zlepšenie technického stavu si vyžaduje nové investície dlhodobého charakteru, pre krytie ktorých nedisponujeme dostatkom vlastných zdrojov. Aktuálne je preto nezhoršovať súčasný stav, čo pri rozumnom a citlivom riadení je aj reálne. V prvom rade je treba vyžadovať od dodávateľov dodržiavanie technologickej disciplíny, rešpektovanie prípustných limitov poškodenia porastov, rešpektovanie tonáže odvozných prostriedkov a súprav a nakoniec regulovať výrobu podľa stavu počasia na neúnosnom a menej únosnom podloží.

STAV BIOTOPOV

Hospodárenie v 40,4% všetkých lesov a 35,5% hospodárskych lesov je limitované súhlasmi štátnej správy životného prostredia (ŠS ŽP) podľa zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Národná sieť chránených území spolu s navrhovanou sieťou Natura 2000 zasiahne 69,9% výmery lesov obhospodarovaných LESY SR š.p.

Počas roku 2007 nedošlo činnosťou podniku k významnému poškodeniu biotopov a ani iných chránených území. Práve naopak našou „nečinnosťou“, spôsobenou nevydávaním súhlasov a výnimiek ŠS ŽP od roku 2004 na spracovanie pôvodne vetrovej a následne podkôrníkovej kalamity, došlo k významnému poškodeniu biotopov európskeho a národného významu. Potvrdzujú to znalecké posudky Poľnohospodárskeho znaleckého ústavu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre vypracované v roku 2007 pre NPR Jánošíkova kolkáreň (OZ Liptovský Hrádok), PR Fabova

hoľa (OZ Beňuš, OZ Čierny Balog), NPR Šrámková (OZ Námestovo). Pripravované plány starostlivosti o územia Natura 2000 a posudzovanie vplyvov na ŽP môžu zásadne zmeniť doterajší postup lesníckeho manažmentu obhospodarovania porastov.

ZÁVER

Podmienkou pre zlepšenie prehľadu o stave lesa, zníženie administratívnej náročnosti a efektívneho vykonávania spätnej väzby je zosúladienie lesníckych plánovacích jednotiek (LUC, LC, VC) s riadiacimi jednotkami (LS) pri rešpektovaní riadiacej, lesohospodárskej (OLH) a IT zvládnuteľnosti.

Hodnotenie výsledkov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov komplikuje aj nedostatočná podpora budovaného informačného systému, najmä pre jeho neúplnosť a chybovosť. Množstvo údajov pre zostavenie štatistických prehľadov je potrebné práce vyberať z čiastkových databáz. Tento problém vyrieši komplexné prebudovanie informačného systému o stave lesa do podoby geografických databáz.

Dvojiročné hodnotenie stavu lesa pomocou novej metodiky nie je dostatočne reprezentatívne pre zaznamenanie zreteľného posunu k zlepšovaniu alebo k zhoršovaniu stavu lesa. Uvedené výsledky už teraz upozorňujú na vznikajúce ohrozenia a určujú priority v zlepšovaní stavu lesa a riadenia procesov lesníckych činností v najbližšom období. Ku kľúčovým patria:

- vytváranie kostier budúcich lesných porastov z hlavných lesných drevín cieľového zastúpenia,
- dohliadať na správnosť predpisu intenzity výchovných zásahov, tieto vykonávať do výšky odporúčanej LHP,
- prednostným odstraňovaním živých chrobačiarov zo smrekových porastov čo najpresnejšie zistiť kalamitný základ pre stanovenie spôsobu obrany v budúcom roku,
- nezhoršovať súčasný stav lesnej dopravnej siete. ■

Ing. František Štulajter, CSc.
je vedúcim Odboru lesníckej politiky a certifikácie lesov š.p. LESY SR

Dvojrozhovor o výsledkoch interných auditov a externých hodnotení

Latku náročnosti zdvihnúť vyššie

Jozef MARKO

Súčasťou hodnotenia systému riadenia kvality lesných zdrojov sú v rámci š.p. LESY SR aj interné audity, ktoré si zabezpečujú odštepne závody na jednotlivých lesných správach sami. V hodnotiacej správe im vyčítate formalizmus. Tieto interné audity sú teda nedostatočne vykonávané, takže nedokážu analyzovať slabé stránky fungovania systému? Túto a ďalšie otázky sme položili vedúcemu Odboru lesníckej politiky a certifikácie lesov Ing. Františkovi Štulajterovi, CSC. a pracovníkovi odboru Ing. Zdenkovi Kováčovi.

F. Štulajter: Získavanie spätnej väzby a jej vyhodnocovanie patrí medzi najdôležitejšie súčasti v procese riadenia. K nemu patrí sebahodnotenie vedúceho LS a spomínané interné audity. Sú to efektívne nástroje pre spoznanie kvality riadenia lesníckych činností a stavu lesných zdrojov. Zistenia slúžia hlavne pre priame riadenie lesnej prevádzky na úrovni LS a OZ. Sú aj dôležitou informáciou pri určovaní priorit hospodárskych zámerov a prijímaní strategických rozhodnutí. Veľkou pomôckou pri vykonávaní interných auditov je „Manuál pre overovanie Systému riadenia kvality lesných zdrojov (SRKLZ)“.

Cieľom interných auditov nie je za každú cenu zistiť chyby, ale na druhej strane tiež sa nemôže stať, že následne konané dozorové audity certifikovaných orgánov ich zistili až u jedenástich „bezchybných“ OZ. Z tejto skutočnosti je možné vyvodiť záver určitého formalizmu nielen pri

vykonávaní interných auditov, ale aj pri ich plánovaní. Rozsah a zameranie auditu určuje vedúci lesníckej výroby, pričom má prihliadať na doterajšie skúsenosti pri dodržiavaní priaznivého stavu (kvality) procesov TUOL. Štrnásť OZ vykonalo interné audity vo väčšom rozsahu ako je stanovená požiadavka. Jednoznačne tu platí známe pravidlo, že menej je niekedy viac. Osobne si myslím, že menším rozsahom auditu sa získa väčší časový priestor pre dôslednejšie a podrobnejšie preverenie auditovaných oblastí. My sme v Mop LV 006 „Overovanie systému riadenia kvality lesných zdrojov“ dali návod ako interné audity vykonávať. Je na vedúcich lesníckej výroby, ako ich realizujú a využívajú. Pretože systém funguje len tretí rok, nedovolím si tvrdiť, že sú interné audity na OZ nedostatočne vykonávané. Skôr po 16-ročnej prestávke hodnotenia kvality prác začíname znova od začiatku a túto povinnosť musíme dostať našim kolegom opäť do krvi.

Cieľom interných auditov je identifikovanie nezhôd reálnych lesníckych postupov v prevádzke s kritériami riadenia kvality obhospodarovania lesných zdrojov. Koľko nezhôd sa v rámci interných auditov podarilo zistiť a aké prevažovali? Aký je trend vývoja početnosti zistených nedostatkov?

F. Štulajter: Predmetom interných auditov bol kompletný priemet oblastí riadenia kvality pri obhospodarovaní lesných zdrojov. OZ identifikovali 58 nezhôd charakteru mierneho nesúladiu. Nezhody vznikli pri rutinnom riadení procesu lesníckych činností. Z hľadiska

počtu zistených nezhôd (jedna nezhoda pripadá na viac ako dve LS) by bolo neobjektívne hovoriť o ich dopadoch na stav lesných zdrojov. Možno ako informáciu, návod alebo pre otvorenie očí uvediem, že zistenia sa týkajú registrácii a zaznamenávaniu úprav a zmien predpisov LHP, starostlivosti o mladé lesné porasty, slabej intenzity výchovných zásahov v prezávkach a prebierkach do 50 rokov, ochrany brehových porastov a vodných tokov, správnosti uplatňovania opatrení v ochrane lesa, dodržiavania opatrení zamedzujúcich poškodzovaniu porastov a lesných pôd, nedostatočnej poťažbovej úprave pracovísk. Nezhody nemajú ešte systémový (opakujúci sa) charakter. Z dvojročného uplatňovania systému sa tiež nedá hovoriť o trende početnosti zistení. V roku 2007 ich bolo o 50 menej ako v roku 2006. Myslím si, že to nie je výsledok zlepšovania našej činnosti, ale už spomínaná nízko postavená latka náročnosti a formálny prístup. Veď certifikačné orgány zistili v roku 2007 na dvadsiatich lesných správach o 20 nezhôd viac ako my v rámci celého podniku.

LEN TRI LESNÉ SPRÁVY BEZ NEDOSTATKOV

Okrem interných auditov na všetkých LS podstúpili vybrané lesné správy v rámci regionálnej certifikácie regiónov Sever, Stred, Východ a Západ certifikačné a niektoré už aj kontrolné audity, realizované nezávislými audítormi. Aké zistenia a odporúčania audítorov prevažujú a ako sa odlišujú svojim počtom a zameraním od záverov interných auditov?

Z. Kováč: Samozrejme systém interných auditov SRKLZ nemôže zistiť všetky slabé miesta, ktoré sa pri našej činnosti vyskytujú. Je to spôsobené určitým profesne deformovaným pohľadom na danú vec. Nezávislí audítori nie sú nijako prepojení na lesnícku prevádzku a pre odborné lesnícke záležitosti využívajú tzv. technických expertov pre lesníctvo, ktorí sú člen-

mi auditorského tímu. To dáva záruku nezaujatého pohľadu na stav lesných zdrojov a spôsob ich obhospodarovania. Medzi časté zistenia certifikačného orgánu patria hlavne nedostatky pri vykonaní poťažbovej úpravy pracovísk, týkajúce sa hlavne ošetrenia poškodených stromov, asanácie rýh po približovaní, ponechania ťažbových zbytkov vo vodných tokoch a ponechávania odpadu po činnosti – prázdne bandasky, fľaše a pod. Ďalej pomiestne nevyhovujúci stav LDS, absencia materiálu na asanáciu úniku ropných látok do prostredia v mechanizačných prostriedkoch a nedostatočné vedomosti o chránených a ohrozených druhoch.

Menej často sa vyskytujú nedostatky v používaní osobných ochranných prostriedkov, vo vedení registratúry písomností na LS, v manipulácii s používanými chemickými látkami – tzv. kartami bezpečnostných údajov chemických látok a vystavovaní technologických protokolov. Z uvedených je zrejme, že časť zistení je rovnaká ako pri interných auditoch, avšak vo väčšine prípadov je podaná z iného uhla pohľadu. Na záver je potrebné podotknúť, že počas fungovania certifikačného procesu len u troch lesných správ z 25 preverených neboli zistené žiadne nesúlady.

Kvalitu obhospodarovania lesov v rámci nášho podniku kontrolujú aj orgány štátnej správy lesného hospodárstva. Akých nedostatkov sa najčastejšie týkali ich rozhodnutia a vyjadrenia, smerujúce k zvyšovaniu kvality práce štátnych lesníkov?

Z. Kováč: Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že už pominula doba, kedy sa len štátna správa lesného hospodárstva (ŠS LH) zaoberala problematikou lesníctva. Dnes už máme v tejto oblasti etablovaných množstvo ďalších, s lesníctvom súvisiacich inštitúcií, ktoré - ako sa s tým často stretávame - prezentujú svoje záujmy ako najdôležitejšie, bez vnímania vzájomných súvislostí. Aj napriek tomu sú ich postrehy (niekedy i nepríjemné) dôležitým zdrojom poznania. Poodkrývajú slabé miesta, ktoré máme možnosť v budúcnosti vylepšiť. Samozrejme oblasť záujmu ŠS LH je nám srdcu najbližšia a nedostatky v tejto oblasti vnímame ako jedny z najdôležitejších. Zo zistení, ktoré sme počas certifikačného procesu (od roku 2005) zozbierali od ŠS LH môžeme spomenúť nedostatky v plnení lehôt pre zalesnenie a zabezpečenie mladých lesných porastov, lehôt na spracovanie náhodnej ťažby a najčastejšie vyskytujúcimi sú nedostatky pri vykonávaní ťažby – vyznačovanie ťažby, označovanie vyťaženého dreva ciachami a doklady o pôvode dreva.

Z iných orgánov ŠS a inštitúcií najviac nedostatkov zistili Hasičské a záchranné zbory (vo väčšine ide o administratívne nedostatky a nedostatky na stavbách priamo nesúvisiace s obhospodarovaním lesov). V menšej miere alebo inak povedané ojedinele sa vyskytujú zistenia ŠS ŽP a SIŽP, inšpektorátom bezpečnosti práce a správcami vodných a vodárenských

zdrojov. V globále môžeme povedať, že zistenia ŠS LH tvoria len asi 30% zo všetkých zistení a podnetov tretích strán.

OBHOSPODAROVAŤ LESY BEZ AKTÍVNEJ KOMUNIKÁCIE UŽ NIE JE MOŽNÉ

Lesníci na celom Slovensku sú v teritóriu svojej pôsobnosti vždy súčasťou miestnej komunity, výsledky ich práce hodnotia občania, rôzne združenia, samospráva, mimovládne organizácie. Je aj kvalita vzťahov s týmito cieľovými skupinami súčasťou hodnotenia systému riadenia kvality lesných zdrojov. Ak áno, aké výsledky dosahujú v tomto smere naši kolegovia na OZ a LS?

Z. Kováč: Obhospodarovať lesy v dnešnej dobe bez aktívnej komunikácie s vonkajším prostredím, ktoré je ovplyvňované našou činnosťou už jednoducho nie je možné. Vo väčšine prípadov sú naši vonkajší pracovníci súčasťou miestnych komunít a to ich nepriamo núti konať tak, aby sa s ňou nedostali do rozporu. Najaktívnejšia spolupráca je so samosprávou a miestnym obyvateľstvom. Tieto sú dlhodobo späté s lesmi vo svojom okolí. V poslednej dobe sa však čoraz častejšie stretávame s požiadavkami, na ktoré sme v minulosti neboli zvyknutí. Ide hlavne o limitovanie prepravy dreva po miestnych komunikáciách, či jej spoplatnenie, údržbu drobných vodných tokov v našej správe alebo o blokáciu činnosti v neštátnych neodovzdaných lesoch domnelými vlastníckmi.

Miestne komunity často požadujú možnosť získať palivové drevo alebo odstrániť stromy v okolí sídiel, ktoré ich ohrozujú, čomu sa aj snažíme vyhovieť. Záujmové skupiny môžeme vo všeobecnosti rozdeliť na miestne skupiny a skupiny nadšencov odkiaľsi zďaleka. U miestnych skupín je komunikácia smerovaná vo väčšine na aktívnu spoluprácu, či už v oblasti turistiky alebo organizovania spoločných podujatí. U tejto záujmovej skupiny sa aj najľahšie hľadá spoločná reč, čo môže byť aj dôsledkom toho, že ich požiadavky alebo podnety zväčša priamo neobmedzujú našu činnosť lebo dávajú podnety na jej zlepšenie. Problémová je komunikácia s „cezpoľnými“ záujmovými skupinami, často s celoslovenským pôsobením, ktoré svojim fundamentalistickým prístupom už na začiatku zatvárajú dvere hľadaniu spoločného cieľa a jeho realizácii. Najčastejšie ide o mimovládne environmentálne spolky a organizácie. Ich pôsobenie najviac vnímame v teritóriách chránených území.

Pri hľadaní konsenzu je najdôležitejšie identifikovať a včas nájsť osobu (zainteresovanú stranu), u ktorej predpokladáme, že môže byť jej záujem našou činnosťou dotknutý. Pokiaľ sú ich požiadavky oprávnené, musíme na ne reagovať. Kvalita vzťahov s občanmi, samosprávou a občianskymi združeniami je súčasťou SRKLZ. Vykonáva sa formou vyhodnotenia vznesených požiadaviek s uvedením spôsobu, akým boli oprávnené požiadavky vyriešené. ■

.... aby boli zákazníci spokojní

Peter GOGOLA

Pracoviská obchodnej prevádzky v Banskej Bystrici, v Košiciach a v Považskom Chlmci (pri Žiline) plnia pre štátny podnik dôležitú funkciu: zabezpečujú pre zamestnancov uniformy, pracovné potreby a ochranné prostriedky. Ale nielen to: majú ambíciu stať sa obchodnou sieťou, ktorá ponúka svoj tovar aj verejnosti. O rozhovor sme požiadali Ing. Róberta Mateja, vedúceho banskobystrického pracoviska.

Ing. Róbert Matej

Kedy vzniklo vaše pracovisko obchodnej prevádzky a kto tvorí jeho „osadenstvo“?

Ešte za čias Stredoslovenských Lesov š.p., Banská Bystrica, vznikol v roku 1995 samostatný Odštepny závod zásobovania, ktorý pri reorganizácii v roku 1999, pri vzniku Lesov Slovenskej republiky š.p., bol preradený ako stredisko pod Odštepny závod lesnej techniky.

Obchodné stredisko bolo v októbri 2004 delimitované z OZLT pod Generálne riaditeľstvo š.p. LESY SR. A tak je to dodnes.

Osadenstvo v Banskej Bystrici tvoria traja pracovníci THZ a štyria skladníci, v Košiciach a v Považskom Chlmci je po jednom skladníkovi.

Čo všetko ponúkate?

Ponúkame uniformované odevné súčiastky, osobné ochranné pracovné pomôcky, pracovnú obuv, lesnícke náradie, pes pásy, vyznačovacie spreje, lesnícke tlačivá, kancelárske pomôcky, čistiace potreby a mnohé iné veci potrebné pre prácu alebo oddych v lese.

Dokážete zhodnotiť mieru uspokojenia požiadaviek vašich zákazníkov?

Ja osobne si myslím, že naši zákazníci

môžu byť spokojní, či už so službami alebo s cenami za jednotlivé druhy tovaru. Ale to je vlastne otázka pre nich.

Aké sú vaše plány do budúcnosti?

Pokračovať v zásobovaní pre jednotlivé odštepne závody, s využitím našich stredísk v Košiciach pre východné Slovensko a v Považskom Chlmci sever Slovenska.

Zároveň máme snahu o rozšírenie sortimentu pre potreby našich zákazníkov. Chceli by sme zvýšiť tržby od cudzích zákazníkov,

či už od súkromných alebo firemných a snažiť sa ich pritiahnúť do našej predajne vo väčšom počte.

Na záver praktická otázka: aká je adresa a otváracie hodiny vášho pracoviska obchodnej prevádzky?

Adresa prevádzky: Mičinská cesta 33, Banská Bystrica (nachádzame sa v areáli Odštepneho závodu lesnej techniky Banská Bystrica)

Otváracie hodiny: Pondelok až piatok od 7 00 do 15 00 hod. ■

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

VIII. Prírode blízke pestovanie v smrečínach

Ján SCHÖN

Dovoľte, aby som môj príspevok týkajúci sa obhospodarovania lesa prírode blízky spôsobom začal otázkou: Má vôbec v dnešnej dobe, v období hromadného hynutia smrečín význam hovoriť a zároveň aj mať snahu obhospodovať smrekové monokultúry prírode blízky spôsobom? Túto otázku som položil preto, lebo nie síce príliš často, ale predsa sa občas stretávam aj s názorom kolegov, ktorí majú opačný názor. Ja všetkým, ktorí sú na pochybách, či táto snaha nie je márna, odkazujem: Kolegovia, určite nie! Všetko je len vecou uhla pohľadu a toho, či si zvolíme ľahšiu alebo trnístu a namáhavú cestu, ktorej výsledok práce v lesníctve uvidíme až po niekoľkých rokoch.

A teraz niečo o obhospodovaní lesa prírode blízky spôsobom v génovej základni smreka obyčajného na LS Krám – OZ Čierny Balog. Objekt Pro Silva je vytvorený na mieste zriadenej génovej základne smreka obyčajného o výmere 525,82 hektára. Je zameraný na zachovanie kvalitného genofondu smreka s cieľom dosiahnuť podiel smreka na úrovni 70 – 80% s vnášaním buka a jedle a so snahou vypestovať prírode blízky les. Cieľom hospodárenia je dosiahnuť vysoký podiel prirodzenej obnovy, cieľavedomé ovplyvňovanie drevinového zloženia, využitie prirodzenej diferenciácie lesných porastov a skvalitňovanie porastovej zásoby. V dôsledku prevládajúcej prirodzenej obnovy (minimálne 80 %) je v budúcnosti možné dosiahnuť značné zníženie nákladov na pestovateľskú činnosť.

Aj keď vlastne začiatok hospodárenia v týchto porastoch sa datuje o niekoľko rokov skôr, celý projekt vznikol v roku 2005, kedy sme pri obnove LHP zakomponovali obhospodarovanie lesa prírode blízky spôsobom aj do nového hospodárskeho plánu. Celá zmena myslenia spočíva v tom, že v porastoch s vekom 55 – 80 rokov je našou snahou zvýšiť stabilitu porastov, podporiť výchovu porastov hlavne ich hrúbkovú a výškovú diferenciáciu a silnejšou intenzitou zásahov dosiahnuť ich väčšiu stabilitu. Zároveň už v tejto fáze podporovať prirodzené zmladenie.

V rubných porastoch hlavne jemnejším spôsobom ťažby zvýšiť stabilitu porastov

a snažiť sa vytvárať strechovitú štruktúru porastov na menších plochách, nakoľko sa v porastoch bude realizovať prevažne skupinový rub v rôznych formách a tvaroch s dodržaním zásady, že rozostup skupín je minimálne 100 metrov.

Príroda má svoje zákonitosti a aby sa v niektorých veciach človek správne rozhodol, stačí niekedy pozorne vnímať reakciu prírody, mnohokrát aj na negatívne javy. Veľa poznatkov o smrečínach som získal po snehovej kalamite z prelomu rokov 1993 – 1994, kedy táto kalamita postihla na LS Krám takmer 2000 hektárov predrubných porastov a v mnohých došlo k takému poškodeniu smrečín, že v prvej fáze bolo otáznne ako ďalej hospodáriť. Aj tam, kde predrubné porasty na prvý pohľad mali zakmenenie 0,6 a uvažovalo sa o ich likvidácii, dnes sú pomerne stabilné a je o nich už možné povedať, že obnova bude zabezpečená prirodzeným spôsobom. To bolo inšpirácia aj pre moju prácu v súčasnosti.

Ako teda hospodárim v GZ Krám? Podiel porastov do 50 rokov je v rozsahu do 10 % výmery GZ, preto sa celá snaha presunula na hospodárenie v porastoch nad 50 rokov a v rubných porastoch.

HOSPODÁRENIE V PORASTOCH NAD 50 ROKOV

GZ sa nachádza na živnom stanovišti, v porastoch je vysoká zásoba drevnej hmoty. Zámerom v porastoch nad 50 rokov je znížiť zakmenenie, aby postupne, hlavne v skupinách vznikalo prirodzené zmlade-

nie. Tam, kde je to možné, rozčleňovaním porastov zlepšiť ich stabilitu a priestorovú orientáciu so zámerom využiť v porastoch so sklonom do 30 % v budúcnosti harvesterové technológie. Ťažbou podporiť hrúbkovú a výškovú diferenciáciu porastov. Pri priemernej hektárovej zásobe nad 500 m³/ha sa intenzita zásahu pohybuje na úrovni 15 %. Na časti porastov sa intenzita zásahu realizuje až vo výške 80 – 100 m³/ha.

V roku 2006 a 2007 došlo k realizácii výchovy a to tak klasickým spôsobom, ako aj harvesterovou technológiou. Aj keď je ešte skoro vyvodzovať závery, už dnes je jasné, že príroda na tieto zásahy reagovala pozitívne a došlo aj k zvýšeniu stability porastov.

HOSPODÁRENIE V RUBNÝCH PORASTOCH

Zámerom v rubných porastoch je jemnejším spôsobom ťažby (skupinový clonný rub, účlový výber) podporovať už existujúce prirodzené zmladenie a na plochách, kde neexistuje, postupne vytvárať predpoklady pre vznik prirodzeného zmladenia a zároveň ťažbou podporovať hrúbkovú diferenciáciu materského porastu. V skupinách postupne dosahovať strechovitú štruktúru porastu včasným zásahom do prirodzeného zmladenia, jeho redukciu a podporou vitálnych a kvalitných jedincov. Zároveň je snaha v smrekových monokultúrach materského porastu zmeniť drevinové zloženie a v následnom poraste dosiahnuť zastúpenie SM, JD, BK v pomere 70 % SM, 20 % JD, 10 % BK.

Realizovaním uvedených opatrení tak v rubných, ako aj v predrubných porastoch objektu, očakávame aj dosiahnutie väčšej stability porastov proti podkôrnemu hmyzu.

To, že celá táto predstava nie je ne-reálna, sa mali možnosť presvedčiť aj pestovatelia jednotlivých OZ nášho podniku v septembri tohto roka, kedy v rámci svojej jesennej porady navštívili objekt Pro Silva - GZ Krám. V jednom z rubných porastov, kde sa v roku 2007 (v zimných mesiacoch) realizovala ťažba takýmto spôsobom už po jednom vegetačnom období je výrazne badať reakciu porastu na ťažbový zásah. Jedným z poznatkov takejto realizácie je, že je potrebné venovať zvýšenú pozornosť prirodzenému zmladeniu v uvoľnených skupinách nakoľko jeho reakcia na svetlo je priaznivá. Z tohto dôvodu je potrebné včas vykonávať redukciu nárastu s podporou drevinového zloženia a kvalitných jedincov. ■

Ján Schön je lesník na OZ Čierny Balog

Právne okienko

Milan VANČO

Zážitky z letných dovolení v nás pomaly doznievajú, nádherné farby mora či horských lúk nenápadne strieda paleta farieb jesene v našich listnatých lesoch a do toho všetkého sa potichu vkrádajú informácie nášho Právneho okienka... teda po trošku poetickom úvode realita platných právnych noriem, ako boli v poslednom čase uverejnené v Zbierke zákonov SR.

Už od 31.5.2008 je účinné Opatrenie MZ SR č. 12 384 – 1/2008 – OL zo dňa 14.5.2008 o ustanovení výšky náhrady za bolesť a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2008 (suma 402,92- Sk za jeden bod), ktoré bolo uverejnené pod č. **186/2008 Z.z.**

Vyhláškou MP SR č. 191/2008 Z.z. boli ustanovené podrobnosti o osobitnom kvalifikačnom predpoklade na výkon štátnej správy **lesného hospodárstva**.

Zákoník práce – zákon č. 311/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov bol s účinnosťou od 12.6.2008 zmenený a doplnený **zákonom č.200/2008 Z.z.**

Zákon o slobode informácií č. 211/2000 Z.z. v znení neskorších predpisov bol s účinnosťou od 1.1.2009 zmenený a doplnený **zákonom č. 207/2008 Z.z.**

Zákonom č. 214/2008 Zz sa s rovnakou účinnosťou mení a dopĺňa zákon č. 215/2002 Z.z. o elektronickom podpise, s účinnosťou od 1.7.2008 boli Opatrením MPSVaR SR č. **225/2008 Z.z.** upravené sumy životného minima.

Nový **Školský zákon č. 245/2008** sa začal v praxi uplatňovať od nového školského roka, jeho účinnosť je (okrem v ňom uvedených výnimiek) od 1.9.2008.

Ministerstvo spravodlivosti SR upravilo **vyhláškou č. 246/2008 Z.z.** s účinnosťou od 8.7.2008 pravidlá a postup pri premene menovitej hodnoty vkladov do imania a menovitej hodnoty základných imaní zo slovenskej meny na eurá.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydalo **vyhlášku č. 251/2008 Z.z.**, ktorou sa ustanovujú ďalšie podrobné pravidlá pre duálne zobrazovanie a prepočty a zaokrúhľovanie cien, jednotkových cien, platieb a iných hodnôt pri prechode zo slovenskej meny na menu euro pre oblasť miezd, platov a ostatného odmeňovania za prácu.

MP SR na základe príslušných ustanovení zákona č. 504/2003 Z.z. o nájme lesných pozemkov v znení zákona č. 571/2007 Z.z. ustanovilo **vyhláškou č. 249/2008 Z.z. s účinnosťou od 1.8.2008** podrobnosti o spôsobe vedenia evidencie pozemkov, **vyhláškou č. 256/2008 Z.z.** upravilo s účinnosťou už od 15.7.2008 podrobnosti o prípravkoch na ochranu rastlín a o iných prípravkoch.

Pod **č. 264/2008 Z.z.** bol uverejnený v Zbierke zákonov SR aj nový zákon o kolkových známkach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Opatreniami č.266 a č.267/2008 Z.z. ustanovilo MPSVaR SR s účinnosťou od 1.9.2008 sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa a sumy rodičovského príspevku.

Vyhláškou MH SR **č. 277/2008 Z.z.** sa s účinnosťou od 1.8.2008 ustanovujú klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried.

Od 1.8.2008 je účinná novela zákona o energetike vydaná ako **zákon č. 283/2008 Z.z.**, o deň skôr nadobol účinnosť **zákon č. 285/2008 Z.z.**, ktorým bol novelizovaný zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, ďalej zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a napokon zákon č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom.

Používanie elektronických registračných pokladní, ale aj novelu zákona o správe daní a poplatkov č. 511/1992 Zb. upravuje **zákon č. 289/2008 Z.z.**, ktorý - okrem v ňom uvedených výnimiek - nadobudol účinnosť dňa 1.9.2008.

Zákon č. 297/2008 Z.z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu nadobudol rovnako účinnosť dňa 1.9.2008.

Vyhláškou MŽP SR č. 301/2008 Z.z. bola zmenená a doplnená jeho vyhláška č. 283/2001 Z.z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch (zákon č. 223/2001 Z.z.).

Vyhláškami 315 – 317/2008 Z.z. Úradu pre reguláciu sieťových odvetví boli s účinnosťou od 1.9.2008 ustanovené štandardy kvality dodávanej elektriny, tepla a pitnej vody verejným vodovodom (a odvádzania a čistenia odpadových vôd verejnými kanalizáciami) a poskytovaných súvisiacich služieb, pre oblasť dodávok plynu a poskytovaných súvisiacich služieb je to jeho **vyhláška č. 327/2008 Z.z.**

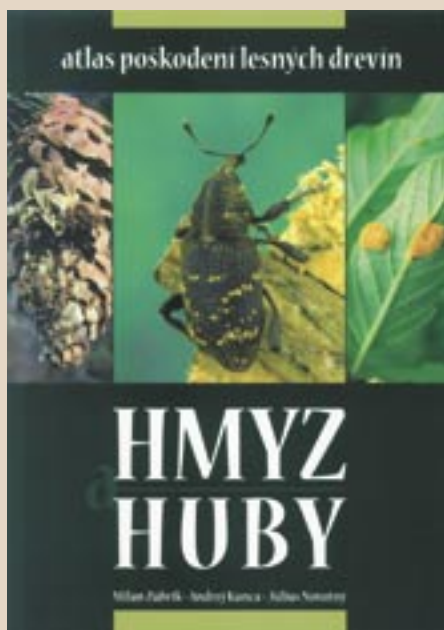
Úplné znenie zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo vyhlásené pod **č. 330/2008 Z.z.**, úplné znenie Živnostenského zákona (zákon č. 455/1991 Zb.) bolo vyhlásené pod č. 348/2008 Z.z. ■

JUDr. Milan Vančo

Zúbrik, M., Kunca, A., Novotný, J.:
Hmyz a huby:
 atlas poškodení lesných drevín

Vydalo Národné lesnícke centrum
 – Lesnícky výskumný ústav Zvolen,
 Zvolen, 2008, 178 pp.

Peter GOGOLA

Autormi knihy sú špecialisti Lesníckej ochrannárskej služby na biotických škodlivých činiteľoch lesných drevín. Kniha je určená vlastníkom a obhospodarovateľom lesa, odborným lesným hospodárom, lesníkom, pracovníkom štátnej správy na úseku lesného hospodárstva, študentom Lesníckej fakulty TU Zvolen a stredných lesníckych škôl a všetkým, ktorých zaujíma hmyz a huby v lesnom prostredí.

Obsiahly, detailný a bohato ilustrovaný atlas predstavuje na viac ako 1000 farebných fotografiách vyše 420 druhov hmyzu a húb, škodiaciach na lesných drevinách. Škodcovia sú zoradení podľa drevín, na ktorých sa vyskytujú. Sú označení latinským a slovenským menom. Jednoduché symboly umožňujú ľahkú orientáciu. Unikátne fotografie umožňujú nahliadnuť až do detailov fascinujúceho sveta lesného hmyzu a húb. Cena je 590,- Sk.

Publikáciu je možné si objednať písomne na adrese:

Národné lesnícke centrum
 Lesnícky výskumný ústav
 Stredisko lesníckej ochrannárskej služby
 Lesnícka 11
 969 23 Banská Štiavnica
 e-mailom na: los@nlcsk.org
 alebo faxom na čísle 045/ 691 1044 ■

LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých

Víkend na lesníckej chate

Lucia HANKOVÁ

STAVALI JU ZAJATCI

Chata Žuhračka stojí v severnej časti okresu Levice, v malebnom prostredí Štiavnických vrchov. Výstavbu bývalého poľovníckeho kaštieľa nariadil gróf Rudolf von Schöller, ktorému ju v rokoch 1917-1920 postavili zajatci ruskej armády z prvej svetovej vojny. Majiteľ používal chatu ako svoje poľovnícke sídlo. Od roku 1992, po prvej väčšej rekonštrukcii, slúži zahraničným i domácim hosťom. Navštívili ju aj prezident futbalového klubu AC Miláno. V súčasnosti je chata luxusne vybavená a poskytuje ubytovanie pre 13 hostí v dvoch dvojposteľových izbách a troch trojposteľových izbách, ktoré sú vybavené samostatnými sociálnymi zariadeniami. K dispozícii je spoločenská miestnosť, salónik, sauna, vonkajšie posedenie ako aj blízka strelnica.

Tip na výlet: Za návštevu stoja neďaleké skalné obydlia v obci Brhlovce, vodný mlyn v obci Bohunice a technická pamiatka - opustené štôľe v Pukanci. K vzdialenejším zaujímavostiam patrí prehliadka Levického hradu s Tekovským múzeom, historické mesto Banská Štiavnica a Poľovnícke múzeum vo Sv. Antone, Jazero Počúvadlo, termálne kúpaliská v obci Santovka a kúpele Dudince. Milovníci prírody si prídu na svoje na turistických chodníkoch v CHKO Štiavnické vrchy.

Objednávky pobytov: LESY SR, š. p. Banská Bystrica, Odštepný závod Levice, www.lesy.sk, 036/635 06 11, 0918 334 419. ■

Chata Žuhračka

Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia

V našom čítaní z dotazníkov uložených v Štátnom archíve Banská Bystrica sa budeme dnes venovať spôsobom ukladania vyťaženého dreva a lokálnym odlišnostiam tak, ako ich popísali účastníci dotazníkového prieskumu SNM v Martine v roku 1943. V ŠABB sa nachádzajú dotazníky vyplnené sedemástimi lesnými správami (pre podobnosť názvov niektorých lesných správ uvádzame ich ďalšie pomenovanie v texte): Správu Štátnych lesov Slovenská Lupča, Správu Štátnych lesov Sv. Ondrej, Správu Štátnych lesov Jasenie v Predajnej (ďalej Jasenie), Správu Štátnych lesov v Predajnej (ďalej Predajná), Správu Štátnych lesov Hronec v Štiavničke (ďalej Hronec), Správu Štátnych lesov v Štiavničke (ďalej Štiavnička), Osrblianskou správou štátnych lesov v Hronci, Správu Štátnych lesov Krám, p. Čierny Balog, Správu Štátnych lesov Závadka nad Hronom, Správu Štátnych lesov v Dobroči, Správu Štátnych lesov v Beňuši (ďalej Beňuš), Správu Štátnych lesov Bacúch v Beňuši (ďalej Bacúch), Správu Štátnych lesov Pohorelská Maša, Správu Štátnych lesov Červená Skala, Správu Štátnych lesov v Starých Horách, Správu Štátnych lesov Banská Bystrica a Správu Štátnych lesov Michalová.

Drevo, ktoré lesné správy na Slovensku v minulosti ťažili, sa zvyčajne z rúbaniska hneď odviezlo a uložilo. Spôsob jeho uskladnenia sa líšil podľa druhu i kvality dreva. Inak sa pristupovalo k ihličnatému drevu, inak k listnatému, líšil sa spôsob uskladnenia dreva vyťaženého v lete a v zime, inak sa ukladala guľatina, inak palivo. Dotazník z Beňuša napríklad uvádza: **Guľatina sa v lese neukladá, vozí sa hneď na sklad**

Tatiana FIGUROVÁ

ku verejnej železnici. Palivo sa ukladá do šichtúňov. Do zeme zabijú dva kolíky vzdialené na toľko metrov, koľko prm má mať šichtúň. Na zem sa dajú podklady, aby palivo od zeme nehnulo. Medzi kolíkmi sa ukladá palivo do výšky 1 m (vlastne 1.15 m. Tých 15 cm sa ráta na zoschnutie.) Počas ukladania zachytí sa na kolík halúzka, ktorá sa pritlačí polenami pri ukladaní. Halúzka zabraňuje, aby sa kolík vyvrátil. V strmom svahu okrem toho spodný kolík sa podoprie podperou.

V Hronci vyrábali guľatinu, úžitkové drevo (kláty) alebo palivo. Hmotu, ktorá ostane po výrobe ihličnatej alebo listnatej guľatiny, spracovávali na metrovicu šajty alebo z nej robili listnaté úžitkové štiepy pešťanky. Guľatinu ukladali, **gelbovali**, po odvoze z lesa na sklad pri lesnej železnici: **Na vhodnom mieste, kde sa má gelba založiť vystrú robotníci spodné dreva „povalky“, ktoré ešte podložia kratšími asi 1 m dlhými klátmi, aby tieto povalky neležali priamo na zemi. Povalky sú položené kolmo k ose trate lesnej železnice, aby na tieto uskladnené drevo ležalo súběžne s tou. Guľatina vyrobená v lete na tieto povalky sa len navaluje, kým guľatina vyrobená v zime alebo v jeseň sa klietkuje. Klietkovanie sa prevádza tak, že na spomenuté povalky vystrie sa len jedna vrstva guľatiny. Na túto vrstvu položia sa znovu povalky, na ktoré sa znova vystrie vrstva guľatiny, atď. (obrázky)...Podobne ako ihličnatá guľatina s klietkovaním ukladá sa i žrdovina.** Do šichtúňov (hraníc) ukladali v Hronci palivové drevo a metrovicu vôbec. Aby drevo neležalo na zemi, podkladali poďe žrde **želbáne**.

Guľatinu v Kráme zväčša vyrezávali, vformovali v skladoch: **Túto prácu menujú robotníci „obrez“.** Pri tom, keď je drevo **sháňané a hrubšie koniec obsekané do špica (čo menujú tunajší robotníci, že je drevo „šarované“)** robotníci **hrubý koniec, ktorý menujú „káň“ zarovnávajú pílou do rovna. Keď sa vozí drevo od pňa, odreže sa z hrubého konca len tzv. špronec (viď obr.).** Polenové drevo menujú **tunajší robotníci tiež „metrina“ a túto**

ukladajú do šichtúňov. Štiepy menujú „kluchtami“ a guľáče „húlami“. Tak, ako v Hronci, aj v Kráme drevo ukladali do hromád zvaných **gelba**, ale na rozdiel od Hronca ukladanie zimného nevyschnutého dreva nenazývali **klietkovaním** ale **španglovaním**: Pri uvalovaní nevyschnutého dreva kolmo na povalky prídeme niekoľko kmeňov tak zv. „špangle“ a na tieto zase vrstva kmeňov.

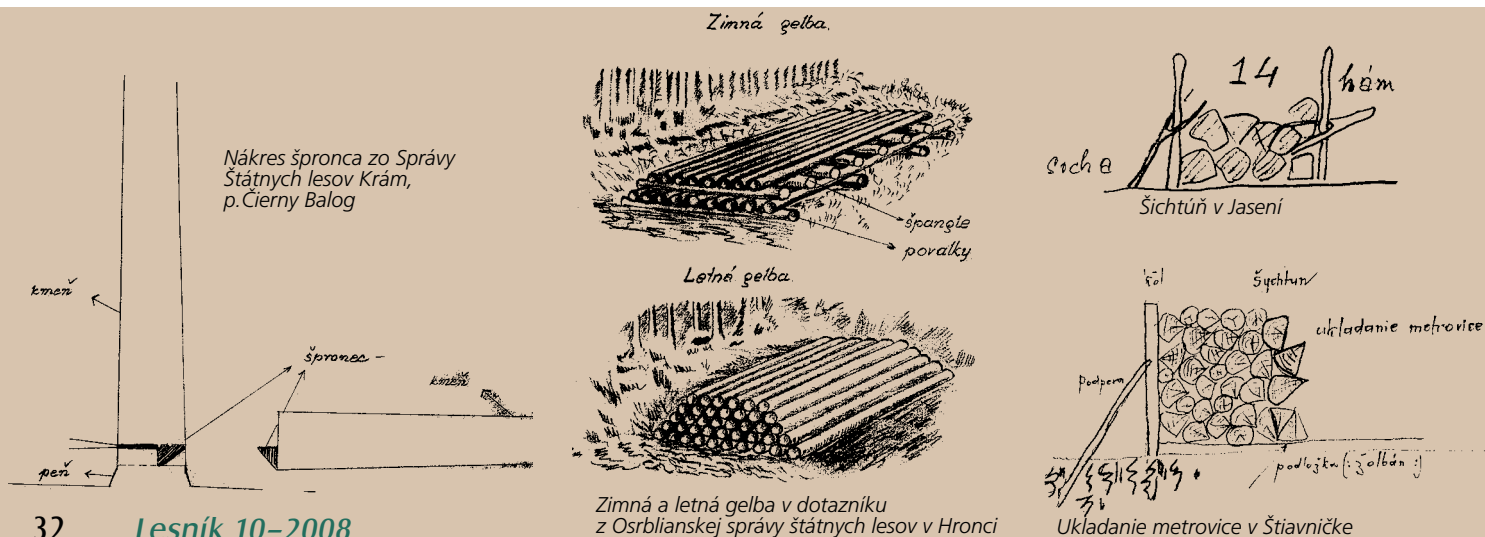
Osrblianska správa štátnych lesov v Hronci triedila guľatinu na hrubú guľatinu – od 25 cm stredového priemeru hore a tenkú guľatinu – od 24 cm stredového priemeru dolu, ktorú ešte delili na **pilóty, tenké drevo, piliarske, bánske drevo a celulózu**. Gelbovanie nazývali aj **uvalovaním** a robotníci pri ňom používali povely: **Horup, hó ide, ho hore ho, ho ešte, ho dajme ho**. Pisateľ z Osrblianskej správy štátnych lesov k dotazníku pripojil pekné priestorové kresby zimnej a letnej gelby.

V Predajnej píšu o výrobe úžitkového a polenového dreva. Polenové drevo sa **neodkôrňuje, ale sa popílí na 1 m dlhé kusy. Hrubšie kusy sa štiepia na polovicu, štvrtinu alebo i na viac kusov. V minulosti sa metrová miera merala násadou sekery (helpom)**. Úžitkové drevo ukladali na doline do hromád (gelby), ak bolo suché. Čerstvé drevo – **surovice sa klietkovalo (španglovalo)**. Metrovicu ukladali do hraníc (**šichtungov**) do výšky 1,15 m: **Túto mieru majú obyčajne robotníci naznačenú na lískovej palici.** V Pohorelskej Maši a Závadke ukladali palivové drevo a metrovicu do **šrámk**: **Šrámka je ukončená zarazeným kolom alebo klietkou. Keď povozníci zhadzujú drevo z vozov do neupravených šrámkov, volajú sa tieto provizórne šrámky „remundami“.** Nakálané kluchtly palivového dreva v Jasení **napredu uhadzujú do „hálňou“ (hálne) a keď je už dostatočná hálňa, ukladajú kluchtly do šichtúňa (obr.), aby sa šichtúň nerozváľal zabijú z jednej i druhej strany kolík. Kolíky upevnia sochou alebo hámom.** ■

(pokračovanie nabadúce)

Tatiana Figurová

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

O rockovom muzikantovi Ing. Ivanovi JURÍKovi

„Bicie ma očarili“

Jozef MARKO

Život je plný vývojových oblúkov a zaujímavých návratov. O jeden z nich sa postaral sedemročný syn vedúceho Lesnej správy Nové Mesto nad Váhom Ing. Ivana Juríka Jerguš, ktorý je už v detstve veľkým fanúšikom rockovej hudby. Svojho 34-ročného otca priviedol späť k záľube, ktorej sa venoval od strednej školy – hre na bicích. „Moja hudobná kariéra sa začala v skupine z Moravského Lieskového, odkiaľ pochádzam. Jej názov bol CrownlessKing. Neskôr, ako vysokoškolák, som hrával v skupine s dnešnými kolegami z lesníckej profesie – s Ing. Brankom Slobodníkom, Ing. Agostonom Horthobágyom a Ing. Ivanom Harichom. Po skončení štúdia na Lesníckej fakulte vo Zvolene a založení rodiny dostala táto moja záľuba červenú. Myslel som, že sa k nej už nikdy nevrátim. Jergušov vzťah k rocku ale vzbudil vo mne opäť potrebu tvoriť hudbu. Preto sme spolu s priateľmi založili rockovú kapelu, ktorá nakoniec dostala názov Since. Viac sa o nej môžete dočítať na webovej stránke www.since.sk,” hovorí na úvod Ing. Jurík.

Je vedúcim LS Nové Mesto nad Váhom od 1. januára 2006, predtým pôsobil na bývalom OLZ Nové Mesto nad Váhom š.p. LESY Trenčín na privatizačnom oddelení a neskôr ako pestovateľ. Prešiel si tiež pozície technika a vedúceho na Lesnej správe Kočovce. Krátky čas pracoval ako technik na lesnej správe, ktorej momentálne šéfuje. Nikdy však neprestal mať rád poctivú rockovú muziku a v nej hru na bicie, ktoré ho podľa vlastných slov očarili. **„Som rád, že hrám znova v kapele, ktorá vznikla koncom roka 2007 a s príchodom speváka v máji 2008 sa kompletná zostava uzavrela. Since momentálne tvoria: Michal Gábor – spev, Juraj Filáček – gitara, Daniel Sevald – basová gitara, vokál, Ivan Jurík – bicie. Koncertovať sme začali v lete roku 2008. Najzaujímavejšie boli naše vystúpenia na BECKFESTE a ROCK and ROLL feste v Trenčíne. Momentálne máme ambíciu dokončiť promo CD, ktoré bude obsahovať štyri skladby z nášho repertoáru a neskôr vydať CD. A hlavne veľa, veľa koncertovať. Rádiá a hity? To všetko ukáže čas,“** rozhovorí sa o súčasnosti a plánoch do budúcnosti Ing. Jurík.

**PRIŠLI NA KONCERT
A PÓDIUM NIKDE...**

Na otázku, čo hovorí na jeho dost hlučnú záľubu mladá rodinka - hlavne manželka Vierka – a kolegovia v práci, odpovedá s úsmevom: **„Je to už skôr otázka zvyku, nakoľko s manželkou som sa zoznámil na TU vo Zvolene, kedy som aktívne hrával s už spomínanými kolegami. Moji synovia Jerguš a Ondrej majú k hudbe tiež blízko. Paľičky a gitara ich veľmi lákajú. V práci sme mladý kolektív a moji kolegovia majú k hudbe takisto veľmi blízko, takže túto moju záľubu schvaľujú.“** Ing. Jurík za roky rockového bubnovania zažil všelijaké úsmevné situácie. S nami sa podelil o jednu z najčerstvejších. Stala sa v Trenčíne, kam bola skupina Since pozvaná na koncert. **„Prišli sme hrať na dohodnutý čas a po pódium ani stopa. Práve prichádzajúce auto viezlo spomínané pódium. Nám neostávalo nič iné, len priložiť ruku k dielu a pomôcť pri jeho stavbe. To znamená, keď začínate a chcete mať koncert, musíte si pódium najskôr pripraviť a postaviť,“** dodáva Ing. Jurík. Nuž čo, začiatky bývajú vždy ťažké, no nie? ■

**Platan
javorolistý
a duglaska
tisolistá**

Ludovít ŠURINA

V Čárskom háji, asi dva km od obce Čáry, kde sa do konca 19. stor. (od r. 1897) nachádzala „jágarňa“ (bývalé poľesie Čáry), ostalo po nej iba niekoľko posledných mohykánov. Jágarňa padla za obeť v 90-tych rokoch 20. stor. (teda 100 rokov od jej založenia) a to v dôsledku poddolovania bankskými chodbami pri ťažbe hnedého uhlia – lignitu.

Jágarňa bola z troch strán obkolesená lesom a iba na SV sa veľkou záhradou otvárala do poľí. Pri vstupnej bráne od JZ bol v tom r. 1897 vysadený Platan javorolistý, ktorý dnes dosahuje výšky do 30 m a v prsnej výške 362 cm obvod. V opačnom rohu záhrady na JV bola vysadená Duglaska tisolistá, ktorá dnes svojou výškou prevyšuje okolité stromy.

Tieto dva exotické stromy uprostred spustnutej planiny, (spustnutou planinou sa myslí viac ako 1 ha plochy po jágarni a záhrada, ktorá sa nachádza uprostred borovo-dubového a agátového lesa), sú poslednou známkou toho, že tu voľakedy (ešte len nedávno) žili a prebývali ľudia späť s lesom.

Ako lesný pedagóg (a posledný poľesný, prvým bol pán Schámal, neskôr pán Beer – má pomníček na Šrankovej a predomnou pán Čulen), sa sem často vraciam aj so žiakmi ZŠ Čáry aby som im a i sebe pripomenul, že obydľia, sláva i ľudia sa pomínú, ale stromy po nich ostávajú. ■

Ludovít Šurina, lesník vo výslužbe
Šajdíkove Humence

Vážení zákazníci súťaž pokračuje druhým kolom. Od **1.06.2008** pri kúpe terénneho vozidla LADA NIVA za akciovú cenu 50 nových zaregistrovaných majiteľov vozidla LADA NIVA automaticky postúpi do žrebovania, v ktorom môžu získať osobný automobil KALINA Sedan.

LADA NIVA 4x4 si teraz môžete kúpiť už od **299 999** Sk s DPH*
Navyše ku každému vozidlu **ŤAŽNÉ ZARIADENIE ZDARMA**

* 3% zľava pre poľovníkov a rybárov

Jesenná explózia

LADA Kalina si teraz môžete kúpiť už od **219 900** Sk s DPH.

Vážení zákazníci získajte zľavu **10 000** Sk s DPH pri objednávke vozidla LADA Kalina s motorom 1.4 16V v letných mesiacoch

Bratislava, 02/ 62 52 08 91 • Košice, 055/ 69 92 197 • Kriváň, 045/ 564 92 40 • Martin, 043/ 42 82 174 • Zlaté Moravce, 037/ 64 25 841 • Michalovce, 056/ 64 95 770 • Považská Bystrica, 042/ 43 26 577 • Štúrovo, 036/ 75 23 974 • Banská Bystrica, 048/ 42 85 555 • Liptovský Mikuláš, 044/ 55 22 047 • Nové Zámky, 035/ 64 00 124 • Budmerice, 033/ 64 48 401 • Kysucké Nové Mesto, 041/ 421 15 90 • Žilina, 041/ 72 47 301 • Humenné, 057/ 788 27 11 • Zvolen, 045/ 53 21 811 • Smežany, 063/ 44 33 654 • Trnava, 033/ 55 45 096 • Nitra, 037/ 652 04 64 •

LADA

Tak toto by mohlo zabrať!

Jozef MARKO

My lesníci už roky hľadáme nejaké výstižné a úderne znejúce komunikačné posolstvá, ktorými by sme zaujali a oslovili verejnosť pri každej vhodnej príležitosti. Ktoré by laikom zrozumiteľnou formou pomohli pochopiť, čo robia lesníci pre les a pre celú spoločnosť. Pred dvoma rokmi mi vedúci Lesnej správy Moravy Ing. Vladimír Turan povedal, že medzi lesníkmi a ochrancami prírody je veľký rozdiel v tom, že my chránime les pre človeka a ochránari pred človekom. Pred pár dňami publikovali Hospodárske noviny názorovú polemiku o ďalšom osude Tatranského národného parku, do ktorej prispel svojím názorom aj Michal Sýkora, dlhoročný predseda Združenia miest a obcí Slovenska a starosta Štrby slovami: „Som zástancom existencie TANAP-u, ale zároveň tvrdím, že prírodu treba chrániť pre ľudí, nie pred ľuďmi. Hory tu boli odjakživa aj pre ľudí, ktorí na ne vystupovali z podhorí.“ Žeby ľudia konečne začínali chápať podstatný rozdiel, ktorý sme si zadefinovali vďaka kolegovi Turanovi už dávnejšie a ktorý ich navela oslovuje?

Ak aj áno, stále to nestačí. Ani komunikačné posolstvá z tohtoročných Lesníckych dní v znení „Lesy spájajú generácie“ alebo Lesy sú v dobrých rukách“ nezarezovali tak, ako sme si predstavovali. Náš podnik vstúpil do tohto roka takisto s vlastným výstižným heslom, ktorým chcel a stále chce dôrazne oslovit široké masy: „LESY Slovenskej republiky – lesy pre všetkých.“ Všetci vieme, že stále to nie je to pravé orechové, pretože masy len na 50 percent chápu (podľa reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky), čo pre nich lesníci

vlastne robia a prečo to robia. Takže ako ďalej? Zabrať by mohol podľa môjho názoru výborný nápad kolegov z Odštepného závodu Biomasa, ktorí navrhujú, aby novým imidžom našej firmy bola ponuka čistej, lacnejšej a hlavne našej energie pre mestá, sídliská a ich občanov. Znie to skutočne dobre: LESY SR vám všetkým ponúkajú čistú, lacnejšiu a hlavne našu energiu! Tomu by mohli porozumieť skutočne všetci, ktorých takto oslovíme. Veď čistá energia znamená zníženie emisií skleníkových plynov a zníženie spotreby fosílnych palív a dnes už aj malé deti vedia, ako to môže chrániť naše životné prostredie. To, že energia z biomasy je výrazne lacnejšia ako tá, ktorá je vyrobená z plynu (pokiaľ je mi známe až o 170 Sk/1GJ) by zasa mohlo významne zaujať rodičov týchto detí. V zahraničí to tak skutočne je a neexistuje jediný dôvod, prečo by na to nemali prísť všetci (aj tí kompetentní) dospelí na Slovensku. No a prívlastok naša energia je tiež jasný ako facka, veď plyn dovážame z Ruska a uhlie z Česka a Poľska. Len biomasu máme doma a máme jej dost!

Preto by sme mali komunikovať pri každej vhodnej príležitosti, že LESY SR ako líder na trhu s energetickou štiepkou jej produkciou pomáha vyrábať pre ľudí čistú, lacnejšiu a hlavne našu energiu. Sčítané a podtrhnuté: slúži a pomáha státisícim ľuďom v celej republike. A toto poznanie by už mohlo na nich zabrať, no nie? ■

z Európy, kde už dnes výroba dreva stagnuje. Som však presvedčený, že nám vzhľadom na celkovú situáciu na trhu masový odchod dodávateľov nehrozí. Miera zisku, ktorú dosahujú, im – napriek tomu, že tvrdia opak a vždy to aj tvrdiť budú – umožňujú ostať. A pričinníci sme sa o to sami! Dôvod znie: vnútro podniková konkurencia. Tá v našom podniku pôsobí dlhodobo, a to najmä medzi lesnými správami, ale neraz aj medzi lesnými úvodmi a závodmi. Jej prejavom je zvyšovanie cien. Správcu, či lesníka k nemu motivujú často aj oprávnené obavy z odchodu chlapov „k susedom“. A tak sa pridáva. Viem, máme kontrolu, limity, priemery... Priznajme si však realitu – je nemožné postrehnúť rozdiel medzi objektívnou cenou a cenou priznanou. Pár desiatok korún za kubík smerom hore dokáže do výpočtu ceny „vpašovať“ každý jej tvorca. Koná pritom v dobrej viere a zo svojho pohľadu logicky – je predseda zodpovedný za svoj výrobný úsek, a práve tých pár korún navyše neraz zaváža. Bolo by nám však teraz načim urobiť presný opak: Ak sme ku každému kubíku „neoprávnené“ pridávali v priemere napríklad 30,- Sk (pridávali sme viac, často oveľa viac...!) teraz od vypočítanej ceny tých 30,- Sk „neoprávnené“ odpočítavajme. Všetci, čo ceny prakticky stanovujete viete, že hovorím o jednoduchom, realizovateľnom a vlastne nepostrehnuteľnom úkone. Jeho výsledok je však v podnikovom sumári pri ťažbe vyše 4 milióny kubíkov dreva ohromujúci! 240 miliónov!! To je polovica sumy, ktorú nám treba na vyrovnanie strát obchodu s drevom. Určite sa však, vážení kolegovia, teraz spýtate prečo by ste práve vy mali zaradiť „spätný chod“ a ohroziť plnenie svojho plánu, keď ostatní budú veselo ďalej pridávať... Máte svoju pravdu a ja neviem ako by sme takú kartelovú dohodu o cenách mohli dosiahnuť. Ale myšlienka, že ak by sme to dokázali, mohli by sme z „listiny“ vyškrtnúť väčšinu „vyškrtnutých“, mi nedá pokoja. ■

Prečo mám rád les

Podľa môjho názoru má každá ľudská bytosť prirodzený vzťah ku krásnej, umeniu a dokonalosti. Všetky uvedené atribúty jednoznačne patria prírode, ktorá je najkrajším umeleckým dielom. Vďaka tomu že som detstvo trávil v podhorskej dedinke u starej mamy ktorá celý život pracovala v lese, mohol som obdivovať to najkrajšie, čo máme na Slovensku – LESY.

Les je pre mňa ten monumentálny chrám, do ktorého vchádzam s úctou, obdivom a pokorou. V lese som našiel tých najlepších kamarátov v živote a prežil najkrajšie chvíle.

Mal som možnosť v lese pracovať s motorovou pilou, sekerou, motykou a preto obdivujem a hlboko si vážim túto namáhavú, ale krásnu prácu ľudí, ktorí sa o lesy starajú. Vôňa živice, spev vtákov, šum lístia a čistý vzduch, to je pre mňa droga, bez ktorej neviem žiť. Nepoznám ideálnejšie miesto na dočerpanie energie, inšpiráciu a úniku pred všadeprítomným stresom a ľudskou blbostou, ako je les. Už viac ako tridsať rokov je mojim spoločníkom fotoaparát, vďaka ktorému si kúsok po kúsku toho lesa prinášam domov a keď mi je zle a nemôžem ísť von, tak sa na tie obrázky pozerám a mám pocit že opäť cítim vôňu živice, spev vtákov a šum lístia. A preto prajem všetkým tým, ktorí sa o naše lesy starajú akoukoľvek formou pevné zdravie, suchý chodník, modrú oblohu a pocit šťastia z toho že môžu dýchať čistý vzduch.

S pozdravom LESU ZDAR!!! ■

Peter Meluš,
scenárista a amatérsky fotograf

Spätný chod

JÁN MIČOVSKÝ

Súčasná kríza obchodu s drevom je len vlnou predznačujúcou tsunami svetovej ekonomiky. To čo zažívame v lesoch dnes, budú už zajtra riešiť aj iné rezorty. V takomto náskoku je paradoxne skrytá výhoda, ktorá nám môže pomôcť. Nádej k tomu nám dáva dôležitá podniková charakteristika: Sme prvovýrobcovia, teda pre zaistenie výroby nemusíme nakupovať takmer žiadne materiálové vstupy s cenami, ktoré sú od nášho „želania“ nepríjemne nezávislé. Nakupovať musíme „len“ služby externých dodávateľov prác, tu však máme operačný priestor. Po prvýkrát sa môže naplno prejavovať existenčná výhoda toho, že pracujeme na dodávateľskom princípe. Umožňuje nám to pružne dojednávať ceny podľa situácie na trhu. Prečo by sa mala dnes cena výroby dreva znížiť? Jednoducho preto, že sa znížila cena výsledného produktu a my by sme to mali čiastočne preniesť aj do kalkulácie výrobnej ceny. S týmto záverom dodávateľia súhlasí nebudú a ani to od nich nechcime. Napriek tomu by sme mali cenu ich práce znížiť. Naši partneri majú potom dve „slobodné“ kapitalistické možnosti – alebo to akceptujú, alebo od nás odídu. Tých, čo odídu, nahradia tí, ktorých na voľný trh práce dodá prichádzajúca recesia z iných rezortov, ako aj navrátilci

Uveríte?

„*Ťažko na cvičisku, ľahko na bojisku*“, povedal si Aladár M. z obce Horná Polička a podujal sa začať v predstihu trénovať na súťaži Oravský pohár – DREVORUBAČ 2009. Ako prvú disciplínu si vybral smerovú stínku. A tu spravil chybu: rozhodol sa trénovať v stromoradí neďaleko obecného úradu, kde zvykne parkovať svoje vozidlo starosta Hornej Poličky Alexander Q. Tréning však dopadol pre starostove auto katastrofálne. Starosta nedbal na Aladárove vysvetlenie, že zmenu smeru spôsobil poryv vetra a hniloba uprostred kmeňa a zažaloval ho za poškodzovanie cudzej veci. „*Aj tak sa stále ponosoval, že ozajstný športiak by mal mať lepšiu aerodynamiku, že by mal byť taký ploskejší. Tak teraz už je!*“, zľahčoval dôsledok svojho konania Aladár v krčme pred svojimi kamarátmi. Pri tom práve nacvičoval disciplínu „výmena reťaze“ za 10 poldeci. ■

Rubriku pripravuje: Ferko Tárjako

	puchne	detská škôlka (zastar.)	začiatok tajničky	kód rumunského leu	vyhynutý kočovník	typická pre losa	spôsobuje pocit chladu						
praním odstránilo (zried.)													
parný rušeň (zastar.)													
konzerbovala si dymom													
chovateľská činnosť				domáce meno Márie bočky				liečivé byliny	značky tónov	staršie plošné miery	malý hľadavec		
čiasťkové menové jednotky v Macau					3. časť tajničky kód Kiribati								
Pomôcky: avos, inia, dadov, Ranis	odtlačíš	strelná zbraň 2. časť tajničky				ostrov v Atlant. oceáne vnažil							
ofúkal dymom							okreš limited (skr.)						
dolné časti vlnoviek					stredo-európske pohorie výzva					postupne poleje	4. časť tajničky		
temnota				obrazy nahých postáv tiež				EČV Popradu dievčič (zried.)					
rímska dvojka			a podobne (skr.) zachce sa (iron.)					skratka poručika zamažú					
robím osnovu							vypi po jedle chod						
skratka nárečového slova				ázijský štát grécka nymfa									
štátna pokladnica					cestovali lietadlom nie je								
obyvateľ šace						zhŕňa turecké mužské meno							
	základná škola (skr.)	delí-novec nech, po česky						úprava vlasov apendektómia					
odosiela								domáce meno lvana					
koniec tajničky								rúbál					

Kamarát sa pýta horára: „Zdá sa mi, že sme to včera v krčme prehrali, čo na to povedala pani horárka?“ Horár mu odvetil: „Nič dôležité, tie dva zuby som si aj tak chcel dať vytrhnúť!“

Starý horár sa v krčme nahlas zlostil, že mu nepasuje zubná protéza. Keď to počul chlapík pri vedľajšom stole, vytiahol z kabely škatuľku plnú protéz a vyzval ho, aby si nejakú vybral. Horár po odskúšaní povedal: „Táto perfektne pasuje, ďakujem vám pán doktor“ a ten na to: „Akýže doktor, som len obyčajný hrobár“.

Horárka sa opovržlivo vyjadrila o nedávno zosnulom kamarátovi horára: „Pil dokiaľ žil“ k čomu horár dodal: „Hej, ale žil dokiaľ pil“.

Mladý horár ráno hovorí priateľke: „Po minulej noci sa mi zdá, že som nebol prvým v tvojom živote“, na čo mu ona odvetila: „A mne sa zas zdá, že ani posledným“.

Horár vyčíta manželke: „Ty si ku mne nežná, len keď potrebuješ peniaze“. „A či to nebýva dosť často?“ oponovala manželka.

Horárka vyčíta horárovi: „Ako to, že sa vraciaš až teraz, veď predvčero pred odchodom z horárne si povedal, že ideš do krčmy len na štamperlík?“ a on na to: „Môžem ja za to, že tam obsluhujú tak pomaly?“.

„Bol si včera na prednáške?“ opýtali sa priatelia horára, ktorý odvetil: „Nie, spal som doma“.

Horárka sa chváli priateľke: „Predstav si, odkedy som stratila kľúč od pivnice, ani jediné zlé slovo som od manžela nepočula“. „A ani sa na teba nehnevá?“ bola zvedavá priateľka na čo dostala odpoveď: „Neviem, ešte stále je v tej pivnici“.

Horár sa chváli: „Moji synovia sú si podobní ako dve kvapky vody“. Kamaráti chceli vidieť fotky, ukázal im však len jednu a povedal: „Ten druhý je taký istý“.

Starý horár sa v krčme chváli: „Mne trvá milovanie hodinu a jednu minútu“. Keď videl, že kamaráti pochybujú, dodal: „Minútu milujem a hodinu ma kriesia“.

Zobieral: Juló Burkovský

Tajnička krížovky zo septembrového čísla Lesníka znie: „... domov je miesto, kde sa mi najlepšie háda s manželom.“ Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali **Ludmilu Čopovú z Kysaku**. Víťazke blahoželáme a posielame jej knihu Ľudovíta Šurinu Les plný snov.

redakcia

Medaile z poľovníckych výstav II.

Jozef HERZ

V prvej časti sme venovali pozornosť vzniku tradície udeľovania medailí poľovním trofejiam.

Ďalšia celoštátna poľovnícka výstava sa v roku 1985 konala v Brne. V roku 1990 sa v Nitre uskutočnila posledná československá poľovnícka výstava s medzinárodnou účasťou. Výstava poľovníctvo a príroda v roku 1995 sa konala v Nitre

Medaile

už ako Celoslovenská výstava s medzinárodnou účasťou. O päť rokov neskôr sa v Nitre konala ďalšia celoštátna poľovnícka výstava s medzinárodnou účasťou.

Doposiaľ posledná celoštátna poľovnícka výstava z medzinárodnou účasťou sa konala v Nitre v roku 2005. Slovenské trofeje si priviezli množstvo medaily aj z iných poľovníckych výstav konaných v rôznych štátoch Európy. V súčasnom období sú medailové trofeje oceňované medailami OKO a RgO SPZ aj na mnohých chovateľských prehlídkach. Ústredie SPZ vydalo na tento účel medaile pre jednotlivé druhy zveri. ■

Ing. Jozef Herz, PhD.

Poľovnícky receptár

Kotlety z diviaka na cesnaku

Suroviny (pre 4 osoby):
**4 kotlety, cesnak, soľ, 5 dkg
masti, rasca**

Postup:

Z odblaného a tuku zbaveného chrbta nakrájame kotlety, ktoré dobre naklepeme a trochu po jednej strane natrieme cesnakom rozotreným so soľou na kašičku. Druhú stranu len osolíme a kotlety tak necháme stáť asi hodinu. Potom ich dáme na horúcu masť, po oboch stranách opražíme, podlejeme horúcou vodou, trochu posypeme rasťou a udusíme do mäčka. Podávame k nim zemiaky alebo dusenú ryžu, praženú krupicu a zeleninový šalát.

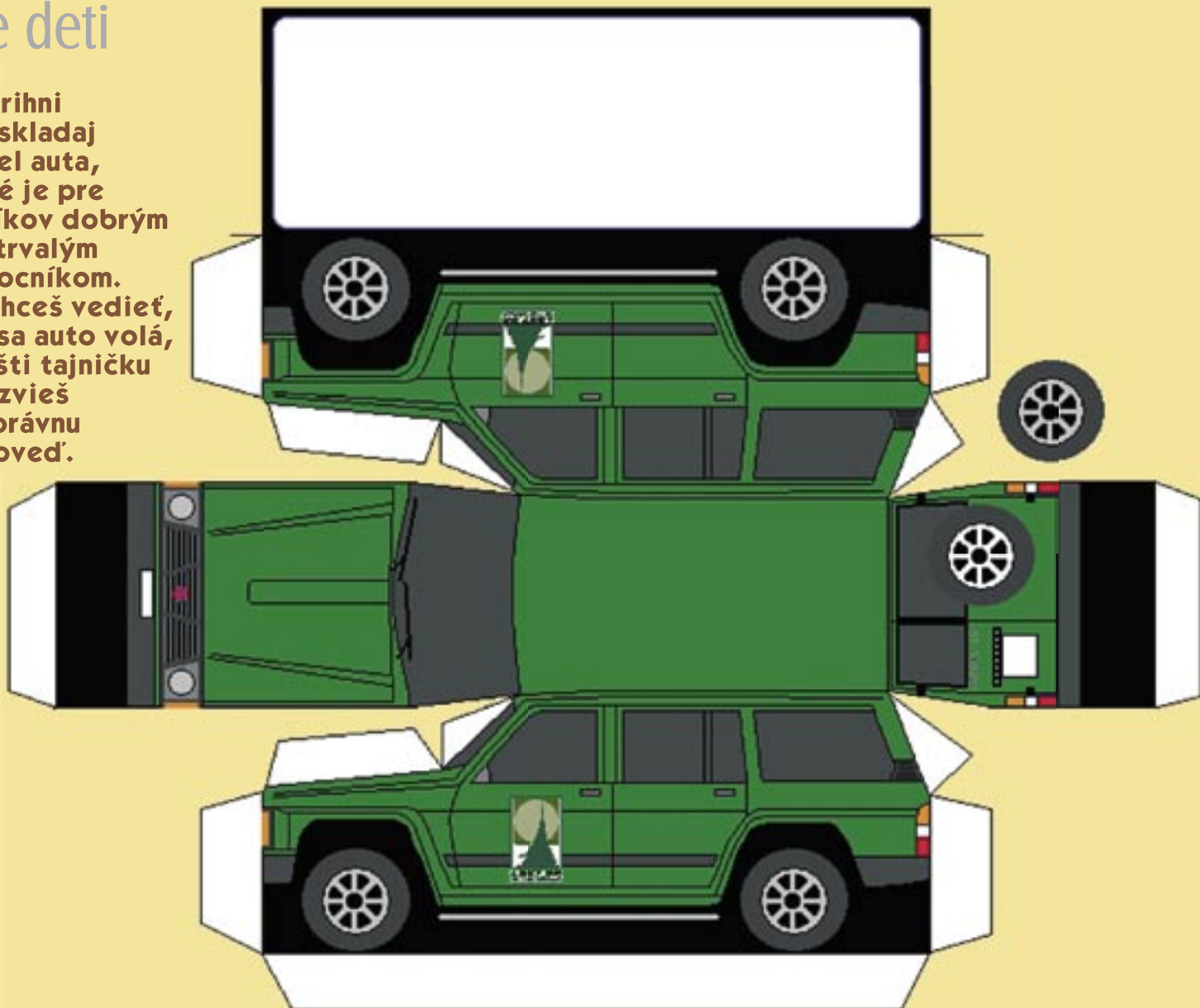
Dobrá chuť!

Tip redakcie Lesníka:

K špecialitám z diviaka odporúčame červené víno, pokiaľ možno starší ročník. Najlahodnejšou odrodou v kombinácii s mäskom z diviaka je Rulandské modré, Frankovka alebo Svätovavrinské. ■

Vystrihni a poskladaj model auta, ktoré je pre lesníkov dobrým a vytrvalým pomocníkom. Ak chceš vedieť, ako sa auto volá, vylúšti tajničku a dozvieš sa správnu odpoveď.

1	S			C
2	O			A
3	L			S
4	S			Ľ
5	K			A
6	P			A

7	K			R
8	P			A
9	Ď			Ľ
10	M			A
11	D			D
12	J			Ň

1. partner srny
2. najzábavnejší obyvateľ ZOO
3. príbuzný pstruha
4. hlodavec, ktorý si robí zásoby
5. dáva mlieko
6. čínsky medveď
7. vianočná ryba
8. kvíka a kvíka
9. lekár lesa
10. domáci miláčik
11. čierny vtáčik so žltým zobákom
12. lesný paroháč

Odmenu za poskladaný model auta posielam Adamovi Rybárikovi z Rajeckej Lesnej a za pekný obrázok a správnu odpoveď Kristínke Dunajskej z Kráľovej Lehoty.

MOJA ADRESA:
Veverička Ryška, LESY SR, Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica

Ahoj a dovidenia nabudúce!

Vaša veverička Ryška

**Ahoj kamaráti,
pošlite mi správnu
odpoveď. Jedného
riešiteľa odmením
darčekom.**

Kalendár podujatí

15.-17. október

HUBY - výstava

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

20. – 24. október

Európsky týždeň lesov

30. október

Pietny akt v Symbolickom cintoríne

Lesnícky skanzen, OZ Čierny Balog

inzercia

PREPARA

- preparovanie a úprava poľovníckych trofejí
- sokolarstvo, kynológia
- vábene zveri
- služby v poľovníctve a ochrane prírody

ul. Partizánska 1131/51, 017 01 Považská Bystrica
tel.: 0905 803 107, 0918 960 098, 0911 818 887
e-mail: prepara@centrum.sk

S hlbokým zármutkom oznamujeme, že v utorok 14. októbra sa s nami vo veku 87 rokov navždy rozlúčil lesník vo výslužbe

Vojtech Krázel

Celý svoj život zasvätil práci v lesoch. Česť jeho pamiatke.

bývalí kolegovia z OZ Palárikovo

Životné jubileá

OKTÓBER 2008

50 rokov

Kyselica Ján, nar. 27. 10. 1958, vedúci LO, LS Píla – OZ Smolenice

Klenová Anna, nar. 28. 10. 1958, fakturant dreva – OZ Prievidza

Adamčík Ivan, nar. 19. 10. 1958, vedúci LO, LS Púchov – OZ Považská Bystrica

Ing. Bobeková Emília, nar. 22. 10. 1958, hlavný účtovník – OZ Čadca

Dávid Dušan, nar. 20. 10. 1958, referent správy a manažmentu majetku – OZ Žarnovica

Kolačný Petr, nar. 7. 10. 1958, vedúci LO, LS Sirk – OZ Revúca

Ing. Katona Aladár, nar. 13. 10. 1958, technik. LS Tornaľa – OZ Revúca

Ing. Mižák František, nar. 7. 10. 1958, vedúci LS, LS Kecerovce – OZ Košice

Katušáková Katarína, nar. 27. 10. 1958, vedúca LO, LS Jasov – OZ Košice

Zaic Peter, nar. 25. 10. 1958, technik, ŠS Šajdíkove Humence – OZ Semenoles L. Hrádok

Vajda František, nar. 14. 10. 1958, majster, SDV Ružomberok – OZ Drevárskej výroby BB

60 rokov

Halák Rudolf, nar. 18. 10. 1948, personalista – OZ Liptovský Hrádok

Tréger Pavol, nar. 25. 10. 1948, vedúci LO, LS Beňuš – OZ Beňuš

Ing. Jakubčín Jaroslav, nar. 17. 10. 1948, vedúci lesníckej výroby – OZ Košice

Odchod do invalidného dôchodku

Medved' Ján, nar. 20. 11. 1947, vedúci LO, LS Šaling – OZ Čierny Balog

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Reviľáková Judita, nar. 3. 8. 1952, SOR – systémový programátor, pracovisko OIT Žilina – GR BB

Đurkovský Anton, nar. 10. 1. 1947, SOR – technik, systémový administrátor, pracovisko OIT Žilina – GR BB

Odchod do starobného dôchodku

Kiš Ján, nar. 17. 9. 1946, vedúci LO, LS Dubodiel – OZ Trenčín

Kušnier Milan, nar. 11. 8. 1946, vedúci LO, LS Rožňava – OZ Rožňava

Ing. Moťovský Pavol, nar. 19. 7. 1946, vedúci projektant, PK Žilina – GR BB

Ing. Ošťádal Svatopluk, nar. 1. 9. 1946, vedúci pracoviska OIT Žilina – GR BB

Ing. Helena Turská

LIGNUMEXPO & LES 2008

Peter GOGOLA

Október na nitrianskom výstavisku Agrokomplex už tradične patrí lesnícko – drevárskej výstave: v dvojročnej perióde sa tu strieda medzinárodné LIGNUMEXPO + LES a národná výstava Drevo + Les. Nie inak tomu bolo aj tohto roku: v utorok 30. septembra sa otvorili brány 16. ročníka medzinárodného veľtrhu LIGNUMEXPO a 11. ročníka lesníckej výstavy LES. Prišlo naň 214 vystavovateľov z 12 krajín (Slovenskej republiky, Českej republiky, Fínska, Izraela, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Ruska, Švédska, Talianska a Veľkej Británie), ktorí vystavovali na ploche 16 800 m². Drevárske technológie v rámci veľtrhu LIGNUMEXPO sa predstavili v pavilónoch A, B, C, F a M1 a na príľahlých voľných plochách. Výstava LES sa konala v pavilóne F a na voľnej ploche E.

Expozícia š.p. LESY SR bola v porovnaní s minuloročnou len mierne modifikovaná, jej estetická a funkčná hodnota už bola v tomto roku overená na výstave Silva Regina v Brne. Tentokrát ju po vonkajšom obvode vhodne a zároveň vtipne doplnil komiks o Jožinovi z bažín, trochu ironickým humorom opisujúci „Príbeh lykožrúta Jožina“. Vonkajšej expozícii jednoznačne dominoval stánok OZ Semenoles, ktorý je každoročným zeleným smaragdcom v záplave dopravných prostriedkov a drevobrábajúcich strojov. Svoju produkciu predstavil aj OZ Lesnej techniky. Tentokrát na výstave chýbali murárske noriky z OZ Revúca.

Medzinárodná odborná hodnotiteľská komisia ocenila v tomto roku progresívne výrobky v niekoľkých kategóriách, čestné uznanie získal OZ Semenoles za svoje projekty „Zvyšovanie kvalitatívnych znakov semien lesných drevín“ a „Riešenie krytokorenných sadeníc na zalesňovanie kalamitných plôch“.

Návštevnosť výstavy LIGNUMEXPO & LES 2008 bola v porovnaní s predchádzajúcimi ročníkmi nižšia. Je to výzva, kladená pred organizátorov i vystavujúce firmy, hľadať a nachádzať spôsoby, ako osloviť a prilákať do areálu výstaviska vo väčšej miere verejnosť.

Minister pôdohospodárstva SR Stanislav Becík navštívil aj expozíciu š.p. LESY SR

Seriál banerov JOŽIN Z BAŽÍN predstavil lykožrúta s mierne ironickým humorom